

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕАТРУ, КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І.К. КАРПЕНКА-КАРОГО

Факультет театрального мистецтва

Кафедра організації театральної справи ім. І.Д.Безгіна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему

**"Особливості підготовки організаторів театральної справи в
зкладах вищої освіти США"**

Виконала: студентка групи - 2ПМС (з)

Севрюкова Єва Владиславівна

Освітня програма: Продюсування сценічного мистецтва

Спеціальність: 026 сценічне мистецтво

Ступень вищої освіти: магістр

Науковий керівник:

науковець, мистецтвознавець,
заслужений діяч мистецтв України,
академік НАМУ
Безгін Олексій Ігорович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОРГАНІЗАТОРІВ ТЕАТРАЛЬНОЇ СПРАВИ У США	10
1.1. Аналіз історії розвитку театральної освіти в США.....	10
1.2. Підходи, стандарти та кваліфікаційні вимоги до професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США	19
1.3. Особливості сучасної системи професійної підготовки.....	33
1.4. Роль практичних занять та стажувань у навчальному процесі	46
Висновки з першого розділу.....	55
РОЗДІЛ 2. ТЕАТРАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ І ПРОДЮСУВАННЯ.....	57
2.1. Роль фінансового планування в театральному продюсуванні та специфіка маркетингу для театральних організаторів.....	57
2.2. Використання технологій у навчальному процесі театральних організаторів.....	66
2.3. Управління та розвиток театральних компаній у сучасному світі	74
Висновки з другого розділу	84
РОЗДІЛ 3. СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ США ТА УКРАЇНИ....	88
3.1. Особливості модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в Україні.....	88

3.2. Порівняльний аналіз професійної підготовки в університетах України та США	100
3.2.1. Обґрунтування критеріїв порівняльної характеристики професійної підготовки організаторів театральної справи в Україні та США.....	100
3.2.2. Спільне і відмінне у професійній підготовці майбутніх фахівців театральної справи в Україні та США та перспективні напрями творчого використання прогресивних ідей американського досвіду	106
Висновки з третього розділу.....	120
ВИСНОВКИ	123
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	129

ВСТУП

Актуальність теми. Тема "Особливості підготовки організаторів театральної справи в закладах освіти США" є актуальною у зв'язку зі зростанням інтересу до культурних та мистецьких індустрій у сучасному суспільстві. Вивчення цієї теми дозволить розуміти і аналізувати складність та мінливість підготовки фахівців у галузі театру в Сполучених Штатах Америки, що включає в себе аспекти культурної різноманітності, технологічний прогрес, а також вплив суспільно-політичних та економічних чинників на цей процес. Розгляд цієї теми сприяє глибокому розумінню та аналізу сучасного мистецького освітнього середовища в США.

Про актуальність проблеми якісної професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи йдеться в законах України «Про театри і театральну справу» (від 31 травня 2005 р. зі змінами від 2018 р.), «Про кінематографію» (редакція від 24 квітня 2017 р.); у документі «Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури – стратегії реформ» (від 1 лютого 2016 р.) тощо. Пріоритетними принципами у сфері театального мистецтва в означених документах визначено такі: демократичність (участь громадськості в прийнятті рішень), децентралізація менеджменту культури (передача повноважень розв'язання загальнодержавних і місцевих завдань місцевим громадам); компліментарна субсидіарність (акцент на стратегії регіонального розвитку); міжкультурний діалог (мирне співіснування різних культур та осередків) тощо.

Потребують наукового обґрунтування теоретичні та методичні аспекти формування професійної компетентності майбутніх фахівців театального мистецтва, а саме: артистизм, хореографічна підготовленість, емоційність, імпровізаційність та інтерпретаційність виконання драматично-комедійних творів тощо.

Важливими кроками у сфері театрального мистецтва України є утвердження в «Довгостроковій стратегії розвитку української культури – стратегії реформ» відкритості сфери культури для сучасних світових процесів розвитку, що передбачає можливість взаємодії на міжнародному рівні окремих громад, груп та індивідів, сприяє обміну та мобільності творчих людей та ідей, подоланню стереотипів минулого та віджилих схем організації культурного процесу. Серед стратегічних напрямів реформ – підтримка інновацій, нових знань, креативних індустрій, що відповідають викликам ХХІ століття. Зазначене дає підстави стверджувати, що важливим джерелом для визначення сучасної стратегії розвитку системи професійної підготовки фахівців театральної справи в Україні є аналіз світового досвіду, а саме: підготовки майбутніх акторів, акторів-виконавців хореографічних номерів і хореографів; особливості хореографічної підготовленості майбутніх фахівців театрального мистецтва, а отже і хореографічної практики у професійній діяльності акторів театру та кіно тощо; дослідження закономірностей і тенденцій розвитку цієї важливої складової освітньої сфери в різних соціокультурних регіонах планети. У цьому контексті важливе значення має вивчення сучасних процесів розвитку мистецької освіти на європейському та американському континентах. Особливий науковий інтерес, відповідно, становить організація професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США з її багатовіковими традиціями, Американськими науковцями розроблені основні вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва (Л. Вулфорд, Н. Доулінг, М. Еванс, П. Заррілі, М. Капсалі, С. Кернік, Дж. Метьюз, С. Мьюрей, Дж. Пітс, Б. Спатц, Дж. Роуч, П. Халтон, А. Ходж та ін.), але зміст їх здебільшого стосується викладачів виконавських закладів освіти, які здійснюють підготовку вокалістів до роботи на професійних сценах країни.

Відсутність у вітчизняній педагогічній науці досліджень, присвячених

вивченню досвіду США у підготовці майбутніх фахівців театрального мистецтва у системі професійної освіти з урахуванням загальносвітових тенденцій розвитку театральної справи та утворення загальноєвропейського та міжнародного простору, зумовили вибір теми нашого дослідження: «Особливості підготовки організаторів театральної справи в закладах освіти США».

Мета і завдання дослідження. Метою даного дослідження є проведення комплексного аналізу специфіки навчання майбутніх фахівців у сфері театрального мистецтва в університетах США та ідентифікація можливого перспективного досвіду, який може бути використаний для поліпшення навчальних програм в українських університетах.

Завдання дослідження включають:

1. Аналіз історії розвитку театральної освіти в США: Розгляд еволюції навчання та підготовки організаторів театру протягом років.
2. Вивчення курсових програм: Аналіз змісту навчальних програм і курсів, які пропонуються в закладах освіти для майбутніх організаторів театральної справи.
3. Дослідження педагогічних методів та технологій: Вивчення підходів до навчання та методів, які використовуються для розвитку навичок і знань студентів.
4. Обґрунтування критеріїв порівняльної характеристики підготовки організаторів театральної справи в Україні і США.
5. Аналіз впливу культурної та суспільної динаміки: Розгляд впливу культурних і соціальних факторів на процес підготовки організаторів театру.

Ці завдання спрямовані на розкриття основних аспектів підготовки організаторів театральної справи в США та розуміння їхнього важливого значення у

контексті сучасної культурної та мистецької сцени.

Об'єкт дослідження. Об'єктом даного дослідження є процес підготовки майбутніх організаторів театральної справи в навчальних закладах США.

Предмет дослідження - сукупність теоретичних та практичних аспектів, пов'язаних із процесом формування компетентностей та професійних навичок майбутніх організаторів театральної справи в установах вищої освіти в Сполучених Штатах Америки. Він охоплює усі аспекти, що стосуються програм навчання, методологій навчання, культурного контексту та сучасних тенденцій у цій сфері, спрямованих на підготовку фахівців, здатних ефективно функціонувати в сучасній театральній індустрії.

Експериментальна база дослідження

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі приватного вищого навчального закладу Київський міжнародний університет, Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого, Київського національного університету культури і мистецтв, Бруклінського коледжу Нью-Йоркського міського університету (Brooklyn College of CUNY) (м. Нью-Йорк), Університету Нью-Йорку (New York University) (м. Нью-Йорк) та Школи Юліард (The Julliard School) (м. Нью-Йорк).

Наукова новизна одержаних результатів теми "Особливості підготовки організаторів театральної справи в закладах США" полягає в розкритті раніше недосліджених аспектів та аналізі сучасного стану системи професійної підготовки організаторів театральної справи в американських університетах. Отримані результати розширюють розуміння особливостей цієї галузі освіти та надають новий погляд на педагогічні методи, програми та кар'єрні можливості для майбутніх

фахівців у сфері театрального мистецтва. Такі висновки можуть стати основою для подальших досліджень та розвитку освіти в галузі театру не лише в США, але і в інших країнах.

1. Вперше проведено порівняльний аналіз системи професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в університетах США та України; досліджено особливості професійної підготовки в Україні та США; визначено методологічні засади та підходи до здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в американській теорії та практиці; систематизовано та виокремлено спільні та відмінні ознаки здійснення та розроблено рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх спеціалістів театрального мистецтва в університетах України на основі творчого використання прогресивних ідей та практичного досвіду американських університетів;

2. Уточнено сутність понять «професійна підготовка», «майбутні фахівці театрального мистецтва» та «професійна підготовка організаторів театральної справи» в контексті українського та американського наукового дискурсу;

3. Подальшого оновлення та розвитку набула теорія і практика (зміст, форми і методи) викладання дисциплін, пов'язаних із формуванням професійної компетентності майбутніх фахівців театрального мистецтва в українських закладах вищої освіти з урахуванням американського досвіду, а також систематизація наукових напрацювань вітчизняних і зарубіжних науковців щодо особливостей професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва.

Практичне значення одержаних результатів:

Практичне значення полягає в можливості застосування отриманих досліджень

та рекомендацій для вдосконалення програм підготовки фахівців у сфері театральної справи в українських університетах. З метою забезпечення якості освіти, підвищення професійної компетентності та конкурентоздатності майбутніх фахівців театального мистецтва запропоновано напрями вдосконалення стандартів професійної підготовки фахівців мистецької галузі, зокрема через уточнення та розширення загальних, спеціальних компетентностей та планованих результатів навчання. Запропоновано та конкретизовано, які американські техніки підготовки варто впроваджувати в систему професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи України. Розроблений і впроваджений у практику українських, америкаських та європейських закладів вищої освіти, роботу культурних (хореографічних, акторських) центрів у різних країнах Європи посібник «Dancesport. College Ballroom dance course guide (Спортивні танці. Посібник з курсу бальних танців)» та запропоновані науково-методичні рекомендації слугуватимуть змістовим, організаційно-методичним потенціалом у системі додипломної, базової та післядипломної мистецької освіти у вітчизняних університетах. Зміст теоретико-методичних розділів слугуватиме ґрунтовним доповненням до освітніх програм і навчальних планів професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва України.

Апробація результатів (дипломної) магістерської роботи.

Основні положення дослідження були оприлюднені у доповіді на Чотирнадцятій науково-практичній конференції аспірантів і студентів кафедри організації театральної справи імені І.Д. Безгіна «Актуальні проблеми організації, економіки і соціології театру» (Київ, Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, 8 грудня 2023 р.).

Структура та обсяг роботи. Загальний обсяг роботи складає 147 сторінок, з

них 128 сторінок основного тексту. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та списку використаних джерел. Робота містить 11 таблиць.

РОЗДІЛ 1. СУЧАСНА СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОРГАНІЗАТОРІВ ТЕАТРАЛЬНОЇ СПРАВИ У США

1.1 Аналіз історії розвитку театральної освіти в США

Театр – це втілення мистецтва та культури, що має давню історію в усьому світі. Однак, коли мова йде про розвиток театральної освіти, Сполучені Штати Америки відіграли визначальну роль у формуванні сучасного театального середовища. Вивчення історії театральної освіти у США дозволяє розкрити важливі аспекти її еволюції та вплив на мистецтво та суспільство.

Загальний огляд історії розвитку театральної освіти у США дозволяє зрозуміти, як цей мистецький жанр інтегрувався в культуру країни та як його вплив формувался протягом років.

1. Початки колоніальної ери:

- Роль театральних традицій в житті колоністів:

В колоніальний період історії США театр відіграв важливу роль у формуванні соціокультурного обличчя молодого нації.

Релігійний вплив: Перші театральні вистави часто базувались на біблійних сюжетах і використовувались для передачі релігійних та моральних цінностей.

Важливі події: Театр став важливим елементом відзначення різних свят та світських подій. Театральні вистави часто супроводжувалися музикою, танцями та народними обрядами.

Театр як соціальний захід: Вистави стали місцем зустрічей та обміну ідеями, сприяючи формуванню спільнот та соціальних зв'язків серед колоністів.

Імпровізація та спільнотність: Театральні заходи часто включали імпровізаційні елементи та взаємодію з глядачами, підсилюючи взаємодію в спільноті.

Період колоніальної ери відзначався активним використанням театральних форм для вираження культурних, релігійних та соціальних аспектів життя колоністів.

- У період колоніальної ери в США виникали перші театри та групи, що визначали культурну сцену нової нації.

Театральні групи колоністів: Перші театральні вистави в колоніальних поселеннях організовувалися спільнотами колоністів. Це були переважно аматорські вистави, в яких брали участь місцеві жителі.

Трапезна театральна компанія: У 1752 році в Нью-Йорку з'явилася перша театральна компанія "American Comrany," яка виконувала свої вистави в приміщенні трапезної. Це був крок уперед у вирішенні потреби у власних театральних приміщеннях.

Перший театр у Вільямсбурзі: У 1716 році у Вільямсбурзі, Вірджинія, був заснований перший театр у колоніях. Цей театр використовувався для вистав англійських класичних п'єс та комедій.

Драматичний розвиток у Філадельфії: Філадельфія стала центром театральної активності, де в 1766 році було відкрито перший театр у сучасному розумінні цього слова – "The Southwark Theatre." Це стало кроком у напрямку професіоналізації театральної сфери в США.

Підтримка верхівки суспільства: Поява театрів в селищах викликала інтерес серед верхівки суспільства, яка почала підтримувати театральні компанії та інвестувати в будівництво спеціальних театральних приміщень.

Таким чином, зародження перших театрів і груп у США в колоніальний період було складним, але важливим етапом у становленні театральної культури нової нації.

2. 19 століття: Зростання інтересу та професіоналізм в американському театрі:

- Вплив романтизму на американський театр: романтизм, що охопив американську

культуру у 19 столітті, суттєво вплинув на театральну сцену, перетворивши її в важливий інструмент вираження нових ідей та емоцій.

Естетика романтизму: Театральні вистави стали втіленням романтичної естетики, де наголошувалася індивідуальність, почуття та природа. Сценічні образи стали більш емоційно насиченими та експресивними.

Нові теми та жанри: Романтизм вніс в театр нові теми, такі як любов, пригоди, таємниці і містика. Популярні стали історичні та фантастичні п'єси, які висвітлювали різноманітні аспекти людського досвіду.

Роль театру у суспільстві: Театр став не лише розважальним закладом, але і платформою для обговорення соціальних питань та вираження протесту. Актори використовували театр для активного висловлення своїх поглядів та ставлення до суспільних трансформацій.

Професіоналізм акторської гри: З підвищенням інтересу до театру зросла і вимогливість до професіоналізму акторів. Виникли професійні театральні компанії, що висували нові стандарти акторської майстерності.

За часів романтизму театр в Сполучених Штатах виходив за рамки простої розваги, перетворюючись у важливий інструмент культурного вираження та обговорення суттєвих аспектів життя та суспільства.

Сталася також трансформація театрального виконавства. Романтичний період приніс з собою експерименти з режисурою. Режисери стали активно впливати на вистави, створюючи більш складні сцени, використовуючи нові ефекти та емоційні засоби виразності. Актори розвивали нові методи виконавства, акцентуючи на інтенсивних емоційних переживаннях та індивідуальних вираженнях. Вони стали більш прагматичними у використанні мови та жестів для створення виразних образів. Зросла потреба в професійній освіті для акторів. Акторські школи, такі як The American Academy of Dramatic Arts, стали важливими центрами для розвитку акторського мистецтва, а їх випускники привносили новий рівень професіоналізму в театральні колективи. Американський театр брав на озброєння елементи

європейських театральних течій, адаптуючи їх до власних культурних та суспільних реалій. Це сприяло динамічному розвитку театральної сцени у країні.

Всі ці фактори сприяли трансформації театральної сцени, роблячи її більш професійною, емоційно насиченою та значущою в контексті культурної еволюції Сполучених Штатів у 19 столітті.

- Формування професійних театральних компаній та акторських шкіл в США:

У 19 столітті, із зростанням інтересу до театру, в США розцвітали професійні театральні компанії. Великі міста, такі як Нью-Йорк та Філадельфія, стали центрами, де з'являлися нові театри, представники яких намагались залучити висококваліфікованих акторів. Багато театральних компаній влаштовували гастролі та турне, подорожуючи по різних містах Сполучених Штатів. Це сприяло поширенню театральної культури та розвитку акторської майстерності в різних регіонах країни.

- Створення акторських шкіл та академій:

У 1884 році була заснована The American Academy of Dramatic Arts у Нью-Йорку. Ця школа стала першою в своєму роді в США і надала акторам можливість отримати професійну освіту та вдосконалити своє мистецтво. У другій половині 19 століття актор Лі Штрасберг вніс вагомий внесок у створення системи акторської та театральних підготовки. Його методи наголошували на емоційному дослідженні та внутрішньому проживанні ролі, що стало характерною рисою американського акторського методу. Професійні акторські гільдії, такі як Actors' Equity Association, були засновані для захисту прав акторів та встановлення стандартів в театральній індустрії. Це сприяло підвищенню професіоналізму серед акторського корпусу. З появою професійних театрів та акторських шкіл у 19 столітті акторство набуло статусу поважної професії, і багато молодих талановитих осіб обирали шлях актора як свою кар'єру.

Таким чином, 19 століття в США відзначалося формуванням професійної театральної інфраструктури, яка сприяла розвитку акторського мистецтва та створювала підґрунтя для подальшого розквіту американської театральної сцени.

3. 20 століття: Інновації та експерименти в американському театрі: Виникнення нових театральних рухів та течій:

- **Експресіонізм і Фаувізм:**

Відхід від реалізму: У перші десятиліття 20 століття деякі театральні рухи відступили від традиційного реалізму, виходячи за межі стандартних сценічних виразів. Експресіоністичні вистави часто прагнули відобразити внутрішній світ персонажів через нестандартні форми та символіку.

Використання кольорів та форм: Фаувізм в мистецтві визначався яскравими кольорами та виразними формами. Театральні постановки використовували абстракцію та яскраву палітру для створення емоційного враження та асоціацій.

- **Театр Абсурду:**

Відхід від конвенцій: Театр Абсурду, що набув популярності в середині 20 століття, характеризувався відходом від традиційних драматургічних конвенцій. Творці цього руху, такі як Семюель Беккет та Єжи Гротовські, використовували абсурдність, комедію та метафори для вираження безпорадності людського існування.

Символізм та метафори: Творчість представників Театру Абсурду часто базувалася на використанні символів та метафор для підкреслення нелогічності та безглуздя людської реальності.

- **Театр Травесті та Постмодернізм:**

Змішання жанрів: В 20 столітті з'явився театр травесті, який використовував змішання жанрів та стереотипів, щоб висловлювати соціальні та політичні коментарі. Цей рух відображав прагнення до розкриття різноманіття та гнучкості вираження.

Постмодерністські тенденції: Театр в постмодерністському контексті наважувався на експерименти зі структурою, часом та мовою. Режисери та драматурги використовували інтертекстуальність та метатекстуальні елементи для виклику та переосмислення традицій.

Інновації та експерименти у театрі 20 століття в США відображають широкий спектр художніх напрямів, що виходили за рамки звичайних конвенцій і вносили суттєвий внесок у розвиток американської театральної сцени.

4. Театр у сучасному суспільстві.

- Вплив технолоґій на театральну освіту у США

В сучасному суспільстві театр зазнає істотних змін, вплив яких необхідно розглядати в контексті розвитку технолоґій та сучасних освітніх підходів. Відчутний вплив цих факторів особливо помітний в сфері театральної освіти в США.

З виникненням сучасних технолоґій театр отримав нові можливості для творчості та взаємодії з глядачем. Використання віртуальної реальності, аугментованої реальності та інших інноваційних технолоґій дозволяє театральним виконавцям створювати захопливі та іммерсивні враження для глядачів.

Технолоґії впливають і на процес театральної освіти у США, вносячи значні зміни в методи викладання та форми навчання. Віддалені театральні курси та онлайн-платформи для навчання акторського мистецтва дозволяють студентам здобувати знання від визначених професіоналів, навіть не залишаючи дому. Крім того, технолоґії сприяють створенню віртуальних театрів, де вистави можуть бути трансльовані в режимі реального часу або записані для подальшого перегляду. Це розширює аудиторію та робить театральне мистецтво більш доступним для глядачів з різних куточків світу. Однак, разом із цими перевагами, технолоґії ставлять виклик традиційним методам навчання та виставам. Зміна акценту на цифрові рішення вимагає від педагогів та театральних професіоналів адаптації до нових вимог та

розвитку компетенцій у галузі цифрових технологій.

У підсумку, технології впливають на театр у сучасному суспільстві, перетворюючи не лише самі вистави, але й підходи до їх навчання та вивчення. Цей процес, водночас, створює нові можливості та ставить перед театральною галуззю завдання адаптуватися до швидкозмінюючого середовища.

- Театральні установи в США відіграють важливу роль у формуванні культурного обличчя країни, вражаючи суспільство, сприяючи діалогу та розбудові національної ідентичності. Їх вплив охоплює не лише мистецтво, але й соціально-політичний контекст.

Театр є важливим майданчиком для вираження та висловлення різноманітних аспектів американської культури. Вистави та п'єси розкривають історію, соціальні проблеми, аспекти національного характеру та різноманіття культурних витоків в межах країни.

Театр підтримує культурну плюралізм, визначаючи себе як платформу для вираження та визнання різноманіття американського суспільства. Різні етнічні групи, генерації та соціальні верстви знаходять в театрі місце для представлення своїх голосів та перспектив. Культурне спадщина та традиції переплітаються на театральних сценах, відображаючи багатогранність американського досвіду. Театр покликаний відзначати та вивчати свою історію через вистави, які відтворюють ключові події та постаті, зміцнюючи національну пам'ять.

Театральні установи взаємодіють із сучасними технологіями та медіа, розширюючи своє впливове поле. Спектаклі можуть бути трансльовані онлайн, досягаючи аудиторії поза межами традиційних театральних залів.

За допомогою мистецтва театру формується важлива частина культурного діалогу та розуміння. Він допомагає створити спільне культурне обличчя країни, сприяючи обговоренню та відображенню змін у суспільстві. Таким чином, театр в

США визначає, утврджує та розширює культурні границі, впливаючи на формування національного характеру та сприяючи розкриттю глибоких аспектів американської ідентичності.

5. Театральна освіта у вищих навчальних закладах США

- Розвиток акторських та продюсерських програм та театральних відділень

Театральна освіта у вищих навчальних закладах США відіграє ключову роль у розвитку та підготовці молодих талантів для театральної індустрії. За останні десятиліття спостерігається значний розвиток акторських програм та театральних відділень, які вирізняються своєю високою якістю та варіативністю підходів.

Вищі навчальні заклади, такі як The Juilliard School, Tisch School of the Arts, та The Lee Strasberg Theatre and Film Institute, визначають стандарти та встановлюють високі планки для акторської освіти. Програми цих установ орієнтовані на розвиток технічних та емоційних аспектів акторської майстерності.

Важливий аспект розвитку театральної освіти – це розширення територій, де пропонується вивчення акторської мистецтва. Багато вищих навчальних закладів впроваджують інноваційні підходи, дозволяючи студентам не лише отримувати теоретичні знання, а й отримувати практичний досвід у різноманітних театральних спільнотах. Театральні відділення стають не лише місцем для навчання акторській майстерності, але і центром для вивчення різних аспектів театального мистецтва, включаючи режисуру, сценографію, театрознавство та інші галузі.

Це розширює можливості для студентів виявити свої таланти та здобути всебічну підготовку в театральній сфері. У світлі сучасних технологій, багато програм активно впроваджують використання віртуальних ресурсів, онлайн-курсів та інтерактивних засобів навчання. Це дозволяє студентам більш гнучко вивчати матеріал та отримувати доступ до світових трендів у театральному мистецтві.

Розвиток театральної освіти в вищих навчальних закладах у США відображає

розкриттю творчого потенціалу та формуванню наступного покоління видатних театральних артистів та професіоналів.

- Розвиток та освіта організаторів театральної справи в США стали ключовими компонентами для ефективного функціонування театральних установ і впливових театральних подій.

Вищі навчальні заклади та спеціалізовані школи пропонують програми, спрямовані на підготовку керівників театральних проєктів. Магістерські програми з культурного менеджменту та театрального управління забезпечують студентам знання у сферах фінансів, маркетингу та стратегічного планування, необхідних для успішного керівництва театральними організаціями.

Організатори театральних заходів розвивають свої навички через практичний досвід та участь у різноманітних ініціативах. Спеціалізовані майстер-класи, семінари та конференції допомагають організаторам удосконалювати свої знання та розуміння театральної індустрії, а також сприяють обміну ідеями та найкращими практиками. Цифрові технології та онлайн-ресурси розширюють можливості навчання та обміну інформацією для організаторів театральної справи. Вони можуть вивчати сучасні тренди, аналізувати успіхи та невдачі колег з усього світу, що сприяє удосконаленню їхніх стратегій та підходів.

Освіта організаторів театральної справи в США стала комплексною та багатогранною, враховуючи різноманітні вимоги та тенденції у сучасній театральній сцені. Це сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних керувати та розвивати театральні ініціативи в сучасному культурному середовищі.

- Взаємодія теорії та практики в процесі навчання організаторів театральної справи в США є ключовим фактором для формування компетентних та креативних

професіоналів в галузі керівництва театральними проєктами.

Теоретичні аспекти, вивчені в рамках курсів та майстер-класів, надають організаторам широкий обсяг знань та розуміння основних принципів театрального

менеджменту. Студенти вивчають фінансове планування, маркетинг, стратегічне управління та інші аспекти, що становлять основу ефективного керівництва театральними організаціями. Однак справжній розвиток та засвоєння цих знань відбуваються в процесі практичного досвіду. Студенти мають можливість застосовувати теоретичні знання під час роботи над конкретними проектами, стикатися з реальними викликами театральної сфери та розвивати навички рішення проблем.

Стажування в театрах, участь у виробничих групах та організаціях — це елементи, які забезпечують інтеграцію теоретичних знань у практичному контексті. Студенти отримують можливість спостерігати, як теоретичні концепції втілюються в життя, та активно брати участь у розвитку та впровадженні театральних проектів. В такому інтегрованому підході, теорія і практика не розглядаються як взаємовиключні, а, навпаки, взаємодіють, утворюючи цілісний підхід до навчання. Це сприяє формуванню глибокого розуміння та навичок, необхідних для успішної роботи в сучасній театральній індустрії. Такий симбіоз теорії та практики відображає сучасні тенденції в освіті організаторів театральної справи в США, де вони готуються до викликів та можливостей, що пропонує сучасна театральна арена.

1.2. Підходи, стандарти та кваліфікаційні вимоги до професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США

Професійна підготовка фахівців будь-якої спеціальності в сучасних вітчизняних закладах вищої освіти неможлива без визначення змісту професійної діяльності майбутнього фахівця, загальних і спеціальних компетентностей випускників. Відповідно до державного Класифікатора професій «організатор театральної

справи» відноситься до розділу професіоналів, що передбачає виконання професійних завдань, які полягають у збільшенні існуючого фонду (обсягу) знань,

застосуванні певних концепцій, теорій і методів для розв'язання певних проблем чи в систематизованому викладенні відповідних дисциплін у повному обсязі. Згідно з класифікатором професія «організатор театральної справи» вимагає кваліфікації за одним з освітніх рівнів (бакалавр, магістр, кандидат/доктор філософії чи доктор наук), тобто наявність у фахівця, що працює, диплома про повну вищу освіту, диплома про присудження наукового ступеня та/чи атестата про затвердження вченого звання. Отже, професійна діяльність майбутніх фахівців театального мистецтва передбачає серйозне теоретичне навчання та практичну підготовку в закладах вищої освіти України.

Означене окреслює також і актуальність вимог, які ставляться до всіх професій, пов'язаних з театром та кіно (актор, режисер, сценарист, артист тощо). По закінченню закладу вищої освіти майбутній фахівець театральної справи має відповідати кваліфікаційним вимогам, які поділяються відповідно до посад.

Державний стандарт вищої освіти України (галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 026 Сценічне мистецтво) подає перелік компетентностей, якими має володіти фахівець сценічного мистецтва, серед них: здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, звуковими, акторсько-виконавськими та ін.); здатність до вибору відповідних творчому задуму засобів мистецького (сценічного) висловлювання, розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог, володіння методикою викладання театральних дисциплін у вищій школі, здатність організувати творчий процес постановки вистави, працювати з виконавцями (акторами,

художником, балетмейстером, композитором та ін.), здатність співпрацювати з фахівцями художньо-постановочної частини, орієнтуватися в конструктивних

особливостях та постановочних можливостях сценічного обладнання і матеріального оформлення вистави..

Серед основних вимог до професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва і володіння державною мовою. Згідно із законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 2019 року, статтею 23, п. 2 визначено, що мовою проведення культурно-мистецьких, розважальних і видовищних заходів є державна мова, а відтак організатор театральної справи має вільно володіти українською мовою задля забезпечення реалізації норм закону.

Результати аналізу нормативно-методичних документів дають підстави констатувати, що до загальних компетентностей випускників відносять: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; застосування знань у практичних ситуаціях; здатність планувати та управляти часом; знання та розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями; здатність до пошуку, оброблення інформації з різних джерел тощо. Серед спеціальних (фахових) компетентностей виділяють: творчу індивідуальність, сценічні здібності: здатність до самостійної, оригінальної інтерпретації; менеджмент.

Професійна підготовка майбутніх організаторів театральної справи має здійснюватися комплексно з урахуванням фундаментальних методологічних засад та інноваційних підходів для забезпечення якісної та ефективної підготовки до професійної діяльності, яка сприятиме творчій самореалізації, становленню та

утвердженню майбутнього фахівця. Як освітній процес професійна підготовка майбутніх фахівців театрального мистецтва спрямована на вирішення комплексу

завдань, до яких належать:

1) навчальні (формування у студентів фундаментальних загальнонаукових, професійно-практичних і професійно орієнтованих знань, вироблення умінь і навичок відповідно до галузевих і фахових вимог і стандартів вищої освіти);

2) виховні (спрямовані на розвиток професійно важливих морально-етичних та емоційно-вольових і мотиваційних якостей особистості, формування свідомого ціннісного ставлення до своєї професійної діяльності, розуміння її значення та функцій для розвитку гуманного та демократичного суспільства, формування у майбутніх фахівців театрального мистецтва прагнення до постійного сталого професійного розвитку та освіти «впродовж життя», професійного та духовного самовдосконалення);

3) розвивальні (передбачають розвиток фізичних, пізнавальних, творчих здібностей та індивідуальних психологічних властивостей, що сприятимуть професійній самореалізації майбутнього актора);

4) освітні (досягнення достатнього та високого рівня професійної компетентності, що визначає здатність і готовність майбутніх фахівців театрального мистецтва до здійснення професійної діяльності в галузі театрального мистецтва, що засвідчує отримання ними необхідного досвіду застосування результатів підготовки в реальних життєвих обставинах і професійних ситуаціях).

Однак для ефективної реалізації усіх означених завдань професійної підготовки важливо розуміти природу професійної діяльності, зокрема в контексті нашого дослідження – природу формування висококваліфікованого організатора театральної

справи. Для цього важливим видається характеристика методологічних аспектів

професійної підготовки майбутнього фахівця театрального мистецтва.

Щодо **підходів** до здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей, то варто зазначити, що в сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях знайшло своє відображення широке коло теоретичних та практичних питань, спрямованих на вивчення різних підходів: аксіологічний; акмеологічний; комунікативний ; особистісно орієнтований ; компетентнісний ; культурологічний.

Огляд наукових праць свідчить, що проблема підходів до професійної підготовки фахівців театральної справи у США в контексті компаративних досліджень не стала об'єктом наукової уваги, у цьому зв'язку постає необхідність схарактеризувати основні з них в американській теорії та практиці.

Оскільки об'єктом впливу майбутнього організатора театральної справи є глядач, одна з функцій театрального мистецтва полягає у формуванні ціннісних ставлень до предметів, речей, суспільства та подій навколишньої дійсності, актуальним підходом до професійної підготовки майбутнього актора є аксіологічний. **Аксіологічний (ціннісний) підхід** – це філософське вчення про матеріальні, культурні, духовні, моральні, психологічні цінності особистості, колективу, суспільства, їх взаємодія зі світом реальності, зміна ціннісно-нормативної системи в процесі історичного розвитку. У сучасній педагогіці аксіологія є методологічною основою, яка детермінує систему педагогічних поглядів, в основі якої лежить розуміння утвердження цінності людського життя, виховання й навчання, педагогічної діяльності та освіти.

Аксіологічний підхід органічно притаманний сучасній вищій освіті, оскільки орієнтований на людину як найвищу цінність. Сутність аксіологічного підходу

полягає у формуванні ціннісних орієнтацій майбутнього фахівця у процесі

професійної підготовки; кожний учасник освітнього процесу є активним ціннісно-мотивованим суб'єктом діяльності. З філософського підходу, аксіологія – це наука про цінності, в яких представлено систему значень, принципів, норм, канонів, ідеалів, що регулюють взаємодію в певній сфері й формують компонент відносин у структурі особистості. У контексті нашого дослідження йдеться про ствердження цінностей, які формуються у майбутніх фахівців театральної справи у процесі професійної підготовки і визначатимуть систему ціннісних переконань упродовж усього періоду професійної діяльності. Професійна підготовка майбутніх фахівців неможлива без звернення до загальнолюдських цінностей, до механізмів перетворення суспільних цінностей в особистісні, оскільки саме цінності визначають змістовий контент професійної освіти. Відмітимо, що загальнолюдські цінності і цінності професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи завжди пов'язані із суспільством, залежать від політичних, економічних відносин у суспільстві.

Сукупність особистісних і професійних цінностей визначає процес саморозвитку особистості, впливаючи на динаміку його протікання, і є центральним механізмом, що детермінує саморозвиток на всіх етапах особистісного і професійного становлення людини. Особистісні та професійні цінності впливають на можливі шляхи і способи саморозвитку особистості, формуючи цілі та внутрішню програму реалізації людини у професії та міжособистісному спілкуванні.

Отже, застосування аксіологічного підходу у професійній підготовці майбутніх організаторів театральної справи забезпечує формування їхніх ціннісних орієнтацій, спрямовує на вибудову моделі особистісної та професійної поведінки, професійного розвитку та саморозвитку, усвідомлення ними власної самоцінності як майбутнього

фахівця в умовах сучасного суспільства, допомагає осмислити, як будувати свою

професійну кар'єру, як досягати мети щодо опанування професійних знань, умінь та навичок для успішної професійної діяльності та повноцінної самореалізації.

Тісно пов'язаний з аксіологічним підходом **культурологічний**, який забезпечує аналіз професійної підготовки в окреслений хронологічними межами дослідження період як явище культури, результат накопиченого країною суспільного досвіду реформаційних, модернізаційних змін у соціальному інституті, яким є освіта в цілому.

У словниках та наукових і довідкових джерелах поняття «культура» (від лат. *culture* – творення, виховання, розвиток, шанування) представлено кількома значеннями: перше – знання про культуру та теорія культури; історично зумовлений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, що виражається в типах форм організації життя та діяльності людей у їх взаємозв'язку, а також створюваними ними матеріальних і духовних цінностей; сфера духовного життя суспільства, що охоплює насамперед систему виховання, освіти, творчості (особливо мистецької), а також установи організації, що забезпечують їхнє функціонування (пришкільні гуртки, заклади вищої освіти, клуби, музеї, театри, творчі спілки, товариства) ; важливим для започаткованого дослідження є також і потрактування поняття «культура» як рівень оволодіння якоюсь галуззю знань. Використання культурологічного підходу у професійній підготовці майбутніх організаторів театральної справи дозволяє розглядати це театральне мистецтво та діяльність: як цілісний, динамічний процес, на засадах якого відбувається становлення особистісної культури фахівця зі сформованою системою ціннісних професійних ставлень до різних мистецьких явищ з позицій сучасних тенденцій розвитку театру; як явище культури, яке функціонує у культурно-відповідному

середовищі, всі складові якого мають людський сенс, слугують людині, яка вільно

виявляє свою індивідуальність, здатна до культурного саморозвитку та самовизначення в світі цінностей. Культурологічний підхід дозволяє сприймати цінності і театральне мистецтво як складові людської культури, важливими показниками розвитку суспільства.

З урахуванням тенденції розвитку світової дослідницької науки, зростає кількість вітчизняних і зарубіжних досліджень, присвячених проблемі акмеології освіти та впровадженню акмеологічного підходу до професійно-мистецької підготовки актора. Актуальність **акмеологічного підходу** пов'язана з тим, що він впливає на особистісно-професійне становлення суб'єктів театральної освіти, їхню взаємодію. За визначенням, представленим у словникових джерелах, «акмеологія» (від грец. *акме* – пік, вершина, найвищий ступінь чого-небудь) – міждисциплінарна наука про найбільш повний індивідуальний розвиток дорослої людини, досягнення нею найбільш високої соціальної зрілості як громадянина, спеціаліста, професіонала, яка виникла на перетині природничих, суспільних, гуманітарних дисциплін; пріоритетним завданням акмеології є з'ясування того, що повинно бути сформовано у людини на певному віковому етапі для того, щоб вона змогла успішно реалізувати свій потенціал. Акмеологічний підхід є одним з провідних у професійній підготовці майбутніх фахівців театральної справи в США.

Цінним на сучасному етапі розвитку професійної підготовки фахівців у США є, за визначенням американських дослідників С. Брауна та Р. Лента, дотримання таких ключових аспектів реалізації акмеологічного підходу в системі професійного розвитку: 1) формування у майбутніх фахівців сталого пізнавального інтересу в

галузі академічної і професійної діяльності; 2) визначення та представлення різних способів і траєкторій професійного зростання та самореалізації; 3) методична

підготовка майбутніх фахівців для досягнення професійної майстерності та розвитку професіоналізму і самовдосконалення.

На думку американських дослідників, застосування **особистісно орієнтованого підходу** забезпечує врахування індивідуальних особливостей майбутнього фахівця. Ефективне володіння викладачем технікою застосування цього підходу надзвичайно позитивно впливає на якість професійного становлення та розвитку особистості. Врахування типів особистості, її властивостей і характеристик допомагає забезпечити формування майстерності майбутнього фахівця, сприяє оптимальній побудові його індивідуального освітнього маршруту.

Сутнісна характеристика підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва дозволяє розподілити їх у три групи: методологічні, технократичні, гуманістичні.

Методологічні підходи до яких відносимо аксіологічний, культурологічний визначають роль, функцію та сутність взаємодії між суб'єктами професійної освіти; **технократичні підходи** (діяльнісний, психофізіологічний, компетентнісний,) розглядають компетентнісну, технічну складову професійної підготовки майбутнього фахівця театрального мистецтва (фізична підготовка, техніки виконання, способи вправлення тощо) та методичну (способи оволодіння професійних навичок), тоді як **гуманістичні підходи** (акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний) враховують особистісні аспекти (підготовка зі спрямуванням на студента, підлаштування освітнього процесу під потреби, індивідуальні особливості та запити студентів тощо), психологічні (тип темпераменту, швидкість протікання нервових процесів, мотивація, вольові якості,

комунікативні здібності тощо) та когнітивні здібності та задатки (врахування взаємозв'язку між інтелектуальним і фізичним розвитком студента-актора,

кінезіологічні основи професійної підготовки тощо).

Зазначимо, що означені підходи до здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва у США тісно взаємопов'язані зі стандартами та кваліфікаційними вимогами до майбутнього фахівця театрального мистецтва та визначають: особливості системи професійної підготовки майбутніх фахівців; кваліфікаційні вимоги; специфіку організації освітнього процесу в закладах вищої театральної освіти; формують принципи відбору змісту, форм, методів і засобів навчання. Їх розгорнута характеристика буде представлена у наступних параграфах дисертації.

У додаток до зазначених підходів, важливо звернути увагу на розвиток культурної компетентності. Майбутні організатори театральної справи в США повинні розуміти різноманіття культур та сприйняття глядачів, щоб створювати інклюзивні та різноманітні театральні події. Також варто відзначити акцент на використання технологій. В сучасному театральному менеджменті важливо використовувати інноваційні технології для маркетингу, продажу квитків, взаємодії з аудиторією та вирішення різних завдань управління.

Також, з урахуванням фінансової складності театральної індустрії, майбутні організатори повинні мати навички фінансового управління та фандрейзингу для забезпечення фінансової стабільності та розвитку театральних проєктів.

Інтеграція з громадськістю та аудиторією також важлива. Спілкування з глядачами, залучення їх у творчий процес та створення відчуття спільноти може підвищити зацікавленість та підтримку театральних ініціатив.

Ці аспекти разом формують комплексний підхід до підготовки та діяльності майбутніх організаторів театральної справи в США.

організаторів театральної справи в США.

З метою реалізації стандартів кожна зі сфер, визначена в Нових національних стандартах мистецької освіти, представлена в Стандартах можливостей навчатися мистецтву в таких напрямках:

1). Навчальна програма та розклад. Стандарти, що стосуються змісту програм мистецької освіти. За визначенням стандартів, навчальна програма – документ із якісним та ґрунтовним змістом, який відображає очікувані результати навчання. Ключем до цього бачення є планування достатнього часу, щоб студенти могли використати цілий спектр процесуальних дій та засобів, сформульованих в Основних театральних стандартах від 2014 року і необхідних для насиченого та різноманітного навчання. Чотири художні процеси стандартів вимагають, щоб навчальна програма та пов'язаний з цим час у графіку були присвячені кожному з компонентів, раціонально вбудованих в освітній процес. На практиці це означає, що студентам необхідно надати стільки ж часу для розвитку творчості, аналізу та роздумів, скільки надається для розвитку грамотності з англійської мови. Для цього потрібно мати широкий спектр курсів, що перевищують вступний рівень – для перформансу, технічного театру, управління тощо.

2). Кадрове забезпечення. Студенти не можуть досягти стандартів, якщо не передбачена системна робота, яку здійснює кваліфікований працівник. Викладання мистецьких дисциплін базується на кваліфікованих викладачах з відповідним документом про отриманий ступінь освіти. У стандартах прописано вимоги щодо штатного розпису, який повинен урахувати наповненість класів. Ця система, у свою чергу, залежатиме від регулярного, продуманого оцінювання викладачів

програми та інтеграції цього оцінювання в регулярний, корисний професійний

розвиток.

3). Ресурси та обладнання. Щодо цього аспекту, то в стандартах зазначено, що театральна освіта не може відбуватися без відповідних інструментів: сценаріїв, книг, засобів масової інформації, фізичного простору та виробничих ресурсів, які є критично важливими для успіху програми, а отже, необхідна постійна увага з боку педагогів щодо актуальності застосовуваних ними ресурсів та обладнання відповідно до стандартів.

4). Безпека. Студенти та викладачі потребують доступу до навчання та ресурсів, що забезпечують створення безпечного середовища для фізичного, емоційного та інтелектуального вираження в театральному мистецтві. Крім того, студенти та викладачі повинні мати доступ та навчання безпечними та придатними до використання інструментами.

5). Послуги. Виготовлення продукту театрального чи мистецького змісту (вистава, картина, фільм) та навчання театральної справи вимагає відповідного простору як для навчання в аудиторії, так і для активних вправ. Правильне проектування та обслуговування цього простору має важливе значення для успіху програми та студентів. Виділений простір, до якого студенти мають плановий доступ для репетицій та виступів, також є ключовим чинником успіху програми.

Спектр репрезентативних навичок і вмінь, яких може набути майбутній фахівець театральної справи, надзвичайно варіативний. Їх сучасні американські практики та експерти уклали в чотири основні групи: аналітичність, артистизм/технічність, комунікативність, організаційність (див. *Таблицю 1.1*).

Таблиця 1.1

справи у США

Аналітичність	Технічність	Комунікативність	Організаційність
Вирішення проблеми	Пояснення понять	Публічні виступи	Самодисципліна
Аналіз та інтерпретація емоцій і мотивів інших	Здатність концентруватись і інтенсивно практикувати протягом тривалого часу	Творчо передавати ідеї та емоції	Робота під тиском та дотримання термінів
Розуміння ідей в історичному / соціальному контексті	Контроль і техніка звуку, освітлення, костюмування, макіяжу та дизайну	Слухати інтроспективно	Взаємодія з колегами в командному середовищі

Джерело: A Career Guide for Theatre Majors. Fine Arts Career Services. The University of Texas at Austin. DFA 1.103 URL: <http://www.utexas.edu/finearts/careers>

Отже, кваліфікаційні вимоги до майбутніх організаторів театральної справи визначаємо як офіційний перелік професійних знань, умінь і навичок, особистісних характеристик тощо, що є обов'язковими для здійснення професійної діяльності у сфері театрального мистецтва, при прийомі на роботу чи організації приватної викладацької чи інших видів професійної діяльності у сфері театру чи кіно.

Навчання націлене на розвиток необхідних компетенцій, таких як вміння ефективно управляти театральними проектами, розуміння фінансового аспекту індустрії, а також здатність адаптуватися до динамічного середовища культурних подій. Професійний досвід є важливим елементом підготовки. Участь у стажуваннях та практичних проектах надає майбутнім організаторам можливість отримати реальний відчуття галузі та розвинути практичні навички.

Технологічна грамотність стає необхідністю в епоху цифрових технологій. Використання інноваційних рішень для просування та управління подіями є ключовим елементом сучасного театрального менеджменту. Культурна компетентність, виявляючи повагу до різноманіття глядацької аудиторії та культурних особливостей, стає важливим фактором успіху. Також, спроможність працювати з фінансами та виявлення ефективних методів фандрейзингу роблять майбутніх організаторів театральної справи відповідальними та здатними досягати фінансової стабільності.

Ці кваліфікації формують повноцінних фахівців, готових викликати високі стандарти в сфері театрального менеджменту в США.

У цілому, підготовка майбутніх організаторів театральної справи в США ґрунтується на комплексному підході, що включає низку ключових елементів.

Підходи:

Студенти отримують освіту в галузі театрального менеджменту, набуваючи знань у сферах управління, маркетингу та культурної компетентності. Стажування та практика дозволяють їм застосовувати отримані знання на практиці, а мережеві зв'язки допомагають розвивати професійні контакти.

Стандарти:

Хоча конкретних уніфікованих стандартів щодо професійної діяльності не існує, різні професійні організації та освітні установи надають настанови та рекомендації, орієнтовані на високі стандарти в управлінні театральними проектами та культурному менеджменту.

Кваліфікації та Вимоги:

Кваліфікації майбутніх організаторів базуються на вищій освіті, практичному досвіді, технологічній грамотності, культурній компетентності та лідерських

якостях. Цей комплекс кваліфікацій робить їх готовими до викликів у галузі театрального менеджменту, забезпечуючи високий стандарт професійної діяльності в США.

1.3. Особливості сучасної системи професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США

Опис і характеристика певного педагогічного явища чи об'єкта передбачає його комплексний аналіз з метою отримання цілісного уявлення про досліджуваний феномен, в ідеалі – це модель, схема, рисунок, який унаочнює взаємозв'язки між його компонентами чи складниками, оскільки на сучасному етапі будь-який об'єкт природи або явище вивчаються в комплексі взаємопов'язаних наук. Об'єкт дослідження в педагогіці – це певний процес, певне педагогічне явище, яке існує незалежно від суб'єкта пізнання, і на яке спрямована увага дослідника, наприклад, на процес розвитку суб'єктів відносин, на процес становлення нової освітньої системи, на ефективність певної технології навчання чи виховання. Це означає, що в контексті нашого дослідження, в якому об'єктом структурно-аналітичного огляду є система професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США, вона буде розглядатися комплексно з урахуванням різних аспектів її функціонування. З метою отримання об'єктивного унаочнення системи професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США за необхідності вважаємо:

1) конкретизувати наше розуміння поняття «система професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США»;

2) виокремити та схарактеризувати особливості інституцій, що визначають напрями розвитку та функціонування мистецької освіти в країні (концепція, функція, завдання, принципи, стратегії), а також інституції, функціонування яких

детермінує зміст, форми, методи та засоби мистецької освіти в США тощо.

3) з урахуванням визначених методологічних засад, підходів і характеристики структурних інституцій, що функціонують у сфері американської мистецької освіти, розробити узагальнену схему системи професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва у США.

Проблема функціонування та розвитку мистецької освіти у США є актуальною для дослідження сучасних зарубіжних і вітчизняних науковців. Актуальність її зумовлена різноманітністю підходів американських дослідників, педагогів театрального мистецтва, практиків і тренерів до навчання майбутніх митців і театралів, варіативністю мистецьких установ, закладів та інституцій здобуття мистецької освіти в цілому, політикою штатів у сфері мистецької і театральної освіти зокрема. До проблем розвитку, урізноманітнення та утвердження мистецької та театральної освіти США у світі, організації освітнього процесу в закладах мистецької освіти, змісту, форм, методів та засобів навчання майбутніх фахівців театрального мистецтва неодноразово зверталися у своїх працях відомі американські педагоги ХХ-ХХІ ст., а саме: Е.Барба, Л.Вулфорд, Н.Доулінг, М. Еванс, П. Зарріллі, М. Капсали, С. Кернік, Дж. Метьюз, С. Мьюрей, Дж. Пітчс, Б. Спатц, Дж. Роуч, П. Халтон, А. Ходж та інші.

Українськими дослідниками система професійної підготовки фахівців театрального мистецтва чи мистецької освіти частково вивчалася С. Воловим, Т. Коваль, О. Красовською, О. Пономарьовою, О. Шевченко та ін. Однак системних досліджень системи професійної підготовки фахівців театрального мистецтва у США, цілісної її характеристики у вітчизняних дослідженнях не представлено.

Характеризуючи систему професійної підготовки фахівців театрального

мистецтва у США насамперед слід зазначити, що вона є впорядкованою сукупністю взаємопов'язаних державних установ, закладів театральної і мистецької освіти, незалежних організацій та асоціації, громадських об'єднань, органів управління, які забезпечують вирішення завдань мистецької і театральної освіти в цілому, основними з яких є доступ до отримання театральної освіти всіх соціальних категорій населення. Організаційно-структурні особливості функціонування цієї системи полягають в органічному поєднанні самодіяльності й самовизначення працівників мистецької галузі та системи освіти, централізованого керівництва (Національного фонду гуманітарних наук, Національного фонду мистецтв, Національної ради з питань мистецтв тощо), органами управління освітою на рівні штатів із широкою участю в цій роботі різноманітних служб, організацій і центрів. Система передбачає не тільки наявність чіткої організаційної структури, певним чином упорядкованої сукупності освітніх закладів, організацій, а й процесу їхньої діяльності та функціонування.

Особливістю сучасної системи професійної театральної підготовки є надзвичайно широкий спектр різноманітних форм отримання театральної освіти (навчання в державних, приватних, муніципальних освітніх закладах), а також використання форм і методів, добре апробованих та акредитованих освітніх програм для майбутніх фахівців театального мистецтва, розроблених стандартів і кваліфікаційних вимог до майбутніх фахівців, розроблених стандартів до програм мистецької та театральної освіти тощо.

Важливим чинником розвитку системи вищої театральної освіти у США є державна законодавча підтримка («Закон про національне мистецтво та розвиток культури» 1964 р., «Закон про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки» 1965 р., Закон «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992 р., Закон «Кожен студент досягає

успіху» 2015 р.), яка передбачає співпрацю всіх соціальних інституцій. У цій співпраці беруть участь провідні практики та науковці закладів вищої освіти (університетів, академій, коледжів), неурядові та громадські організації та асоціації (Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук, Національна асоціація закладів театральної освіти, Американський альянс театру та освіти, Освітня асоціація театрів), на яких лежить відповідальність за взаємодію і створення можливостей для навчання відповідно до положень Закону «Кожен студент досягає успіху» 2015 року. В умовах соціальної взаємодії та партнерства між державними, приватними та громадськими муніципальними секторами мистецької освіти змінюється роль державного управління, місія якого полягає не тільки в наданні послуг у галузі мистецької та театральної освіти, але й консультуванні, фінансуванні, моніторингу діяльності в цій галузі.

Аналіз положень основних законів і законодавчих ініціатив США щодо мистецької та театральної освіти («Закон про національне мистецтво та розвиток культури» 1964 р., «Закон про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки» 1965 р., Закон «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992 р., Закон «Кожен студент досягає успіху» 2015р.), вивчення місії, завдань і мети функціонування незалежних американських театральних асоціацій та організацій (Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук, Національна асоціація закладів театральної освіти, Американський альянс театру та освіти, Освітня асоціація театрів) тощо дозволив сформулювати концепцію, принципи, мету та завдання сучасної театральної освіти у США (див. *Таблицю 1.2*)

Таблиця 1.2

Концепція, принципи, мета та завдання сучасної театральної освіти у США

Концепція	Підтримка, розвиток і вдосконалення театрального мистецтва; донесення театрального мистецтва до всіх американців; забезпечення якісної освіти у сфері театрального мистецтва та переконання в тому, що кожен студент може досягнути успіху в театральній діяльності шляхом отримання якісної театральної освіти; створення цілісного культурного суспільства; забезпечення лідерства в мистецькій освіті загалом.
Принципи	Принципи цілісної єдності теорії та практики; професіоналізму; пріоритетності естетичних і духовних цінностей; етичного характеру та впливу театру на суб'єктів театральної галузі.
Мета	Сприяння моделюванню життя через якісну театральну освіту, розвиток творчого потенціалу та особистісного розкриття кожної людини через оволодіння театральним мистецтвом.
Завдання	Забезпечення можливостей громадян брати участь у мистецьких заходах, отримувати гуманітарну освіту; Розвивати творчі здібності кожної особистості, реалізовувати творчий потенціал; Підтримувати історичну та культурну спадщину; Сприяти міжкультурній комунікації; Реалізація концепції «навчання впродовж життя»; Забезпечення професійного розвитку викладачів театрального мистецтва; Залучення громадськості до театральних заходів і мистецтва.

За визначенням Конституції Сполучених Штатів, основним управлінським органом у сфері вищої театральної освіти є Міністерство освіти США, яке керується директивами федеративного управління з питань театральної та мистецької освіти. Структурне становлення професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США можна відстежити з 1964 року, коли було прийнято «Закон про національне мистецтво та розвиток культури» (the National Arts and Cultural Development Act of 1964). Прийняттю законопроекту передувало створення Національної комісії з гуманітарних питань (*National Commission on the Humanities*, далі по тексту Національна комісія, Комісія), коли у 1963 році для створення Комісії об'єдналися три наукові та освітні організації – Американська рада з товариств освіти (ACLS – *the American Council of Learned Societies*), Рада аспірантури в

Америці (*the Council of Graduate Schools*) та Об'єднані товариства Фі Бета Каппа (*United Chapters of Phi Beta Kappa*). Керівництво цих організацій доручили Комісії провести дослідження «Стану гуманітарних наук в Америці».

Відповідно до основних положень Закону про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки 1965 року, провідним органом, що надає рекомендації щодо мистецької освіти, принципів мистецької освіти, регулює адміністративні питання та визначає фінансові аспекти у сфері мистецької освіти у США, є Національна рада з питань мистецтв (*National Council on the Arts*). Національна рада консультує голову Національного фонду мистецтв (*The National Endowment for the Arts*), який також є головою Ради з питань політики та програм агентства. Він розглядає та надає рекомендації щодо заявок на гранти, керівних принципів фінансування та ініціатив щодо керівництва. Як зазначалось, Рада була створена відповідно до Закону про національне мистецтво та розвиток культури 1964 року (*the National Arts and Cultural Development Act of 1964*), за цілий рік до створення федерального відомства законодавством Конгресу. Створення Національної ради було ініційоване президентом США Ліндоном Джонсоном, який спочатку й очолював Раду, а членами стали такі відомі артисти та митці, як Маріан Андерсон, Леонард Бернштейн, Агнес де Мілль, Річард Дібенкорн, Дюк Еллінгтон, Хелен Хейс, Чарлтон Хестон, Харпер Лі та ін.

До основних завдань і функцій Національної ради з питань мистецтва належить консультування з різних питань представників Національного фонду, політичні ініціативи, визначення обсягів фінансування, окреслення стратегічних напрямів розвитку та партнерства з мистецькими організаціями чи представництвами регіонального та світового рівнів. Основними сферами, за якими Рада консультує Національний фонд та його голову, є:

1) заявки на отримання федеральних грантових фондів, рекомендовані

консультативними комісіями;

- 2) вказівки, що визначають категорії фінансування, цілі та допустимість;
- 3) ініціативи лідерства та угоди про партнерство з іншими агенціями;
- 4) обсяги бюджету, асигнування та пріоритети фінансування;
- 5) політичні вказівки та інструкції, що стосуються законодавства Конгресу та інших питань, важливих для мистецтва на національному рівні.

За основними положеннями, **Місія Фонду** полягає у підтримці розвитку та вдосконалення різних сфер мистецтва; донесення мистецтв до всіх американців; забезпечення лідерства в мистецькій освіті в цілому. **Візія Фонду** – нація, у якій мистецькі досягнення відзначаються, підтримуються та доступні всім американцям. Важливо вказати, що структурними організаціями Фонду є: Національний фонд гуманітарних наук (The National Endowment for the Humanities), Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук (The Federal Council on the Arts and the Humanities) та Інститут музейних та бібліотечних служб (The Institute of Museum and Library Services).

Національний фонд гуманітарних наук (*The National Endowment for the Humanities*) – незалежне федеральне агентство уряду США, засноване Національним фондом мистецтв у 1965 р., призначене для підтримки наукових досліджень, освіти, збереження та розвитку державних програм з гуманітарних наук. Фондом керує Голова Національної ради з гуманітарних наук, якого призначає Президент і затверджує Сенат. Члени Національної ради призначаються на шестирічний термін. Голова фонду має юридичні повноваження затверджувати всі рекомендації, гранти та угоди про співпрацю. Рішення Голови обговорюється та затверджується рекомендаціями Національної ради з гуманітарних наук (*The*

National Council on the Humanities), рецензентами, які відбираються для ознайомлення з кожною проектною пропозицією, поданою до Фонду, а також працівниками Фонду.

Структурні елементи системи професійної підготовки фахівців театрального мистецтва у США представимо у формі описової *Таблиці 1.3*.

Таблиця 1.3

Структурні інституції системи професійної підготовки організаторів театральної справи у США

Назва інституції	Характеристика, основні функції та завдання
<p>Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук (The Federal Council on the Arts and the Humanities)</p>	<p>Складається з голови Національного фонду гуманітарних наук, голови Національного гуманітарного фонду, секретаря освіти, директора Національного наукового фонду, бібліотекаря Конгресу, голови Комісії образотворчих мистецтв, уповноваженого Служби громадських будівель, представника Адміністрації загальних служб, директора Інформаційного агентства США, міністра внутрішніх справ, секретаря торгівлі, міністра транспорту, голови Ради національної музейної служби, міністра у справах ветеранів та Уповноваженого Адміністрації з питань віку.</p>
<p>Інститут музейних та бібліотечних служб (The Institute of Museum and Library Services;)</p>	<p>Незалежне агентство федерального уряду США, створене у 1996 р. Головне джерело федеральної підтримки бібліотек і музеїв у США, яке має на меті «створити потужні бібліотеки та музеї, які з'єднують людей інформацією та ідеями» ІМБС працює на національному рівні та в координації з державними та місцевими організаціями для підтримки спадщини, культури та знань.</p> <p>Стратегічними цілями діяльності ІМБС визначено:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Сприяння навчанню впродовж життя: ІМБС підтримує навчання і грамотність людей різного віку через музеї і бібліотеки. 2) Розбудова спроможності: ІМБС посилює спроможність музеїв і бібліотек покращувати добробут своїх громад. 3) Збільшення загальнодоступного доступу: ІМБС робить стратегічні інвестиції, що збільшують доступ до інформації, ідей та мереж через бібліотеки та музеї.

<p>Рада асоціацій з акредитації мистецтв (The Council of Arts Accrediting Associations)</p>	<p>Відіграє важливу місію та функції в реалізації якості театральної освіти у США, в тому числі і в розробці стандартів мистецької освіти загалом та стандартів професійної освіти зокрема. До основних функцій і завдань Ради з акредитації належать:</p> <p>1. Прийом заяв на акредитацію. Радою розробляються документи для забезпечення функцій професійного розвитку й аналізу політики асоціацій, що акредитують певну сферу мистецтва.</p>
	<p>2. Співпраця з освітніми і дослідницькими інституціями. Матеріал, представлений у цьому секторі діяльності Ради, стосується досягнень і якості, оцінки перспектив створення та виконання творів мистецтва. Ці перспективи мають багато застосувань і часто суттєво сприяють підвищенню якості навчання та проектам у галузі освіти, стипендій і досліджень у галузі мистецтва.</p>
	<p>3. Зв'язок зі ступенями та повноваженнями. Основна мета цього сектору роботи Ради – опис атрибутів і підходів до оцінювання театрального мистецтва та професійно орієнтованих досліджень у них без урахування формату навчання.</p>
<p>Національна асоціація театральних шкіл (НАТШ) (National Association of Theater Schools)</p>	<p>Організація, що встановила стандарти та керівні принципи для освітніх програм у театральній сфері, етичний кодекс, правила, практики та процедури, положення тощо, які регулюють їх діяльність.</p> <p>Національна асоціація театральних шкіл була створена в 1965 році для вдосконалення освітньої практики та підтримки високих професійних стандартів у театральній освіті.</p> <p>Основні цілі і завдання Національної асоціації:</p> <p>1. Створення національного форуму для стимулювання розуміння та прийняття освітніх дисциплін, властивих мистецтву у вищій школі США. 2. Встановлення обґрунтованих стандартів, орієнтованих на знання та вміння, необхідні для розвитку академічної та професійної компетентності на різних рівнях програми. 3. Сприяння розвитку якості навчання, заохочення різноманітних і експериментальних підходів до викладання. 4. Оцінювання за допомогою процесів добровільної акредитації театральних шкіл та програм театральної освіти з погляду їх якості та результатів, яких вони досягають.</p>

	<p>5. Переконавання студентів і батьків у тому, що акредитовані театральні програми забезпечують компетентних викладачів, належне обладнання та обладнання, а також обґрунтовані навчальні програми та здатність досягти поставлених цілей.</p> <p>6. Консультування та допомога установам у розробці своїх програм, а також заохочення самооцінювання та подальших досліджень у напрямі вдосконалення.</p>
<p>Американський альянс театру та освіти (The American Alliance for Theatre and Education)</p>	<p>Надважливими концептотвірними органами та організаціями системи професійної підготовки фахівців театального мистецтва у США є: Американський альянс театру та освіти, Асоціація освітніх театрів, Фонд освітніх театрів. Альянс працює над тим, щоб кожна молода людина мала якісну освіту у сфері театального мистецтва. Основною місією Альянсу є обслуговування та сприяння розвитку театральних колективів, педагогів і науковців, які прагнуть змінювати сучасну молодь та громади через театральне мистецтво.</p>
<p>Асоціація освітніх театрів (Educational Theatre Association)</p>	<p>Функціонує з 1920 р. Візією Асоціації є переконання в тому, що кожен студент може досягнути успіху в театральній діяльності шляхом отримання якісної театральної освіти; моделювання та оптимізація життя людини засобами театральної освіти. Діяльність здійснюється у трьох напрямках: визнання успіху студентів, професійний розвиток викладачів театального мистецтва та залучення публіки та громадськості до театральних заходів.</p>
<p>Фонд освітніх театрів (The Educational Theatre Foundation)</p>	<p>Функціонує з 1994 р. як підструктурний підрозділ Асоціації освітніх театрів. Місія та завдання полягають у: врученні дипломів за успіхи студентів у сфері театральної освіти, збагаченні їхнього досвіду театральної практики; підтримці вчителів шляхом надання професійного розвитку, мережових можливостей, ресурсів та визнання; впливі на громадську думку і тому, що театральна освіта є важливою і формує життєві навички.</p>

Одним із важливих структурних елементів системи професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США є **університети, коледжі, академії, театральні студії та гуртки при школах**, у яких відбувається підготовка та становлення майбутніх акторів. Мережа закладів характеризується різноманітністю форм власності та типів підпорядкування, що зумовлено сучасними тенденціями

розвитку індустрії театрального мистецтва та запитом суспільства.

Однією з провідних особливостей розвитку сучасної системи професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва є зростаючий запит американського суспільства на «продукт» театрального мистецтва (вистави, мюзикли, фільми, творчі культурні заходи тощо).

За формою власності заклади театральної освіти у США поділяють на: державні, муніципальні, приватні некомерційні та приватні комерційні (Таблиця 1.4).

Таблиця 1.4

Форма власності закладів театральної освіти у США

<i>Public – державні</i>	Фінансування здійснюється за рахунок фінансування держави через надання Національним фондом мистецтв грантів і фінансової підтримки
<i>Municipal – муніципальні</i>	Фінансування здійснюється за рахунок фінансування держави через надання грантів і фінансових ініціатив муніципальних представництв мистецької освіти, фондів акторів, професійних асоціацій, локальних представництв, Гільдії драматургів, регіональних представництв Асоціації театрів та Асоціацій вищих закладів театральної освіти тощо
<i>Privat non-profit – приватні некомерційні</i>	Заклади театральної освіти, фінансування яких здійснюється за рахунок місцевих культурних центрів громади чи громадських організації
<i>Privat for-profit – приватні комерційні</i>	Акціонерні товариства

Мережею закладів вищої театральної освіти пропонуються різні форми здобуття театральної освіти: 1) курси на кампусі, тобто безпосереднє аудиторне теоретичне та практичне навчання в університеті – денна та заочна форми навчання; 2) дистанційне навчання; 3) змішана форма (поєднує очне та дистанційне навчання).

Університетська театральна освіта у США представлена можливістю отримати

ступінь бакалавра (Bachelor Degree), магістра (Master Degree) та асоційованого докторського рівня (PhD Degree). Три найпоширеніші ступені випускників театру – це бакалавр (B.A.), магістр образотворчих мистецтв (M.F.A.) або магістр мистецтв (M.A.) та доктор філософії (Ph.D.) (див. Таблицю 1.5).

Таблиця 1.5

Програми університетів США у сфері професійної підготовки фахівців театральної справи

Програма	Опис
Спеціаліст (асоціат) (A.A.S.)	Спеціаліст (асоціат) мистецьких наук – наприклад - програми з музичного мистецтва забезпечує освітній рівень для людей, які хотіли б удосконалити свій професійний рівень та виконавську майстерність у музиці. Навчальна програма програми музичного мистецтва, знайомить студента з комплексними курсами, які зосереджені на теорії музики, жанрах, композиції, виробництві цифрової музики та записі, змішуванні та освоєнні для різних засобів масової інформації. Зміст ступеня охоплює безліч різних процедур і додатків, знайдених в сучасному світі музичного мистецтва. Спеціаліст наук в програмі музичного виробництва має отримати 63 кредитних годин впродовж 18 місяців.
Бакалавр (B.A.)	Бакалаврські програми охоплюють гуманітарний цикл предметів. Програми передбачають вивчення та аналіз п'єс, історію драми, міжкультурні, соціальні та політичні дослідження, роботу із колективом, менеджменту. Програми для бакалавра мистецтв у театральних студіях (BFA) призначені для студентів, які бажають продовжити кар'єру в сценічному мистецтві. Програма забезпечує повну освіту з гуманітарних наук із центральним акцентом на театральне мистецтво. Тривалість: 3,5 – 4 роки
Магістр мистецтв (M.A.)	Магістерські програми часто називають науковим ступенем, оскільки забезпечують студентам ґрунтовне вивчення історії театру, драматичної літератури, теорії та критики. Студенти також вивчають творчі сфери, що складають особистий інтерес (драматургію, дизайн, режисуру). Завершення освітньої програми за цим ступенем зазвичай передбачає написання наукової роботи. Ступінь магістра театру (мистецтв) отримують студенти з театральним досвідом, які бажають розширити свої знання та вміння в театральному мистецтві, здійснювати професійну мистецьку підготовку інших студентів. Тривалість: 1 – 2 роки

Магістр образотворчих мистецтв (М.Ф.А.)	<p>М.Ф.А. є кінцевим ступенем у багатьох областях театральної освіти. Найпоширенішими напрямками навчання є: акторська майстерність, режисура, драматургія та театр для молоді, драматургія, театральні технології, театральний дизайн та управління театром. Завершення програми передбачає роботу над дипломним проектом та його захист. Тривалість: 2 – 3 роки</p>
Доктор філософії (PhD)	<p>Ступенем, що дозволяє викладання на рівні коледжу, є доктор філософії, хоча в деяких областях може викладати і магістр. Докторська програма зазвичай включає наукову роботу у формі ґрунтовного дослідницького проекту. Традиційною кар'єрою для здобувачів ступеня доктор філософії є викладання та дослідження в коледжах та університетах. Однак цей ступінь дає доступ до широкого вибору кар'єрних можливостей, таких як робота консультантом агентства мистецтв чи некомерційної організації або робота посадовою особою в національній або державній організації з питань політики в галузі мистецтва (наприклад, Національний фонд мистецтв, державні ради з питань мистецтв). Тривалість: 4 – 6 років</p>

Окрім університетської освіти, мережа закладів театральної підготовки у США включає також школи та академії театрального мистецтва, театральні студії, які пропонують своїм студентами 1-2 річні програми мистецької освіти, вечірні та онлайн-курси, по завершенню навчання видають сертифікати та дипломи про проходження курсів. До найрейтинговіших шкіл театрального мистецтва за різними типами та формами власності належать: Академія мистецтв Ідилвільда, Балтиморська школа мистецтв, Філадельфійська середня школа творчих та виконавських мистецтв, Академія Лас-Вегаса, Середня школа Фіорелло Х. ЛаГуардія, Чиказька академія мистецтв, Інтерлохенський центр мистецтв, Середня школа доктора Філіпса тощо. Серед відомих театральних студій з підготовки організаторів театральної справи, з акторства і режисури можемо виокремити: Центр підготовки акторів школу (Actors Training Center) – професійна драматична школа, Професійну акторську студію в Нью-Йорку (Professional NYC Acting Studio) – курс акторської майстерності, Студію виконавчого мистецтва (The studio of performing arts) тощо.

На основі системного підходу до вивчення педагогічних об'єктів виокремлено

основні компоненти системи професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США, першим з-поміж яких є Міністерство освіти США, що визначає вектор розвитку та освітню політику, яка безпосередньо чи опосередковано впливає на функціонування всіх інших структурних елементів театральної освіти в країні на різних рівнях. До структурних елементів належать:

на національному рівні – Національний фонд гуманітарних наук, Національний фонд мистецтв, Інститут музейних та бібліотечних служб, Національна асоціація театральних шкіл, Американський альянс театру та освіти та ввірені їм Ради і Комісії з різних питань (Національна комісія з гуманітарних питань, Національна рада з питань мистецтв, Національна рада з гуманітарних наук, Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук, Рада асоціацій з акредитації мистецтв); **на регіональному рівні** – Асоціація освітніх театрів, Американська федерація митців телебачення і радіо, Асоціація театру у вищій школі, Асоціація виконавських мистецтв, Лабораторія директорів Центру Лінкольна, Нові драматурги, Управління художньої літератури та драматургії Америки, Професійна асоціація технологій у театральній сценічному виробництві, Гільдія драматургів Америки, Інститут театральних технологій США; **на локальному (місцевому) рівні** – університети, коледжі, академії, театральні студії, гуртки при школах, театральні осередки при муніципальних, громадських та релігійних центрах культури тощо.

1.4. Забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва та Роль практичних занять та стажувань у навчальному процесі в університетах США

Як свідчить характеристика підходів, особливості кваліфікаційних вимог, концепція функціонування системи професійної підготовки майбутнього

організатора театральної справи, одним з найважливіших її складників є методична підготовка, яка забезпечує цілісність усього процесу здобуття професії та підготовку до активної та успішної професійної діяльності, формує професійну компетентність і конкурентоспроможність майбутнього фахівця театральної справи в університетах США.

На зміст освіти впливають об'єктивні та суб'єктивні чинники: до об'єктивних, окрім потреб суспільства, розвитку науки і техніки, відносимо також глобалізацію та інформатизацію, історичні (хронологічні зміни та історичні події) та суспільні трансформації (зміни в суспільній свідомості через становлення гуманістичних концепцій функціонування людства тощо), що ведуть до виникнення нових ідей, підходів і бачення щодо пріоритетів у змісті освіти; до суб'єктивних – політичні ініціативи громадських лідерів, керівників держави, методологічні позиції вчених, а також розширення інформатизованої комунікації та міжкультурної взаємодії між представниками різних культур і країн у межах та поза межами держави, в якій вони проживають тощо. У контексті професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи це означає, що зміст детермінується соціальним замовленням і національними особливостями, тому в різних країнах, а часто і в межах однієї країни, простежуються помітні відмінності у вирішенні цього питання.

До змістового контенту професійної підготовки відносимо також **зміст педагогічного процесу** (основний засіб формування соціального типу особистості, що включає основи людського досвіду у сфері суспільних відносин, ідеології, виробництва, цінностей, праці, культури та науки в певній галузі чи напрямі суспільної діяльності; зміст педагогічного процесу формує духовні потреби особистості, ціннісні орієнтації, озброює учасників освітнього процесу знаннями, способами пізнання та перетворення світу, відкриває можливості для знаходження

механізмів, шляхів і засобів задоволення матеріальних потреб, сприяє емоційному та інтелектуальному розвитку, **зміст навчального предмета** (чітко визначена інформація про об'єкти, явища, процеси, методи діяльності, що характерні для певної професії; зміст навчальних предметів може мати спільні об'єкти, процеси та методи, у цьому контексті тоді мова йде про міждисциплінарні зв'язки та **зміст освітнього середовища** (створення в освітньому закладі матеріально-технічного забезпечення виробничого навчання та дидактичних засобів навчання, що відповідають технічним, технологічним, ергономічним, економічним, санітарно-гігієнічним, педагогічним та екологічним вимогам організації освітнього процесу, а також вимогам безпеки навчання і праці, та охороні життя і здоров'я учасників освітнього процесу, що в комплексі забезпечують цілісну та ефективну методичну складову професійної підготовки майбутнього фахівця будь-якої галузі.

Отже, **зміст професійної освіти майбутніх фахівців театрального мистецтва** визначаємо як систему наукових знань, практичних умінь і навичок, світоглядних і морально-етичних орієнтирів та переконань, що відповідають сучасному стану розвитку театрального мистецтва і якими повинні оволодіти студенти під час навчання у закладі вищої освіти з метою подальшого їх застосування у безпосередній професійній діяльності та практиці. Зміст освіти представлений в університетських освітніх програмах, навчальних планах, програмах навчальних дисциплін, підручниках і навчальних посібниках та реалізовується через комплекс форм, методів і засобів професійної театральної освіти.

Питання співвідношення теорії та практики у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця театральної справи загалом і методичної зокрема залишається в центрі уваги театральної наукової спільноти, діячів і громадськості. У різних країнах ця проблема вирішується по-різному. Наприклад, у США за останні роки

дедалі більше уваги приділяється практичному навчанню, так званому навчанню через практику (вправляння, повторення).

Щодо методичної підготовленості майбутнього фахівця театрального мистецтва в американських закладах освіти, то варто звернутися до того, що в ній враховано концепцію формування «навичок 21 століття», відповідно до якої у США було впроваджено програму «Партнерство заради навичок 21 століття (P21)» 2002 року. Це партнерство передбачається з викладачами, громадськими діячами та громадськими групами, керівниками підприємств, щоб визначити та відстоювати знання та навички, які вони вважають важливими для успіху у 21 столітті.

Одним з надважливих пріоритетів методичної складової професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва у США як фахівців соціальної сфери відводиться розвитку комунікативних умінь. Так, у закладах театральної освіти США програмами з методики формування акторських майстерності, мистецтвознавства, менеджменту, психології 25-35 % часу передбачено на вивчення основ міжособистісного спілкування.

Друга літера у рамці – (collaboration) – це співпраця. Коли студенти беруть участь в інтеграції мистецтв, вони зазвичай співпрацюють у невеликих групах для вирішення проблем. Навіть коли студенти працюють індивідуально, вони також долучаються до колег. Інтеграція мистецтв дає можливість студентам навчитися бути відкритими та реагувати на різноманітні перспективи, шанобливо працювати зі своїми однолітками, йти на необхідні компроміси та ділитися і приймати відповідальність.

Третя складова (critical thinking) стосується критичного мислення – це здатність ефективно міркувати, приймати судження та рішення і вирішувати проблеми. Коли

студенти опановують театральне мистецтво, вони розвивають навички критичного мислення, обмірковують вирішення проблеми, що не мають єдиної правильної відповіді. Творчість у мистецтві передбачає критичне мислення та «складну інтелектуальну участь...», «...мистецтво не просто виразне та афективне, воно глибоко пізнавальне». Студенти розробляють основні інструменти мислення: розпізнавання та розвиток образів; уявні уявлення про те, що спостерігається чи уявляється; символічні, алегоричні та метафоричні уявлення; ретельне спостереження за світом; абстракція від складності.

Четверте «С» (creativity) Рамкової програми – здатність, крім іншого, творчо мислити, творчо працювати з іншими та впроваджувати інновації. Творчість є ознакою інтеграції мистецтв. Студенти беруть участь у творчому процесі як способі побудувати та продемонструвати те, що вони знають і розуміють. Творчий процес вимагає від них розв'язати задачу, уявляючи широкий спектр рішень, досліджуючи та експериментуючи з найбільш перспективними рішеннями, шляхом створення продукту.

Отже контексті характеристики змісту педагогічного процесу можемо виокремити такі його основні особливості: зміст педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва у США визначається положеннями концепції формування «навичок 21 століття», науковими дослідженнями, висновками експертів у сфері театральної професійної освіти та стандартами; основними пріоритетами у змісті визначено спілкування, співпрацю, критичне мислення та творчість; зміст освіти має забезпечити психофізіологічну підготовку майбутнього фахівця театрального мистецтва.

Наступним контекстом нашої характеристики змісту професійної підготовки майбутнього фахівця театрального мистецтва в університетах США є аналіз змісту

програм. Зазначимо, що стандарти до формування змісту програм театральної вищої освіти у США визначено Національною асоціацією театральних шкіл (NAST) та Американською Асоціацією Ради з акредитації мистецтв (CAAA). Окремо зазначимо, що вивчення Національних стандартів мистецької освіти засвідчило, що акцент театральної освіти робиться на всіх компонентах методичної підготовки (змістова, психологічна, фізична, комунікативна тощо), тож логічним видається припущення про те, що зміст університетських програм професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва у США відображає як самі стандарти, так і кваліфікаційні вимоги, про йшлося в попередніх параграфах роботи.

Відповідно до узгоджених трьома провідними американськими організаціями із запровадження стандартів (Асоціації Ради з акредитації мистецтв, Американського альянсу театру та освіти, Національної асоціації театральних шкіл) вимог до структурних компонентів програм театального мистецтва виокремлено такі компоненти: 1. Вимоги до кредиту та часу; 2. Час на завдання, пропорції та компетенції; 3. Форми викладання, вимоги та факультативи; 4. Індивідуальна безперервність програми; 5. Резиденція; 6. Нові програми; 7. Незалежне дослідження; 8. Дистанційне навчання; 9. Міждисциплінарні зв'язки; 10. Спеціальності в електронних носіях або на їх основі; 11. Програми, що не передбачають отримання ступеня для громади; 12. Зміст, довідники та методи; 13. Гнучкість та інновації; 14. Політика якості; 15. Театр у загальноосвітній школі.

Бостонський університет пропонує кілька програм театральної освіти:

1. Програма «Сценічний менеджмент» – студентам сценічного менеджменту пропонується розвивати гостру театральну чутливість, міцні знання технічного виробництва, міцні організаторські здібності та ефективні здібності в управлінні персоналом. Студенти отримують знання з усіх аспектів театральної постановки та з

більшості основних сфер театральної діяльності. Широка практична робота поєднується з вивченням аудиторії, завдяки чому теоретичні знання перевіряються, а ситуації з реального життя обговорюються поза часовим тиском технічних репетицій. Студенти цієї програми поділяють спільний досвід як конкретної уваги, так і широкої відповідальності, що призводить до надзвичайно сильного почуття спільності з дизайнерами, режисерами та акторами.

2. Програма «Сценічні технології» – дозволяє оволодіти та розвивати художні та практичні навички в театральних технологічних системах і просторах, а також у комунікативних і спільних ансамблях. Навички будуть розвиватися в пневматичних системах, базовій автоматизації, виготовленні металу та дерева. Учасникам буде запропоновано багато можливостей для роботи на різноманітних майданчиках, стажування у провідних регіональних театрах, театральних студіях та організаціях по всій країні, а також взяти на себе керівну роль у виробничих та спільних колективах.

3. Програма «Сценопис» має на меті розвиток зорової критичної чутливості шляхом вивчення ремесла сценічного живопису, малювання та історії стилів, архітектури та орнаменту. Учасники отримають інструменти для розробки та реалізації концептуальних ідей. Виробничі завдання на різноманітних майданчиках інтегровані в навчальну програму для того, щоб глибше зрозуміти рівень координації та співпраці, який вимагає форма мистецтва, а також покращити використання матеріалів, технік та навичок. Програма спрямована на підготовку учасників до виконання керівних ролей у цій професії.

4. Програма «Доктор філософії театру та вистави», що пропонується Стенфордським університетом, полягає в навчанні студентів, які працюють на передовій науковій та виконавській практиці. Програма включає вивчення

критичної теорії, драматичної літератури, теорії вистави, історії театру та створення вистав. Аспіранти отримують ґрунтовну освіту в науковій та творчій практиці, яка охоплює елементи виробництва (режисура, акторська майстерність, хореографія та / або дизайн.

Створення освітнього середовища в закладі освіти передбачає комплекс організаційних форм, методів і засобів реалізації змісту освіти. Аналіз бакалаврських, магістерських і докторських програм, їх детальна характеристика дозволяє виокремити провідні форми, методи та засоби професійної підготовки. Серед провідних **форм організації освітнього процесу** для майбутніх фахівців театрального мистецтва американські університети пропонують такі: лекції, семінари, практичні заняття, воркшопи, практику (виробничу в тому числі) постановки театральних проєктів і вистав, написання курсових і дипломних проєктів (самостійна науково-дослідницька робота студентів) тощо.

Лекції здійснюються провідними викладачами-практиками, які активно залучені до театральної індустрії. Лекції є однією з найпоширеніших форм організації освітнього процесу в університетах США, а тому у професійній підготовці майбутніх фахівців театральної справи вони не є винятком.

Семінарські заняття в університетах США зазвичай передбачені в контексті теоретичної підготовки та спрямовані на систематизацію студентами отриманої на лекційних заняттях інформації. На семінарах зазвичай відбуваються обговорення та дискусії щодо різноманітних технік акторської майстерності, підходів до роботи, питання менеджменту, історичні аспекти розвитку технік тощо. Семінари часто визначаються як невеликі курси на основі дискусій. Як правило, студенти виконують певні завдання перед заняттям.

Практичні заняття. Оскільки концепція театральної справи та підготовки фахівців цієї галузі охоплює вивчення цілого комплексу драматичних методів, прийомів і підходів важливим аспектом є досвід та чуттєва обробка пережитого, уявного та символічного матеріалу.

Практика та виробнича практика в театральних університетах і коледжах США є обов'язковою складовою не лише для оволодіння професією, але й для отримання диплому.

Виробнича практика зазвичай запланована на кінець четвертого, п'ятого та шостого років навчання і передбачає вже самостійне проведення репетицій, підготовку до постановки вистав і дійств тощо. Програма виробничої практики в американських університетах забезпечує майбутніх фахівців театального мистецтва вміннями в некомерційному театральному адмініструванні, програмуванні та постановці. Програма відкрита для студентів університетів і коледжів, які зацікавлені у кар'єрному становленні та зростанні.

Безпосереднє спостереження та багаторічна практика роботи в університетах США дозволяють дійти висновку щодо того, що практично всі університети пропонують дистанційну та змішану форму навчання, що свідчить про наявність широкого та варіативного **матеріально-технічного забезпечення** професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва в університетах США.

Важливо виокремити в матеріально-технічному забезпеченні такий аспект, як наявність необхідного комп'ютерного обладнання та електронних ресурсів, освітніх платформ, управлінських електронних платформ, інформаційно-комунікаційне обладнання та наявність компетентного складу фахівців, що забезпечують функціонування дистанційних і змішаних форм навчання. Це дозволяє урізноманітнювати моделі та форми професійної підготовки майбутніх фахівців

театрального мистецтва в університетах США. Серед технічного інформаційно-цифрового забезпечення університети пропонують: *комп'ютери, комп'ютерні аудиторії, мультимедійні дошки, планшети, принтери та сканери*. Комп'ютери, планшети та комп'ютеризовані аудиторії у професійній підготовці майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах США використовуються під час лекційних занять для демонстрації презентацій, підготовлених викладацько-професорським складом, для демонстрації відеофрагментів, зокрема історії театру, теорії театральної справи, мистецтва, теорії та практики виконавського мистецтва.

Висновки з першого розділу

Здійснений аналіз підходів, кваліфікаційних вимог, особливостей підпорядкування та управління в системі професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США та аналіз змісту програм, форм і методів організації освітнього процесу в системі університетської освіти уможлиблює виокремлення таких особливостей здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США:

1) методологічними засадами здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США є аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, психофізіологічний та компетентнісний підходи;

2) засадничими вимогами є: володіння спектром комунікативних та організаторських здібностей; опанування навичок самопрезентації, самовираження, здатність інтенсивно концентруватися, творчо вирішувати проблеми, критично мислити, розробляти проект спільно, навички менеджменту, працювати самостійно і під тиском, дотримуватися термінів і зберігати зібраність, стикаючись з несподіваним.;

3) стандарти та кваліфікаційні вимоги, що формуються за узгодженням Ради

асоціацій з акредитації мистецтв, Національної асоціації театральних шкіл, Американського альянсу театру та освіти, детермінують особливості як структури професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва у країні, так і її функціонування на сучасному етапі; моделюють варіативність мережі закладів вищої освіти, форм, методів і засобів здобуття театальної освіти тощо;

4) основні компоненти системи професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва у США складають Міністерство освіти США, що визначає вектор розвитку та освітню політику, яка безпосередньо чи опосередковано впливає на функціонування всіх інших структурних елементів театальної освіти в країні на різних рівнях, та інші організації.

5) одним із найвагоміших компонентів професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва США є університетська освіта, мережа якої характеризується різноманітністю форм фінансування, форм здобуття, варіативністю змісту програм, форм, методів і засобів навчання;

6) зміст педагогічного процесу професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва у США визначається положеннями концепції формування «навичок 21 століття», науковими дослідженнями та висновками експертів у сфері театальної професійної освіти та стандартами.

7) серед специфіки форм професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва в університетах США практикуються семінари, лекції, практичні заняття, постановки театральних проєктів та вистав, написання курсових і дипломних проєктів (самостійна науково-дослідницька робота студентів) тощо;

8) серед засобів професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва в університетах виокремлюють комп'ютери, планшети та комп'ютеризовані аудиторії, мультимедійні дошки, планшети, принтери та сканери, системи дистанційного та змішаного навчання тощо.

РОЗДІЛ 2. ТЕАТРАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ І ПРОДЮСУВАННЯ

2.1. Роль фінансового планування в театральному продюсуванні та специфіка маркетингу для театральних організаторів

Фінансове планування в театральному продюсуванні грає ключову роль у забезпеченні успішності вистави та фінансової стабільності театральної компанії. Цей процес включає в себе керування бюджетом, пошук інвестицій, оптимізацію витрат та забезпечення ефективного використання ресурсів.

Ось які аспекти фінансового планування важливі в театральній сфері:

Бюджетування: Створення детального бюджету - це основний етап фінансового планування. Визначення витрат на костюми, декорації, гонорари акторів, технічні рішення, рекламу та інші складові вистави дозволяє уникнути фінансових труднощів під час її реалізації.

Залучення інвестицій: Фінансування театральних вистав може здійснюватися шляхом залучення інвестицій від бізнес-партнерів, спонсорів, донорів або грантів. Важливо виявляти потреби в фінансуванні і розробляти стратегії для привертання підтримки.

Маркетинг і реклама: Фінансове планування також включає в себе розробку маркетингових стратегій та рекламних кампаній, щоб забезпечити максимальну відвідуваність вистави. Ефективна реклама може привернути більше глядачів і позитивно позначитися на фінансовому становищі.

Оптимізація витрат: Під час фінансового планування важливо постійно аналізувати та оптимізувати витрати. Це може включати в себе укладання вигідних угод з постачальниками, раціоналізацію технічних рішень та пошук альтернативних, більш економічних варіантів.

Ризик-менеджмент: Фінансове планування повинно передбачати можливі ризики і включати в себе стратегії їх управління. Наприклад,

непередбачувані витрати чи зміни у попиті глядачів можуть вплинути на фінансовий результат.

Фінансова транспарентність: Важливо вести облік фінансів і забезпечувати транспарентність управління фінансами. Це робить компанію більш привабливою для інвесторів і донорів.

Фінансове планування в театральному продюсуванні допомагає забезпечити фінансовий успіх вистави та довгострокову стабільність театральної організації, дозволяючи їй розвиватися та радувати глядачів новими заходами.

Бюджетування в театральному продюсуванні і створенні театральної справи - це процес створення детального плану витрат та доходів для здійснення конкретної вистави чи театрального проекту. Вірно розроблений бюджет допомагає уникнути фінансових труднощів та ефективно використовувати ресурси.

В театральному контексті є кілька конкретних аспектів бюджетування. 1. Це включає в себе витрати на гонорари акторів, режисерів, сценаристів, художників, світлодизайнерів, костюм'єрів та інших працівників, які беруть участь у створенні вистави. 2. Розробка та виготовлення сценічних декорацій, костюмів, реквізиту та інших елементів вистави. Це може включати в себе витрати на матеріали, прокат обладнання та послуги майстрів. 3. Розробка та використання технічного обладнання для створення спецефектів, а також витрати на світлове та звукове оформлення вистави. 4. Витрати на розробку та розповсюдження рекламного матеріалу, організацію прес-конференцій, тизерів, афіш та інших засобів просування вистави. 5. Включає в себе витрати на оренду театральної сцени, гримерних, репетиційних зали, а також оплату послуг технічного персоналу та обслуговуючого персоналу. 6. Витрати на транспортування акторів, обладнання та декорацій, якщо вистава відбувається на різних майданчиках. 7. Забезпечення страховкою на випадок

можливих непередбачених обставин чи подій, що можуть вплинути на виставу.

8. Створення фонду, який може використовуватися для компенсації можливих перепадів у доходах чи несподіваних витрат.

Залучення інвестицій в театральне продюсування може бути важливим етапом, особливо коли потрібні додаткові кошти для створення великої вистави або нового театрального проекту. Важливо враховувати, що розробка інвестиційних залучень в театральну галузь має свої відмінності порівняно з іншими галузями.

Ось кілька конкретних кроків та ідей:

Створення бізнес-плану: Ретельний бізнес-план, який включає в себе оцінку витрат, доходів, потенційних ризиків і стратегії маркетингу, є ключовим для того, щоб показати інвесторам, що проект є рентабельним та має перспективи успіху.

Пошук інвесторів: Шукайте інвесторів, які цікавляться культурною сферою або мають інтерес до театрального мистецтва. Це може бути індивідуальні інвестори, компанії, спонсори або фонди, які підтримують культурні проекти.

Підготовка інвестиційної пропозиції: Розробіть привабливу інвестиційну пропозицію, в якій чітко визначте цілі проекту, очікувані прибутки, ризики та умови інвестування.

Залучення інвесторів через краудфандинг: Розгляньте можливість використання краудфандингових платформ для привертання невеликих сум від багатьох осіб. Це може не тільки забезпечити фінансування, але й залучити групу прихильників вашого проекту.

Участь у фестивалях та конкурсах: Багато фондів і організацій, які підтримують мистецтво, оголошують конкурси та надають гранти. Участь у

таких заходах може виявитися важливим для привертання уваги та

фінансування.

Взаємодія з меценатами: Встановлення відносин з особами, які готові фінансово підтримати театральний проект. Це може включати в себе угоди про співпрацю або створення благодійних фондів.

Партнерства та спонсорство: Розглядайте можливість укладання партнерських угод чи спонсорських контрактів з бізнесами та компаніями, які мають інтерес у підтримці культурних подій.

Важливо створити привабливий інвестиційний проект та показати, як він може стати успішним і вигідним для інвесторів. Це включає в себе не лише фінансові вигоди, але й можливості для співпраці та розвитку культурної галузі.

Специфіка маркетингу для театральних організаторів визначається унікальним характером театральної сфери та особливостями цього виду мистецтва. У промисловості театального мистецтва важливо будувати маркетингові стратегії, які враховують специфіку аудиторії та особливості культурного середовища. Однією з важливих складових є розробка ефективних кампаній з маркетингу заходів. Театральні організатори повинні здійснювати просування вистав, фестивалів та інших подій, враховуючи характер та тематику вистави, а також інтереси своєї аудиторії. Важливо підтримувати активність в соціальних мережах та інтернет-платформах, оскільки це може великою мірою вплинути на залучення молодії аудиторії. Сучасне маркетингове середовище вимагає від театральних організаторів активно використовувати цифрові технології та інтернет-ресурси для залучення глядачів.

Також, враховуючи конкуренцію у сучасному світі розваг, театральні

організатори повинні бути інноваційними у своїх маркетингових стратегіях. Використання технічних засобів, створення нестандартних рекламних матеріалів та вивчення передового мистецтва маркетингу дозволяє театрам здивувати та привертати увагу публіки. Крім того, розвиток партнерств із ЗМІ, спонсорами та іншими культурними установами є необхідним елементом маркетингової стратегії театральних організаторів. Взаємодія з партнерами дозволяє розширити аудиторію та отримати додаткові ресурси для проведення театральних заходів.

Усі ці аспекти маркетингу для театральних організаторів вимагають глибокого розуміння та врахування особливостей театрального мистецтва, щоб забезпечити ефективне позиціонування та привабливість для широкої аудиторії.

Ризик-менеджмент в організації театральної справи визначається потребою усвідомлено та стратегічно керувати можливими негативними наслідками та труднощами, які можуть виникнути під час виробництва та проведення театральних заходів. Однією з ключових аспектів ризик-менеджменту в театральній справі є аналіз та передбачення можливих проблем на ранніх етапах підготовки та розробки проекту. Це включає в себе визначення потенційних труднощів у фінансовій сфері, організаційних питаннях та взаємодії з учасниками та аудиторією. Особлива увага приділяється фінансовому ризику, оскільки театральні проекти часто пов'язані з великими витратами. Ефективний ризик-менеджмент передбачає ретельне планування та моніторинг бюджету, виявлення можливих джерел фінансування та розробку стратегій управління фінансовими ризиками.

Крім того, ризик-менеджмент враховує питання технічних неполадок, таких як аварії на сцені, проблеми з звуковою та світловою апаратурою. Активна підготовка

до подій непередбаченого характеру та розробка ефективних систем безпеки стають важливою частиною ризик-менеджменту. Також, розуміння і управління ризиками в театральній справі включає в себе аспекти публічних відгуків та реакції глядачів. Контроль за репутацією та взаємодія з глядачами в умовах негативних ситуацій визначають успішність ризик-менеджменту в цьому контексті.

Отже, ризик-менеджмент в театральній справі – це систематичний та обачливий підхід, спрямований на забезпечення стабільності та успішності театральних проєктів, враховуючи всі можливі виклики та непередбачені обставини. У додаток до виконання ризик-менеджменту в організації театральної справи важливо враховувати також соціокультурні та політичні аспекти. Перед постановкою вистави або проведенням театрального заходу важливо вивчити аудиторію та культурні особливості того регіону, де планується проведення події. Врахування місцевих традицій та чутливості до певних тем може запобігти негативним реакціям глядачів чи громадськості. Політичні аспекти також можуть впливати на організацію театральних заходів. Зміни у законодавстві, грантах чи фінансуванні можуть стати викликом для театральних організацій. Тому важливо вести моніторинг політичної ситуації та оперативно адаптувати стратегії на основі змін у суспільстві.

Усі ці аспекти ризик-менеджменту в театральній справі вимагають систематичного підходу та постійного аналізу, оскільки театральна сфера є динамічною та вразливою до змін у соціокультурному та політичному середовищі. Інтеграція цих елементів у стратегічне планування дозволить театральним організаціям ефективно керувати ризиками та досягати стабільності та успіху в своїй діяльності.

Фінансова транспарентність в театральному продюсуванні є ключовим аспектом, спрямованим на забезпечення відкритості та чіткості щодо використання фінансових ресурсів. Це не лише допомагає залучити інвесторів та спонсорів, але й будує довіру глядачів та інших зацікавлених сторін. Ось деякі аспекти фінансової транспарентності в театральному контексті:

Публікація фінансових звітів: Регулярна публікація фінансових звітів, які включають доходи, витрати, бюджет та інші фінансові показники. Ці звіти повинні бути доступні глядачам, інвесторам та іншим зацікавленим сторонам.

Детальне розкриття витрат: Розкриття деталей щодо витрат на створення та представлення вистави, включаючи гонорари акторів, витрати на реквізити, декорації, рекламу та інші складові витрат.

Транспарентність у відносинах з інвесторами та спонсорами: Укладення чітких угод з інвесторами та спонсорами, які визначають умови використання фінансових коштів та передбачають регулярні звіти.

Відкритість у питаннях гонорарів: Публікація інформації щодо гонорарів акторів та членів команди, щоб глядачі та інвестори знали, як частину коштів вони вкладають у цих творців.

Аудит фінансів: Залучення незалежних аудиторів для перевірки фінансових звітів та підтвердження їхньої достовірності.

Взаємодія з глядачами: Активна взаємодія з глядачами щодо фінансів через соціальні мережі, електронні листи та інші канали комунікації.

Фінансова транспарентність сприяє підвищенню довіри глядачів та інших учасників театральної галузі, що, в свою чергу, може позитивно впливати на успішність вистави та утримання стабільності театральної організації.

Ключові аспекти театрального маркетингу визначають успішність та привабливість театральної організації в очах аудиторії. Організатор театральної справи повинен враховувати низку важливих елементів для забезпечення повноцінного маркетингового стратегічного плану. Одним із визначальних моментів є ретельне вивчення цільової аудиторії. Розуміння її потреб, інтересів та попередніх вподобань є ключем до успішної комунікації та привертання нових глядачів. Ефективний маркетинговий стратегічний план повинен враховувати сучасні тренди та інтереси аудиторії, надаючи театральним заходам актуальність та привабливість. Крім того, важливо розвивати інноваційні маркетингові стратегії. Використання цифрових технологій, інтерактивних медіа та соціальних платформ дозволяє театральним організаціям збільшити свою видимість та залучити нову аудиторію.

Ефективна комунікація також відіграє ключову роль у театральному маркетингу. Організаторам слід вивчати та вдосконалювати навички взаємодії з ЗМІ, встановлювати партнерства з блогерами та впливовими особистостями, а також активно використовувати соціальні мережі для взаємодії з аудиторією.

Додатково, розробка і дотримання бюджету на маркетинг є важливим етапом. Правильне розподілення ресурсів на рекламу, просування та інші маркетингові заходи дозволяє досягти максимальної ефективності. Взагалі, успішний театральний маркетинг вимагає від організатора вдумливості, креативності та постійного аналізу змін у культурному середовищі та у смаках аудиторії. Один із важливих завдань полягає в тому, щоб не тільки залучити, але й утримати увагу глядачів, роблячи театральні заходи значущими та запам'ятовуваними.

Використання соціальних мереж є важливою складовою маркетингової

стратегії для театральних організацій. Соціальні мережі дозволяють вам взаємодіяти з аудиторією, розповідати про події, створювати зацікавленість та залучати глядачів. Ось кілька конкретних кроків для використання соціальних мереж у маркетингу театральних вистав: (див. *Таблицю. 2.1*)

Соціальні мережі в організації театральних вистав

Таблиця 2.1

Створення привабливого профілю	Забезпечте повноту та актуальність інформації на профілі в соціальних мережах. Використовуйте креативні та естетично привабливі обкладинки та аватари, щоб створити цікавий візуальний ефект.
Постійне оновлення контенту	Регулярно публікуйте анонси вистав, фото з підготовки, відео-записи інтерв'ю з акторами чи режисерами. Спілкуйтеся з глядачами через коментарі та відповідайте на їхні питання.
Використання живих трансляцій	Транслюйте за лаштунками вистав, прес-конференції, інтерв'ю з акторами, щоб залучити глядачів у процес створення вистави.
Створення унікальних хештегів	Створіть унікальні хештеги для кожної вистави, які можна використовувати в соціальних мережах. Наприклад, #НазваВистави або #ТеатрНазва.

Залучення впливових осіб	Співпрацюйте з локаційними впливовими особами, щоб вони рекомендували ваші вистави своїм підписникам. Запрошуйте блогерів та журналістів на прес-перегляди та інші заходи.
Проведення конкурсів та розіграшів	Організуйте конкурси, де учасники можуть виграти квитки на виставу чи інші призи. Використовуйте розіграші для стимулювання діалогу та підвищення зацікавленості.
Оплата реклами	Використовуйте платну рекламу на соціальних мережах для збільшення охоплення аудиторії. Налагоджуйте таргетовану рекламу, спрямовану на конкретні сегменти аудиторії.
Співпраця з партнерами:	Робіть спільні рекламні кампанії з іншими організаціями або місцями (ресторани, кав'ярні), які можуть вас рекомендувати своїм клієнтам.
Відстеження та аналіз результатів	Використовуйте аналітичні інструменти для відстеження взаємодії та реакції аудиторії. Аналізуйте результати кампаній та коригуйте стратегії на основі отриманих даних.

Ці кроки допоможуть театральній організації підтримувати активну та взаємодіючу аудиторію, а також підвищити свою видимість та популярність в соціальних мережах.

2.2. Використання технологій у навчальному процесі театральних організаторів

У вивченні театрального мистецтва важливе місце відводиться використанню технологій, які сприяють розвитку інноваційних підходів у навчанні. Театральні організатори активно впроваджують сучасні технічні засоби для покращення навчального процесу та підвищення якості вистав. Однією з ключових аспектів є використання комп'ютерних технологій для створення візуальних ефектів та декорацій. Завдяки комп'ютерній графіці та програмним засобам, театральні режисери можуть створювати неймовірні образи та атмосферу для вистав, роблячи їх більш захоплюючими для глядачів.

Також важливим елементом стає використання віртуальної реальності та розширеної реальності у тренувальних програмах для акторів. Це дозволяє їм відчувати себе на сцені та взаємодіяти з віртуальним оточенням, що поліпшує їхні акторські навички та вираження емоцій. Крім того, використання інтерактивних екранів та педагогічних платформ сприяє зручнішому вивченню теорії та практики театрального мистецтва. Онлайн-ресурси та відкриті платформи дозволяють здійснювати дистанційну освіту та обмін досвідом між театральними колективами. Таким чином, впровадження технологій у навчальний процес театральних організаторів сприяє підвищенню ефективності навчання, розширює можливості та дозволяє створювати вражаючі та сучасні театральні вистави.

У сучасному театральному навчанні використовуються різноманітні технічні засоби, спрямовані на покращення навчального процесу та розвиток творчих навичок учасників. Деякі з них включають:

1. Комп'ютерна графіка та декорації:

- Використання програм для комп'ютерного моделювання та рендерингу дозволяє театральним режисерам створювати вражаючі візуальні ефекти та декорації.
- Сучасні графічні програми дозволяють втілювати творчі ідеї та експериментувати з образами до самого вистави.

2. Віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR):

- Використання VR та AR у навчанні дозволяє акторам відчувати себе на сцені та взаємодіяти з віртуальними об'єктами.
- Технічні засоби VR дозволяють створювати іммерсивні навчальні сценарії, де учасники можуть вивчати простір сцени та ефективно взаємодіяти з ним.

3. Інтерактивні екрани та сенсорні панелі:

- Використання сучасних екранів і панелей дозволяє розробляти інтерактивні уроки та тренування.
- Актори можуть використовувати сенсорні панелі для взаємодії з інтерактивним вмістом та відтворення сценаріїв.

4. Онлайн-платформи для театрального навчання:

- Створення відкритих платформ та онлайн-ресурсів, де театральні організатори можуть ділитися досвідом та навчати нові методики та техніки.
- Віддалена освіта відкриває можливість для учнів з різних частин світу навчатися у театральних майстернях.

5. Цифрові аудіо та відеозаписи:

- Записи вистав, репетицій та інтерв'ю з режисерами можуть використовуватися для аналізу та вивчення власної гри акторів.
- Цифрові технології дозволяють створювати аудіокниги та відеоуроки для детального вивчення театральних технік та історії.

Ці технічні засоби вдосконалюють навчальний процес театральних організаторів, роблячи його більш доступним, цікавим та ефективним для учасників.

У сучасному театральному мистецтві використання візуальних ефектів та декорацій стало невід'ємною частиною творчого процесу. Технологічний прогрес дозволяє театральним режисерам створювати захопливі та неймовірні образи на сцені, розширюючи можливості виразності та враження для глядачів.

Використання проекційних екранів та систем дозволяє створювати динамічні та змінюючіся фони та декорації на сцені. Проекції можуть створювати ілюзію руху, змінювати атмосферу та створювати несподівані візуальні ефекти.

Використання світлодіодних екранів та панелей дозволяє створювати світлові ефекти, які можуть змінювати кольори та інтенсивність світла. LED-декорації можуть бути інтегровані в сценічний декор, створюючи вражаючі світлові мозаїки. Використання маппінгу дозволяє проектувати зображення на нерівні поверхні та створювати вражаючі графічні ефекти. Художні проєктори дозволяють розширювати межі сценічного простору та експериментувати з формою та текстурою об’єктів.

Застосування VR та AR дозволяє створювати вражаючі візуальні ефекти та декорації, які взаємодіють з акторами та іншими об’єктами на сцені. Інтерактивні візуальні ефекти додають глибину та іммерсивність театральному виставі. Ці технічні інновації дозволяють театральним творцям створювати сучасні, захоплюючі та дивовижні вистави, які залишають незабутні враження у глядачів.

Використання віртуальної реальності (VR) у театральних виставах може створювати унікальні та захопливі враження для глядачів, поглиблюючи їхню іммерсію та забезпечуючи новий рівень взаємодії. Ось кілька прикладів використання VR у виставах:

1. “Lion King: Circle of Life VR”(Мюзикл “Король Лев”):

- У 2019 році Disney випустив віртуальну реальність-версію популярного мюзиклу “Король Лев”;
- Глядачі отримали можливість пережити сцени з мюзиклу у віртуальному просторі, відчутти себе серед африканської природи та пережити магію величного моменту “Коло життя”;

2. “The Tempest” у VR:

- Театральна компанія Royal Shakespeare Company (RSC) вивела п’єсу “Буря”;

в новий формат за допомогою віртуальної реальності.

- Глядачі, використовуючи VR-шоломи, потрапляли на острів Prospero та відчували себе часткою магічного світу п'єси.

3. “Collisions” (Зіткнення):

- Проект “Collisions” розповідає історію австралійського аборигена та його першої зустрічі з білим чоловіком.
- Глядачі використовують VR для іммерсивного відчуття обставин та емоцій героя, стаючи свідками важливого моменту в історії.

4. “Sleep No More”(Не спи):

- Це не зовсім традиційна театральна вистава, але вона варта уваги. “Sleep No More” використовує елементи VR та інтерактивності.
- Глядачі можуть вільно переміщатися в просторі та взаємодіяти з акторами, поглиблюючи свій досвід вистави.

5. “Carne y Arena”(М'ясо та пісок):

- Режисер Альфонсо Куарон створив вражаючий проект у віртуальній реальності про переживання мігрантів на кордоні США та Мексики.
- Глядачі переносяться у світ мігрантів, відчуваючи таємницю їхніх долей.

Ці приклади демонструють різноманітність використання віртуальної реальності у театральних виставах — від класичних п'єс до інтерактивних та іммерсивних проектів, які трансформують традиційний підхід до театального мистецтва.

Використання інтерактивних екранів та сенсорних панелей в театральних виставах надає можливість глядачам взаємодіяти з подіями на сцені та впливати на розвиток сюжету. Такі технології створюють додаткові можливості для іммерсивного досвіду. Ось кілька прикладів. (Див. *Таблицю 2.2*).

Технології для іммерсивного досвіду

Таблиця 2.2

Голографічні інтерактивні екрани	<ul style="list-style-type: none"> - Глядачі можуть взаємодіяти з голографічними образами, що з'являються на екрані. - Наприклад, персонажі можуть відповідати на питання або навіть взаємодіяти з глядачами через сенсорні панелі або жести.
Сенсорні панелі для вибору сюжетних альтернатив	<ul style="list-style-type: none"> - Глядачі можуть впливати на розвиток сюжету, вибираючи різні шляхи через сенсорні панелі. - Така інтерактивність дозволяє створити багато варіантів розвитку сюжету, залежно від виборів глядачів.
Експозиції на сенсорних екранах	<ul style="list-style-type: none"> - Під час антрактів або перед початком вистави глядачі можуть взаємодіяти з віртуальними експозиціями чи інформаційними матеріалами на сенсорних екранах. - Це може бути інтерактивне введення в сюжет, інформація про акторів чи за кадром, або навіть можливість вибору атмосферного саундтреку.
Використання мультимедіа-елементів через сенсорні панелі	<ul style="list-style-type: none"> - Сенсорні панелі можуть служити для відтворення відео, аудіо чи інших мультимедійних елементів, які доповнюють або розкривають сцени на сцені. - Глядачі можуть керувати програванням чи вибирати, що і коли переглядати.
Інтерактивні елементи в музеї або лобі	<ul style="list-style-type: none"> - Сенсорні панелі можуть бути встановлені в лобі театру або музеї, де глядачі можуть долучитися до інтерактивних проєктів, пов'язаних з виставою. - Це може включати ігри, віртуальні тури за кулісами, анімації або інші забавки.

Ці технології створюють не тільки унікальні іммерсивні досвіди для глядачів, але й розширюють можливості театральних організаторів у плані взаємодії та створення додаткового контенту для аудиторії.

Використання онлайн-платформ у театральній сфері дозволяє розширити

аудиторію, надати можливість виставам бути доступними в будь-якому місці світу та взаємодіяти з глядачами в цифровому просторі. Ось кілька конкретних аспектів використання онлайн-платформ у театральному середовищі:

1. Трансляція вистав в режимі онлайн:

- Театри можуть використовувати платформи для трансляції вистав в прямому ефірі або через відео на вимогу (VOD).
- Подібний формат дозволяє глядачам дивитися вистави в зручний для них час, навіть якщо вони знаходяться в іншому регіоні чи країні.

2. Онлайн-платформи для дистанційних вистав:

- Спеціалізовані платформи, такі як Zoom або Microsoft Teams, можуть використовуватися для проведення дистанційних театральних вистав, де актори та глядачі знаходяться в різних місцях.

3. Інтерактивні онлайн-вистави:

- Деякі платформи дозволяють взаємодіяти з глядачами під час вистави, наприклад, через чат чи відповіді на питання.
- Глядачі можуть стати активними учасниками подій, впливаючи на сюжет або надаючи свої коментарі.

4. Віртуальні тури за кулісами:

- Онлайн-платформи дозволяють створювати віртуальні тури за кулісами театрів для глядачів, які хочуть дізнатися більше про процес створення вистав та побачити, як працюють актори та технічний персонал.

5. Вистави у вигляді аудіодрам та подкастів:

- Театри можуть використовувати аудіо-платформи для створення вистав у форматі аудіодрам чи подкастів.
- Глядачі можуть слухати вистави у режимі онлайн, створюючи унікальний аудіальний досвід.

Ці платформи відкривають нові можливості для театральних організаторів, дозволяючи їм адаптуватися до сучасних тенденцій та привертати нову аудиторію, яка шукає альтернативні формати для сприйняття театального мистецтва.

Використання різних **типів нейромереж у сфері** театральної справи має велике значення для навчання та розвитку цієї галузі. Застосування нейромереж дозволяє оптимізувати багато аспектів організації театральних заходів, враховуючи індивідуальні особливості та потреби глядачів. Глибокі нейронні мережі використовуються для аналізу великих обсягів даних, що може бути корисним при вивченні аудиторії, аналізі їхніх вподобань та прогнозуванні попиту на різні види вистав. Такий аналіз може надати театральній організації інсайти для підвищення якості та різноманітності своїх продукцій.

Генеративні адверсаріальні мережі можуть вдосконалювати творчість та унікальність елементів вистав, таких як декор, костюми та сценарії. Це важливо для створення вражаючого та запам'ятовувального театального досвіду. Рекурентні нейронні мережі допомагають у кращому розумінні часових рядів, що корисно для прогнозування трендів у виставах та адаптації графіків вистав до потреб глядачів. Нейронні мережі з підкріпленням можуть оптимізувати технічні аспекти вистав, що впливає на якість та ефективність їхнього виробництва. Системи обробки природної мови можуть полегшити взаємодію з глядачами через чат-боти та аналіз відгуків, сприяючи збільшенню залученості та задоволеності глядачів.

Моделі класифікації та регресії допомагають у кращому розумінні попиту на вистави та ефективності маркетингових кампаній. Моделі аналізу візуального контенту можуть полегшити розпізнавання облич, емоцій глядачів та аналіз елементів сценаріїв та декору. Це дозволяє театральним організаціям

використовувати передові технології для поліпшення якості свого продукту та забезпечення більш глибокого та задовільного взаємодії з аудиторією. В кінцевому підсумку, це сприяє розвитку та модернізації театральної справи через застосування інновацій у навчальному процесі.

2.3. Управління та розвиток театральних компаній у сучасному світі

Управління та розвиток театральних компаній у сучасному світі вимагають глибокого розуміння культурних та економічних викликів. Лідерство в театральній сфері вимагає здатності адаптуватися до змін в смаках глядачів, технологічних інновацій та соціокультурного контексту.

1. Стратегічне планування та Управління Візією:

- Розробка унікальної візії, яка поєднує традиційні та інноваційні елементи вистав.

- Створення стратегій, що враховують зміни в смаках глядачів, технологічні тенденції та соціокультурний контекст.

Стратегічне планування в театральній сфері визначається необхідністю збалансувати традиційні цінності з новаторським підходом, щоб відповісти на змінюючі смаки глядачів і виклики сучасного світу. В цьому контексті важливо розробляти стратегії, які поєднують у собі глибоке розуміння традиційної сценічної мистецькості та експериментальний дослідницький підхід.

Управління візією передбачає формування чіткої та вдумливої мети, яка відображає ідентичність театральної компанії та визначає її місію в сучасному суспільстві. Візія повинна відображати унікальний характер театру, його цінності та

завдання. Цей пункт також включає аналіз внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на театральну компанію. Такий підхід дозволяє уникнути традиційного підходу та адаптувати стратегії до швидко змінюючогося середовища.

Успішне стратегічне планування також передбачає визначення конкретних кроків та ініціатив для досягнення мети. Це може включати в себе розробку нових театральних постановок, партнерство з іншими культурними установами, або навіть інтеграцію інноваційних технологій у вистави. Важливим елементом управління візією є залучення всього театального колективу до її реалізації. Комунікація цілей та стратегій усередині колективу сприяє формуванню спільного бачення та підвищує ступінь залучення кожного працівника до процесу розвитку театальної компанії.

2. Маркетинг та Привернення Аудиторії:

- Розробка ефективних маркетингових стратегій для привернення аудиторії.
- Використання сучасних засобів комунікації та інтерактивних форматів для залучення уваги.

Маркетинг в театрі – це важливий інструмент для забезпечення повного залучення глядачів та підтримки театральних вистав. Ключовим завданням є створення привабливого іміджу та ефективної комунікації з аудиторією. Стратегії маркетингу включають в себе ретельний аналіз цільової аудиторії. Розуміння її вимог, смаків і інтересів дозволяє адаптувати рекламні кампанії та вистави до потреб глядачів. Таргетованість рекламних зусиль робить їх більш ефективними та забезпечує зростання інтересу до театальної продукції. Інноваційні формати комунікації, такі як соціальні мережі, підкастинг чи віртуальні тури за лаштунками, стають важливими елементами маркетингової стратегії. Вони сприяють взаємодії з

аудиторією та підтримці інтересу навіть поза рамками актуальних вистав.

Важливо також надавати акцент на брендінг театральної компанії, створюючи впізнаваний образ та ідентичність. Це допомагає відрізнятись від інших театрів і робить бренд більш привабливим для глядачів.

Партнерство з іншими культурними установами, спонсорами чи навіть бізнесами може розширити аудиторію та забезпечити додаткові ресурси для рекламних кампаній. Спільні заходи та акції можуть стати підставою для нових ініціатив та привертання нових шарів аудиторії. Маркетинг і привернення аудиторії є не лише стратегічними елементами, а й креативними викликами, які дозволяють театральним компаніям виходити за межі традиційних форм комунікації та залучати увагу глядачів в інноваційний спосіб.

3. Фінансове Управління:

- Розуміння театральних бюджетів, грантів та спонсорської підтримки.
- Співпраця з бізнес-середовищем для забезпечення фінансової стабільності та розвитку.

Фінансове управління є критичним елементом для забезпечення стабільності та розвитку театральних компаній у сучасному світі. Воно включає в себе ретельне планування та моніторинг фінансових ресурсів для ефективного використання та досягнення стратегічних цілей. Цей аспект включає управління театральним бюджетом, що охоплює витрати на постановки, заробітну плату артистам та персоналу, рекламні кампанії, обслуговування приміщення та інші аспекти виробничого процесу.

Генерація доходів від глядацьких вистав, абонементів, спонсорських внесків та грантів стає не менш важливим аспектом фінансового управління. Розробка стратегій для залучення фінансової підтримки від партнерів, донорів та підприємств може забезпечити додаткові ресурси для амбітних проєктів та творчого розвитку. Ефективне фінансове управління також включає в себе планування на довгострокову перспективу. Це означає створення резервів на непередбачувані витрати, а також розробку стратегій для підтримки театральної компанії у разі фінансових труднощів чи кризових ситуацій.

Співпраця з бізнес-середовищем і пошук додаткових джерел фінансування можуть стати ключовими елементами успішного фінансового управління, допомагаючи театральним компаніям не тільки виживати, але й розвиватися в умовах сучасної конкуренції та змінюючогося економічного середовища.

4. Розвиток Талантів та Персоналу:

- Забезпечення навчання, підтримки і менторства для талановитих артистів та персоналу.

- Створення умов для творчого росту та підтримки інновацій.

Розвиток талантів та персоналу у театральних компаніях – це ключовий аспект, який сприяє створенню високоякісних вистав та зміцнює позиції театру в сучасному культурному середовищі. Навчання та розвиток артистів включає в себе не лише майстер-класи і тренінги, але і створення сприятливого творчого середовища, де кожен талановитий індивід може розкрити свій потенціал. Програми менторства і обміну досвідом створюють можливості для обміну ідеями та поглиблення професійних знань.

Підтримка персоналу, що включає артистів, режисерів, сценаристів та технічний персонал, важлива для підтримання креативного дусу театральної компанії. Це означає надання можливостей для самовираження та вдосконалення професійних навичок. Створення та підтримка платформ для творчого експерименту дозволяє артистам розширювати свої горизонти та працювати над інноваційними проектами. Забезпечення достатнього бюджету для проведення важливих творчих ініціатив, таких як нові постановки чи дослідницькі проекти, є необхідним для стимулювання талантів.

Навчання та розвиток персоналу також включають адаптацію до нових технологій та творчих підходів. Інновації в театрі можуть забезпечити унікальний досвід для глядачів, і, отже, важливо вдосконалювати навички та знання персоналу відповідно до цих технологічних змін. Загалом, розвиток талантів та персоналу в театральних компаніях вимагає постійного зусилля та зосередженості на творчому потенціалі кожного члена колективу, щоб забезпечити якісний та інноваційний театральний продукт

5. Використання Технологій:

- Експлуатація технологічних інновацій, таких як віртуальна реальність, потокове відео та інші, для розширення театального досвіду.

- Збереження балансу між традицією та передовими технологіями.

В сучасному світі технології визначають новий вимір вистав і театального досвіду, розширюючи можливості та залучаючи аудиторію. Використання віртуальної реальності (VR) та розширеної реальності (AR) в театрі може перетворити звичайний перегляд вистави в іммерсивне та захоплююче події. Глядачі

можуть взаємодіяти з персонажами чи навіть змінювати хід сюжету через використання сучасних технологій. Потокове відео та трансляції вистав в реальному часі дозволяють театральним компаніям дотягнутися аудиторії за межами фізичних меж театрального залу. Це стає не лише способом привернення нових глядачів, але й можливістю розширити глобальний вплив та визнання.

Інтерактивні додатки та веб-платформи дозволяють створювати унікальні театральні досвіди. Глядачі можуть брати участь у голосуванні за розвиток сюжету, взаємодіяти з акторами або навіть створювати власні елементи вистави. Технології аналізу даних можуть використовуватися для розуміння смаків аудиторії та персоналізації театральних пропозицій. Аналіз поведінки глядачів дозволяє адаптувати вистави та маркетингові стратегії для максимального задоволення попиту.

Важливо враховувати, що технології не повинні витіснити традиційні аспекти театрального мистецтва, але доповнювати їх. Сучасний театр може використовувати технології як інструмент для створення новаторських та захоплюючих вистав, забезпечуючи гармонію між традицією та інновацією.

6. Адаптація до Культурних та Соціальних Трендів:

- Узгодженість з культурними та соціальними трендами для забезпечення актуальності та привабливості.

- Реагування на зміни в суспільстві та впровадження ініціатив, спрямованих на розвиток культурної сфери.

Адаптація до культурних та соціальних трендів є важливим завданням для театральних компаній, оскільки вони впливають на вимоги та очікування сучасної

аудиторії. Врахування культурних тенденцій передбачає створення вистав, які відзеркалюють сучасні соціокультурні реалії та висвітлюють актуальні теми. Такий підхід дозволяє театральним компаніям бути не лише розважальним, але і рефлексивним інструментом, який активно взаємодіє з глядачами.

Адаптація до соціальних трендів включає в себе створення інклюзивних та диверсифікованих вистав, що відображають різноманіття сучасного суспільства. Розгляд нових форматів представлення, які враховують різноманіття глядацької аудиторії, може забезпечити більш широкий та представницький театральний досвід. Реагування на соціокультурні та технологічні зміни може включати в себе використання сучасних комунікаційних технологій та соціальних мереж для залучення глядачів та розповсюдження інформації про вистави.

Створення партнерств з іншими культурними організаціями та співпраця з митцями з інших галузей може допомогти театру залишатися на передових лініях культурної діяльності та привертати нову аудиторію. Ключовим елементом в цьому контексті є гнучкість та готовність до постійного самовдосконалення, щоб театр можна було сприймати як динамічний та реактивний культурний об'єкт, який віддзеркалює і взаємодіє зі змінами у світі.

Загальною метою розвитку театральних компаній є збереження їхнього культурного значення, привабливості для глядачів та актуальності у сучасному світі.

Один із прикладів театральної компанії у США - "The Public Theater" в Нью-Йорку. Ця організація є важливим культурним центром та символом театального мистецтва в місті та за його межами. "The Public Theater" засновано в 1954 році та відоме своєю відданістю сучасному та експериментальному театру. Основною метою цієї компанії є забезпечення доступу до високоякісного мистецтва для всіх

шарів суспільства. "The Public Theater" володіє не лише традиційним театральним залом, але й влаштує вистави під відкритим небом, зокрема відомий Shakespeare in the Park. Ця ініціатива дозволяє глядачам безкоштовно насолоджуватися класичними творами Шекспіра у природному середовищі Центрального парку. Крім того, "The Public Theater" регулярно впроваджує інноваційні формати вистав та співпрацює з сучасними творчими постачальниками. Програми для молоді, розвиток нових талантів та соціально-зорієнтовані проекти роблять цю театральну компанію живим та важливим чинником у сучасній американській культурі.

Звісно, одним із визначних театрів у США є "Broadway Theatre" у Нью-Йорку. Це мека американського театального мистецтва, яке відоме своїми великими виставами та широким репертуаром. "Broadway Theatre" розташовано на вулиці Broadway в Мангеттені та є символом комерційного театру в США. Великі продакшени, які регулярно представляються на "Бродвеї", залучають велику аудиторію з усього світу. Тут можна побачити широкий спектр вистав - від мюзиклів та комедій до серйозних драматичних вистав.

Ще однією важливою організацією є "Lincoln Center Theater" у Нью-Йорку. Вона визначається своїм підходом до презентації нових та сучасних театральних робіт. "Lincoln Center Theater" активно співпрацює з українськими та міжнародними режисерами та акторами, створюючи вишукані та унікальні вистави.

Ці театри відіграють важливу роль у формуванні американської та світової театальної культури, представляючи різні жанри, стилі та творчі підходи. Однак, варто відзначити, що США має безліч інших театрів, які привертають глядачів своєю унікальністю та високою майстерністю.

Один із прикладів театальної компанії в Україні – Національний академічний

драматичний театр імені Тараса Шевченка в Києві. Цей театр є одним із найстаріших українських театрів, заснований у 1926 році. Відзначається не лише довгим історичним шляхом, але й значущою роллю у розвитку української театральної культури.

Такий театр відіграє значущу роль у формуванні та підтримці театральної сцени в Україні, сприяючи розквіту мистецтва та обміну культурними цінностями. Українські театральні компанії:

Українські театральні компанії виявляють великий інтерес до національної спадщини та культурних традицій. Національний академічний драматичний театр імені Тараса Шевченка в Києві, Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької - це лише кілька прикладів видатних театрів, які активно працюють у традиціях української культури.

Ці театри володіють багатим репертуаром, який включає як класичні твори вітчизняних авторів, так і сучасні драми та експериментальні постановки. Важливим є їхній внесок у вивчення та популяризацію української літератури через театральні вистави. Фінансування та функціонування українських театрів часто залежать від державних асигнувань та меценатської підтримки. Виклики, пов'язані із фінансами, ставлять театри перед завданням пошуку нових джерел фінансування та залучення глядачів, особливо молоді аудиторії.

Обидві країни активно використовують театр як засіб збереження культурної спадщини та вираження сучасних творчих тенденцій, хоча їхні підходи та умови функціонування можуть виявлятися різними через історичні, соціальні та фінансові відмінності. Щоб краще зрозуміти відмінність театральних компаній в Україні і США- розглянемо *Таблицю 2.3.*

Театральні компанії в Україні і США

Таблиця 2.3

Характеристика	Театральні Компанії в Україні	Театральні Компанії в США (Бродвей)
Історія та Культурний Контекст	В Україні театральна традиція бере свій початок у давніх часах і тісно пов'язана із національною ідентичністю. Тут вирізняється глибока історична зв'язаність, використання фольклору та національних тем в творчості.	На американському Бродвеї, театральна сцена починається з кінця ХІХ століття та стає комерційним центром розваг. Тут відчутний вплив імміграції та широкого культурного різноманіття.
Репертуар та Жанри	Українські театри зорієнтовані на вистави класичних творів української літератури, включаючи драми та експериментальні постановки. Акцент робиться на відображенні національних тем та сучасних проблем.	Бродвей відомий своєю великою різноманітністю, представленою великими мюзиклами, драмами та комедіями. Тут популярні експериментальні вистави та новаторські підходи до театального мистецтва.
Фінансування та Модель Функціонування	Українські театри, багато з яких є державними установами, залежать від державних асигнувань та меценатської підтримки. Часто стикаються з фінансовими викликами.	Бродвейські театри функціонують на комерційній основі, привертаючи глядачів великими продакшенами та залежачи від прибутковості вистав. Інвестиції та маркетингові стратегії грають важливу роль.
Роль Театру в Суспільстві	Українські театри часто відіграють роль патріотичного та культурного об'єкта, активно взаємодіючи з глядачами. Акцент на соціальних питаннях та висвітленні національної ідентичності.	Бродвейські театри, крім розважальної ролі, активно залучаються у соціальні ініціативи, виступаючи за права та соціальну справедливість, відображаючи різноманіття сучасного американського суспільства.

Мова та Місцеві Традиції	Українські театри використовують рідну мову та активно інтегрують місцеві традиції, багатство культурних особливостей.	Бродвейські театри відзначаються різними мовами та культурними традиціями, відображаючи багатство етнічного та культурного різноманіття в американському суспільстві.
--------------------------	--	---

Висновок з другого розділу

У цьому розділі ми розглянули питання щодо ролі фінансового планування в театральному продюсуванні, та яка специфіка маркетингу для театральних організаторів.

Фінансове планування в театральному продюсуванні грає надзвичайно важливу роль у забезпеченні успішності вистави та фінансової стабільності театральної компанії. Цей процес включає в себе керування бюджетом, пошук інвестицій, оптимізацію витрат та забезпечення ефективного використання ресурсів. Також такі аспекти як: залучення інвестицій, маркетинг і реклама, оптимізація витрат, ризик-менеджмент та фінансова транспарентність є ключовими у фінансовому плануванні в театральній сфері.

Залучення інвестицій в театральне продюсування може бути важливим етапом, особливо коли потрібні додаткові кошти для створення великої вистави або нового театрального проекту. Важливо враховувати, що розробка інвестиційних залучень в театральну галузь має свої відмінності порівняно з іншими галузями. Важливо створити привабливий інвестиційний проект та показати, як він може стати успішним і вигідним для інвесторів. Це включає в себе не лише фінансові вигоди, але й можливості для співпраці та розвитку культурної галузі.

Специфіка маркетингу для театральних організаторів визначається унікальним характером театральної сфери та особливостями цього виду мистецтва. У промисловості театрального мистецтва важливо будувати маркетингові стратегії, які враховують специфіку аудиторії та особливості культурного середовища. Однією з важливих складових є розробка ефективних кампаній з маркетингу заходів. Театральні організатори повинні здійснювати просування вистав, фестивалів та інших подій, враховуючи характер та тематику вистави, а також інтереси своєї аудиторії. Важливо підтримувати активність в соціальних мережах та інтернет-платформах, оскільки це може великою мірою вплинути на залучення молодшої аудиторії. Сучасне маркетингове середовище вимагає від театральних організаторів активно використовувати цифрові технології та інтернет-ресурси для залучення глядачів.

Ризик-менеджмент в організації театральної справи визначається потребою усвідомлено та стратегічно керувати можливими негативними наслідками та труднощами, які можуть виникнути під час виробництва та проведення театральних заходів. Однією з ключових аспектів ризик-менеджменту в театральній справі є аналіз та передбачення можливих проблем на ранніх етапах підготовки та розробки проекту. Це включає в себе визначення потенційних труднощів у фінансовій сфері, організаційних питаннях та взаємодії з учасниками та аудиторією. Особлива увага приділяється фінансовому ризику, оскільки театральні проекти часто пов'язані з великими витратами.

Ефективна комунікація також відіграє ключову роль у театральному маркетингу. Організаторам слід вивчати та вдосконалювати навички взаємодії з ЗМІ, встановлювати партнерства з блогерами та впливовими особистостями, а також активно використовувати соціальні мережі для взаємодії з аудиторією. Взагалі, успішний театральний маркетинг вимагає від організатора вдумливості,

креативності та постійного аналізу змін у культурному середовищі та у смаках аудиторії. Один із важливих завдань полягає в тому, щоб не тільки залучити, але й утримати увагу глядачів, роблячи театральні заходи значущими та запам'ятовуваними.

У вивченні театального мистецтва важливе місце відводиться використанню технологій, які сприяють розвитку інноваційних підходів у навчанні. Театральні організатори активно впроваджують сучасні технічні засоби для покращення навчального процесу та підвищення якості вистав. У театальному навчанні використовуються різноманітні технічні засоби, спрямовані на покращення навчального процесу та розвиток творчих навичок учасників:

1. Комп'ютерна графіка та декорації,
2. Віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR),
3. Інтерактивні екрани та сенсорні панелі,
4. Онлайн-платформи для театального навчання,
5. Цифрові аудіо та відеозаписи.

Використання онлайн-платформ у театральній сфері дозволяє розширити аудиторію, надати можливість виставам бути доступними в будь-якому місці світу та взаємодіяти з глядачами в цифровому просторі.

Використання різних типів нейромереж у сфері театальної справи має велике значення для навчання та розвитку цієї галузі. Застосування нейромереж дозволяє оптимізувати багато аспектів організації театральних заходів, враховуючи особливості та потреби глядачів. Глибокі нейронні мережі використовуються для аналізу великих обсягів даних, що може бути корисним при вивченні аудиторії, аналізі їхніх вподобань та прогнозуванні попиту на різні види вистав.

Управління та розвиток театральних компаній у сучасному світі вимагають глибокого розуміння культурних та економічних викликів. Лідерство в театральній сфері вимагає здатності адаптуватися до змін в смаках глядачів, технологічних інновацій та соціокультурного контексту: стратегічне планування та Управління Візією; розробка ефективних маркетингових стратегій для привернення аудиторії; розуміння театральних бюджетів, грантів та спонсорської підтримки; забезпечення навчання, підтримки і менторства для талановитих артистів та персоналу; експлуатація технологічних інновацій, таких як віртуальна реальність, потокове відео та інші, для розширення театального досвіду; узгодженість з культурними та соціальними трендами для забезпечення актуальності та привабливості.

Загальною метою розвитку театральних компаній є збереження їхнього культурного значення, привабливості для глядачів та актуальності у сучасному світі. Один із прикладів театральної компанії у США - "The Public Theater" в Нью-Йорку. Ця організація є важливим культурним центром та символом театального мистецтва в місті та за його межами. Один із прикладів театральної компанії в Україні – Національний академічний драматичний театр імені Тараса Шевченка в Києві. Такий театр відіграє значущу роль у формуванні та підтримці театальної сцени в Україні, сприяючи розквіту мистецтва та обміну культурними цінностями.

Обидві країни активно використовують театр як засіб збереження культурної спадщини та вираження сучасних творчих тенденцій, хоча їхні підходи та умови функціонування можуть виявлятися різними через історичні, соціальні та фінансові відмінності.

РОЗДІЛ 3. СПІЛЬНЕ ТА ВІДМІННЕ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ США ТА УКРАЇНИ

3.1. Особливості модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в Україні

Процеси глобалізації, інтенсивне проникнення в освітній простір інформаційно-комунікативних технологій викликали в мистецькій освіті появу не тільки позитивних тенденцій, пов'язаних насамперед з розширенням горизонтів доступності культурних цінностей світової цивілізації, а й нових суперечностей і ризиків, детермінованих стрімким поширенням масової культури, індустрії розваг, нетрадиційних арт-практик, які не завжди відповідають естетичним критеріям високого мистецтва, елітарної культури. Загострилося також протистояння між процесами збереження національної культурної ідентичності учнівської молоді й тенденціями до культурної уніфікації та національної індиферентності. Проблеми й виклики сучасності стимулюють модернізацію мистецької освіти. Підвищення її значущості в загальній системі освіти, розширення знань про культуру, мистецтво, традиції різних народів світу сприятимуть зміцненню взаєморозуміння між країнами, культурному розмаїттю.

В Україні здійснено чимало кроків щодо вдосконалення мистецької освіти в цілому, зокрема розроблено Аналітичний документ «Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу в XXI столітті» в межах проекту «Розвиток творчого потенціалу в XXI столітті», реалізованого за фінансової підтримки Бюро ЮНЕСКО та Міждержавного фонду гуманітарного співробітництва держав – (МФГС).

Окремої уваги заслуговує професійна підготовка фахівців театального мистецтва в університетах, модернізація її змісту, форм, методів і засобів відповідно

до практики розвинених країн-лідерів у галузі театрального мистецтва й освіти. Актуальність вирішення окреслених питань відображено в державних нормативних документах (Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про культуру», Указ Президента України «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 рр.»). Тому завданням фахової освіти за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво» є підготовка майбутнього фахівця до професійного спілкування як провідної характеристики професійної діяльності. Це вимагає орієнтації освітнього процесу на створення оптимальних організаційно-педагогічних умов для становлення майбутнього фахівця, здатного до вирішення творчих професійних завдань. Необхідність дослідження зазначених питань, їх актуальність зумовлені наявними суперечностями між:

- зростанням ролі театрального мистецтва як засобу комунікації у сучасному суспільстві;
- необхідністю модернізації освітнього процесу мистецького вишу та домінуванням на практиці традиційних форм і засобів фахової підготовки організатора театральної справи. Розвиток сучасного українського суспільства в напрямі інтеграції до Європейського культурного простору однозначно потребує талановитих і конкурентоспроможних майстрів художнього слова, акторів театру і кіно, керівників і режисерів, продюсерів і менеджерів з високим рівнем фахової освіти.

Важливим аспектом модернізації сучасної системи професійної підготовки фахівців театральної справи за твердженням групи українських дослідників є методи та технології мистецької освіти. Серед методів і технологій, що активно застосовуються в мистецькій практиці, можна виділити традиційні та сучасні. Їх порівняльний аналіз дозволяє наголосити як на позитивних, так і на негативних аспектах.

За твердженням провідного концертмейстера кафедри режисури та майстерності актора Київського національного університету культури і мистецтв, визначальні тенденції у сучасному мистецтві полягають у просуванні ідей діалогового мислення і діалогових способів спілкування; акцентування освіти на теоретико-практичні параметри професійної і соціальної діяльності; постановки і вирішення інноваційних задач; ідею розвитку креативності; підготовки людини до діяльності в екстремальних умовах сучасних глобалізаційних процесів. Реалізація вказаних ідей у площині мистецької освіти передбачає врахування конкретики застосування певних педагогічних настанов залежно від специфіки закладу освіти. У зв'язку з цим, вагомим значення набуває вибір оптимальних методологічних параметрів самостійної роботи студентів, які б дали змогу максимально інтенсифікувати процес засвоєння навчального матеріалу. З огляду на це, необхідно враховувати, що коефіцієнт корисної дії самостійної роботи значною мірою залежить від уміння педагога виявити її креативно-еволюційний потенціал, і водночас, окреслити оптимальний вектор її функціонального застосування. І це цілком природно, адже самостійна робота поєднує всі елементи раціонально-когнітивного та емпіричного досвіду, формуючи у студентів суспільно значиму мотивацію у ставленні до праці, людей, професії і до самого себе. Тож не випадково, що при формуванні парадигмально-змістових параметрів самостійної роботи студентів сучасна педагогіка керується такими настановами: кожне завдання апріорі передбачає, що його вирішення виводить студента на рівень наближений до оптимального планованого рівня, передбаченого навчальною програмою; завдання включають матеріал, розділений за рівнями труднощів на декілька категорій.

Модернізація професійної підготовки у театральній галузі в Україні спрямована на підготовку гнучких, творчих та компетентних фахівців, здатних відповідати викликам і змінам у світі театру.

1. Актуалізація Навчальних Планів:

Актуалізація навчальних планів у сфері підготовки фахівців театральної справи в Україні є важливою та необхідною складовою для забезпечення високої якості освіти та відповідності вимогам сучасного театального середовища. Цей процес включає в себе ряд ключових аспектів:

Адаптація до Сучасних Тенденцій:

Однією з основних мет актуалізації навчальних планів є врахування сучасних тенденцій у театральному мистецтві. Навчальні програми повинні віддзеркалювати останні досягнення та експерименти у галузі, дозволяючи студентам бути відкритими до новаторських ідей та підходів.

Широкий Спектр Дисциплін:

Актуалізовані навчальні плани включають широкий спектр дисциплін, охоплюючи різноманітні аспекти театральної справи - від акторської майстерності та режисури до сценографії та світлового дизайну. Це дозволяє студентам отримувати комплексну освіту та вибрати напрям, яке найбільше відповідає їхнім інтересам.

Практично Орієнтовані Курси:

Значний акцент робиться на практичних аспектах навчання. Студентам надається можливість взяти участь у театральних виставах, проектах та інших практичних заходах, що дозволяє їм набувати реальний досвід роботи в індустрії ще під час навчання.

Сучасні Технології та Обладнання:

Урахування сучасних технологій та обладнання є необхідним аспектом актуалізації. Навчальні програми повинні включати в себе використання сучасних технічних засобів, таких як віртуальна реальність, комп'ютерна графіка та інші інновації, що використовуються в театральному виробництві.

Міжнародний Вимір:

Актуалізація навчальних планів включає розвиток міжнародного виміру. Студентам надаються можливості для стажування за кордоном, участі в міжнародних

театральних фестивалів та обміну досвідом з колегами з інших країн.

Актуалізація навчальних планів у сфері театральної освіти в Україні є стратегічно важливою, оскільки вона забезпечує студентам необхідні знання та навички для успішного вступу в динамічний світ театрального мистецтва.

2. Розвиток Технічної Компетенції:

Зміцнення навичок у використанні сучасних технічних засобів у театральному виробництві, включаючи світлове, звукове та візуальне обладнання.

У контексті розвитку технічної компетенції в підготовці майбутніх фахівців театральної справи в Україні визначено ряд важливих стратегій та напрямків. Це спрямовано на створення технічно підготовлених професіоналів, які зможуть впевнено використовувати сучасні технології у театральному виробництві. Однією з ключових складових є інтеграція сучасних технічних засобів та обладнання у навчальний процес. Студентам надається можливість ознайомитися з останніми тенденціями у світі світлотехніки, звукозапису, візуальних ефектів та сценічного обладнання.

Крім того, акцент робиться на розвитку навичок роботи з високотехнологічним обладнанням, таким як комп'ютерна програмна апаратура для створення візуальних ефектів, 3D-моделювання сцен та використання віртуальної реальності в театральних постановках. Важливим елементом є також розширення знань студентів у сфері звукового дизайну та звукорежисури. Сучасні технічні засоби дозволяють творити аудіовізуальні враження в межах театральних вистав, що стає невід'ємною частиною їхньої підготовки. Важливим кроком є також підготовка студентів до роботи з інноваційними технологіями, такими як інтерактивні системи та розширена реальність. Це розкриває нові можливості для театральних постановок, де глядачі можуть взаємодіяти з виставою. Необхідно також враховувати аспекти кібербезпеки

та забезпечення стійкості технічного обладнання під час театральних подій. Вивчення цих аспектів дозволяє майбутнім фахівцям театральної справи ефективно управляти технічними аспектами вистав та уникати можливих технічних труднощів.

Такий підхід сприяє створенню технічно обізнаних та креативних фахівців театральної галузі, готових впроваджувати інновації та підтримувати технічний рівень театального виробництва в Україні.

3. Інтердисциплінарний Підхід:

Програми включають інтердисциплінарні елементи, щоб розвивати креативний мислення та сприяти взаємодії між акторами, режисерами, художниками, музикантами та іншими фахівцями. Інтердисциплінарний підхід в підготовці майбутніх фахівців театральної справи в Україні є важливим аспектом, спрямованим на створення універсальних та креативних особистостей, здатних працювати в різних галузях мистецтва. Цей підхід відзначається рядом ключових рис та стратегій.

В першу чергу, він передбачає об'єднання різних мистецьких дисциплін у навчальному процесі. Студенти отримують можливість вивчати не лише акторську майстерність та режисуру, але і сценографію, музичну композицію, хореографію та інші аспекти театральної справи. Інтердисциплінарний підхід сприяє розширенню культурного кругозору студентів та розвитку їхньої креативності. Вони навчаються бачити театральну продукцію як комплексне мистецьке явище, де поєднуються різноманітні елементи.

Додатково, інтердисциплінарний підхід включає співпрацю з представниками інших галузей мистецтва та науки. Студенти можуть брати участь у спільних проектах із музикантами, художниками, літературними критиками, що створює

унікальне навчальне середовище. Крім того, інтердисциплінарний підхід дозволяє студентам розвивати універсальні навички, такі як комунікація, творче мислення та рішення проблем. Вони навчаються адаптуватися до різних сценаріїв та взаємодіяти з різними групами творчих осіб.

Цей підхід сприяє формуванню гнучких та всебічних фахівців, готових впроваджувати інноваційні підходи та сприяти розвитку театральної справи як творчої та високотехнологічної галузі мистецтва.

4. Практичний Досвід:

Забезпечення можливостей для студентів здобувати практичний досвід у провідних театрах, де вони можуть впроваджувати отримані знання та вміння.

Впровадження практичного досвіду через стажування та практичні вправи в сучасних театрах є важливою складовою в процесі підготовки майбутніх фахівців театральної справи в Україні. Цей підхід має кілька ключових аспектів, спрямованих на розвиток практичних навичок та адаптацію студентів до реальних умов театрального виробництва.

Практичний Досвід у Сучасних Театрах:

Стажування в Робочих Умовах:

Студентам надається можливість взяти участь у стажуванні в провідних театрах, де вони отримують можливість працювати на реальних проектах, адаптуючись до робочих умов та отримуючи цінний досвід від професіоналів галузі.

Участь у Театральних Виробництвах:

Студенти беруть участь у театральних виробництвах, працюючи з режисерами, акторами, сценографами та іншими фахівцями. Це дозволяє їм отримати реальний досвід та взаємодіяти з креативними колективами.

Практичні Майстер-Класи та Семінари:

Організація практичних майстер-класів та семінарів з відомими фахівцями галузі допомагає студентам розвивати конкретні технічні та творчі навички, а також будувати мережу професійних зв'язків.

Творчі Проекти та Експерименти:

Стимулювання творчості через практичні проекти та експерименти допомагає студентам виявити свій творчий потенціал та навчити їх ефективно взаємодіяти у творчих колективах.

Взаємодія із Зрілою Театральною Аудиторією:

Участь у сучасних театральних продукціях дозволяє студентам взаємодіяти з різними видами аудиторії, що вдосконалює їхні навички комунікації та розуміння потреб глядачів.

Практичний досвід у сучасних театрах є невід'ємною частиною підготовки студентів та відіграє ключову роль у формуванні їхнього професійного ідентитету та підготовці до викликів театральної сцени.

5. Міжнародний Діалог:

Обмін із міжнародними театральними школами: Розвиток партнерств із зарубіжними навчальними закладами для обміну досвідом та навчання за сучасними стандартами світового театрального мистецтва.

Міжнародний діалог та обмін із міжнародними театральними школами відіграють важливу роль у формуванні та розвитку майбутніх фахівців театральної справи в Україні. Цей аспект підготовки спрямований на розширення горизонтів студентів, збагачення їхнього мистецького досвіду та створення міжнародного співтовариства творчих осіб. Міжнародний діалог включає організацію обміну студентів, викладачів та методологій між театральними навчальними закладами різних країн. Це надає студентам можливість вивчати різні підходи до театрального

мистецтва, ділитися власним досвідом та взаємодіяти з представниками різних культур.

Обмін із міжнародними театральними школами сприяє створенню глобального театального співтовариства, де студенти вчаться робити спільні проекти, взаємодіяти на сцені та за її межами. Студенти, беручи участь у міжнародних обмінах, мають можливість працювати під керівництвом визначених фахівців та взаємодіяти із великою різноманітністю талановитих колег. Це надає їм не тільки нові технічні та театральні знання, але й розвиває міжкультурні навички, необхідні для роботи у глобальному театральному середовищі.

Міжнародний діалог також сприяє обміну кращими практиками та інноваціями у сфері театальної освіти. Він розширює горизонти студентів, викликаючи їхнє розуміння та апетит до різних театральних традицій і підходів. Такий обмін відкриває можливості для студентів розкрити власний творчий потенціал, взяти участь у міжнародних театральних фестивалях та стати частиною світового театального співтовариства, що збагачує та надихає їх на подальший творчий шлях.

6. Курси з Менеджменту та Маркетингу:

Введення курсів з менеджменту та маркетингу, щоб підготувати студентів до ефективного управління театральними проектами та забезпечення їх фінансової стійкості.

Курси з менеджменту та маркетингу в контексті освіти з управління театром в Україні відіграють важливу роль у підготовці фахівців, здатних успішно керувати та просувати театральні організації в умовах сучасного культурного середовища. Ці курси включають широкий спектр тем і аспектів, що охоплюють як

технічні аспекти управління, так і стратегічні аспекти маркетингу для театральних організацій. Студенти отримують глибокі знання у галузі фінансів, бюджетування та фінансового планування театральних проектів. Вони вивчають методи оптимізації фінансових ресурсів, розробку ефективних стратегій розподілу бюджету та управління фінансовими ризиками.

Окремий акцент робиться на стратегічному управлінні театром. Студенти вивчають розробку стратегій розвитку, взаємодію з аудиторією, аналіз конкурентної обстановки та визначення позиціонування театру на культурному ринку. Курси також охоплюють аспекти ефективного управління персоналом в театральній сфері, включаючи формування та розвиток творчого колективу, мотивацію працівників та управління конфліктами в театральному середовищі. Маркетинговий компонент курсів розкриває важливість розробки та впровадження ефективних маркетингових стратегій для залучення глядачів та спонсорів. Студенти вивчають психологію споживача в контексті театральних заходів, аналізують тренди в галузі маркетингу мистецтв та розробляють плани рекламної кампанії.

Важливою частиною навчання є інтерактивні кейси та практичні завдання, що дозволяють студентам застосовувати теоретичні знання в реальних ситуаціях. Курси з менеджменту та маркетингу спрямовані на формування випускників, які можуть успішно управляти театральними проектами, розвивати їхню креативність та впроваджувати інновації в театральну сферу.

7. Сучасні Методи Навчання:

Заміна традиційних лекцій інтерактивними методами, використання

театральних майстер-класів та практичних завдань. В сучасному освітньому процесі в галузі театральної підготовки акцент зроблений на використанні передових методів навчання, спрямованих на інтерактивність та практичну спрямованість. Цей підхід відображає потребу у формуванні гнучких та креативних фахівців, здатних впроваджувати інновації та ефективно взаємодіяти в театральному середовищі.

Сучасні методи навчання включають інтерактивні форми занять, такі як групові дискусії, майстер-класи, рольові ігри та проекти з командною роботою. Це допомагає студентам активно взаємодіяти, обмінюватися ідеями та спільно розв'язувати творчі завдання, що відображають реальні виклики театрального виробництва. Важливою складовою є практичне використання теоретичних знань у реальних творчих проектах. Студентам надається можливість взяти участь у постановках, режисерських етюдах, сценарних лабораторіях та інших практичних заходах, де вони можуть застосовувати отримані навички та експериментувати з різними аспектами театрального мистецтва.

Технології використання віртуальної та доповненої реальності також входять в сучасні методи навчання, розширюючи можливості студентів у віртуальному та креативному просторі. Цей підхід дозволяє створити стимулююче навчальне середовище, в якому студенти можуть ефективно розвивати свої театральні таланти, вдосконалювати навички та висловлювати свою творчу ідентичність.

8. Підтримка Талановитих Студентів:

Створення театральних лабораторій та арт-студій: Забезпечення умов для творчого експерименту та розвитку талантів серед студентів. Підтримка

талановитих студентів у галузі театральної освіти визначається створенням театральних лабораторій та арт-студій, що є ключовим елементом розвитку творчих здібностей та вирощування молодих талантів.

Театральні лабораторії стають місцем, де студенти можуть експериментувати, втілювати в життя свої театральні ідеї та відкривати нові форми виразності. Вони стають творчими лабораторіями, де можливість випробовувати нові техніки, стилі та формати вистав може призвести до виняткових відкриттів та інновацій в театральному мистецтві. Арт-студії виступають як осередок розвитку творчих компетенцій студентів. Тут талановиті студенти мають можливість працювати над своїми унікальними театральними проектами, спілкуватися з викладачами та однодумцями, а також отримувати конструктивний фідбек щодо своїх творчих експериментів. Створення цих творчих локалей також передбачає забезпечення студентів доступом до сучасного театального обладнання та ресурсів. Це може включати в себе використання віртуальної реальності, звукозапису, освітлення та інших технологій, які сприяють технічній та художній насиченості їхніх творчих проектів. Одним із ключових елементів цієї ініціативи є створення мережі професіональних зв'язків між студентами та досвідченими практиками театральної сфери. Взаємодія з відомими режисерами, акторами, драматургами та іншими фахівцями надає студентам можливість вивчати від успішних професіоналів та розвивати свої таланти в стимулюючому середовищі.

Такий підхід до підтримки талановитих студентів в театральній освіті сприяє створенню творчого середовища, де індивідуальний розвиток та унікальність молодих талантів стають запорукою подальшого розвитку театального мистецтва.

3.2. Порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах України та США

3.2.1. Обґрунтування критеріїв порівняльної характеристики професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в Україні та США

Компаративні дослідження у сфері професійної освіти як у вітчизняній теорії і практиці, так і в зарубіжній набувають усе більшої актуальності в контекстах наукових дискусій щодо глобалізації освітніх просторів окремих країн та міжнародної освіти в цілому.

У тематиці компаративних досліджень – визначення ролі організаторського мистецтва для загальнолюдської культури та формування гуманістичних і демократичних цінностей. Не залишаються поза увагою компаративістів традиційні та сучасні техніки театрального мистецтва, підходи тощо.

Варто також зазначити, що здійснення компаративних досліджень у будь-якій галузі, зокрема у професійній підготовці майбутніх фахівців театрального мистецтва, вимагає обґрунтування критеріїв, за якими здійснюватиметься порівняльний аналіз, метою якого зазвичай є встановлення позитивних і перспективних здобутків певних обраних для дослідження систем сфери професійної освіти. Необхідність виокремлення таких критеріїв визначається насамперед тим, що завдяки конкретним індикаторам у дослідника є можливість критично інтерпретувати отримані фактичні дані та результати, що підлягають ретельному аналізу кількісних та / або якісних, а також і статистичних даних.

Відтак, у дослідженні проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в компаративному контексті визначення критеріїв порівняльної характеристики дозволить: чітко сформулювати позитивні та перспективні практики

американського досвіду; забезпечить валідність репрезентації фактичного матеріалу; визначити спільні та відмінні тенденції (аспекти системи професійної підготовки, компоненти чи складники тощо) у розвитку професійної вищої освіти в обраній для дослідження сфері. З огляду на актуальність зазначеного, важливим є обґрунтування критеріїв порівняльної характеристики професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в Україні та США.

Сформульована мета реалізовуватиметься у процесі розв'язання таких завдань: по-перше, виокремлення критеріїв порівняльного аналізу, їх характеристика; по-друге, обґрунтування необхідності застосування визначених критеріїв; по-третє, конкретизація критеріїв порівняльної характеристики професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва для започаткованого дослідження.

Досягнення поставленої у параграфі мети можливе за умови застосування аналітичного, прагматичного, наративного та компаративного підходів у процесі здійснення дослідження, пов'язаного з визначенням вітчизняної та зарубіжної термінології. Оскільки запропоноване дослідження передбачає визначення основних понять із врахуванням зарубіжної термінології, то доцільним вважаємо застосування таких методів, як аналіз та вивчення понять у довідковій літературі та наукових працях, компаративний зіставний аналіз, синтез та узагальнення аналітично отриманих понять.

Порівняльну характеристику професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в Україні та США вважаємо за доцільне розпочинати з аналізу методологічної концепції професійної освіти. Обґрунтовуючи свою позицію в цьому аспекті, звернемося до дослідження Ю.Латербаха та В.Міттера, яке засвідчило, що ігнорування методологічних засад професійної підготовки в порівняльних дослідженнях часто призводить до неможливості об'єктивності інтерпретації певних

методичних підходів, технік та об'єктів педагогічного компаративного дослідження. На думку авторів, методологічні концепції, що часто не обґрунтовуються в порівняльних дослідженнях у сфері професійної підготовки, у багатьох випадках є суто випадковими, але, як засвідчила практика, для багатьох дослідників методологічні питання мали граничне значення, оскільки результати таких досліджень не були позбавлені суперечок через відсутність методологічної основи. Критична оцінка результатів дослідження, у якій методологічна концепція та основний інтерес порівняння не були розкриті, характеризувалася слабкою валідністю та піддавалася сумніву. Саме тому, на наше переконання, важливо розпочинати порівняльну характеристику двох систем професійної підготовки, у нашому випадку – української та американської, – з огляду методологічних засад.

Звертаючись до визначення самого феномену «методологічні засади» зазначимо, що розуміємо його в контексті таких потлумачень: 1) за визначенням запропонованим В. Краєвським: «...методологію в широкому розумінні трактують як «систему принципів і способів побудови теоретичної і практичної діяльності, а також як учення про цю систему». «Засади» в започаткованому дослідженні – це, за академічним тлумачним словником, «основа чогось; те головне, на чому ґрунтується, базується що-небудь; вихідне, головне положення, принцип; основа світогляду, правило поведінки; спосіб, метод здійснення чого-небудь». Варто також підкреслити, що існує принципова різниця між методологією наукового дослідження та методологією здійснення професійної підготовки.

Отже, методологія здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців – це комплекс підходів і принципів до здійснення певного освітнього процесу, що можуть детермінуватися як внутрішніми (оптимізація здійснення освітнього процесу, особливостями учасників освітнього процесу тощо), так і зовнішніми

(освітня політика, наукові дослідження тощо) чинниками. На основі зазначеного до методологічних засад професійної підготовки фахівців театрального мистецтва відносимо: загальну концепцію професійної підготовки фахівців театральної справи, що представлена через українські (Закон України «Про театри і театральну справу»), Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 червня 2019 р. Стратегію розвитку професійної (професійно-технічної) освіти на період до 2023 року та американські (положення та рекомендації Національної Ради з питань мистецтва, Національного фонду мистецтв, висновки та інструкції Національного фонду управління з питань цивільних прав і рівних можливостей працевлаштування фахівців мистецтв, концептуальні документи Національного інституту драматичного мистецтва державні нормативні документи та наукові концепції, що висвітлені в наукових дослідженнях провідних і незалежних організацій та асоціацій, фахівців галузі, вчених і практиків тощо, що визначають основні підходи та принципи здійснення професійної підготовки фахівців театрального мистецтва.

Наступним критерієм порівняльної характеристики виступатиме опис системи професійної підготовки. У розуміння поняття «система професійної освіти» вкладаємо формулювання, запропоноване в Законі України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», у якому система професійної (професійно-технічної) освіти це мережа закладів професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форм власності та підпорядкування, що проводять діяльність у галузі професійної (професійно-технічної) освіти, навчально-методичних, науково-методичних, наукових, навчально-виробничих, навчально-комерційних, видавничо-поліграфічних, культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, обчислювальних та інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що здійснюють

або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників ; а також це – комплекс педагогічних та організаційно-управлінських заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння громадянами знаннями, вміннями і навичками в обраній ними галузі професійної діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і професійної культури.

Відносно першого компоненту зазначимо, що відповідно до дослідження Р. Інджерсола, одним з найважливіших критеріїв за практикою компаративних досліджень, є дослідження і зіставлення кваліфікаційних вимог до майбутнього фахівця. Кваліфікаційні вимоги, за твердженням Н. Мельник, виступають регуляторами ефективного функціонування всієї системи професійної підготовки та якості освіти.

Відповідно до визначення, запропонованого Європейським центром розвитку професійного навчання (Cedefop), цей термін зазвичай використовується у двох значеннях:

- а) офіційна кваліфікація: офіційний результат (сертифікат, диплом або звання) процесу оцінювання та підтвердження, який отримується, коли компетентний орган визначає, що особа досягла знань результати за заданими стандартами та / або володіє необхідною компетенцією для виконання роботи в певній галузі діяльності;
- б) вимоги до роботи: знання, здібності та навички, необхідні для виконання конкретних завдань, пов'язаних із певною професійною посадою.

Ще одним важливим засобом забезпечення якості професійної освіти та підготовки фахівців, за результатами дослідження Європейського центру розвитку професійного навчання, вважаються програми, що спрямовані на прицільну професійну підготовку фахівців у кожній окремій галузі. Програми визначають зміст

професійної освіти, який виступає індикатором якості професійної підготовки фахівців будь-якої галузі.

Зміст професійної підготовки забезпечує професійну компетентність майбутнього фахівця, а його якість – готовність і конкурентоспроможність на ринку праці. Зазначимо, що зміст професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в Україні та США репрезентовано в навчальних планах, освітніх програмах підготовки (ОПП), навчальних в робочих програмах, силабусах освітніх програм тощо, що укладаються закладами вищої освіти на основі рекомендацій, запропонованих державними інституціями або незалежними асоціаціями фахівців означеної галузі.

Логіка здійснення компаративного дослідження вимагає також розгляд об'єктів педагогічного явища і на локальному рівні, а саме аналіз і порівняння *організаційно-методичних умов* здійснення професійної підготовки фахівців певної галузі, у зміст якого вкладаємо розуміння понять:

- 1) організаційна форма навчання – зовнішній вигляд організації освітнього процесу;
- 2) методичне забезпечення – багатоякісне педагогічне явище, яке передбачає гносеологічний, логіко-змістовий, психологічний і матеріально-джерельний аспекти взаємопов'язаної діяльності педагога та вихованців, спрямованих на розв'язання освітніх завдань та освітньої мети; спосіб досягнення певної цілі, сукупність прийомів і дій практичного та теоретичного засвоєння дійсності;
- 3) забезпечення – сукупність норм, інструкцій, положень, матеріальних і технічних засобів, що описують технологію виконання певного процесу та технологію функціонування системи, методи вибору та застосування користувачами технологічних прийомів чи матеріальних об'єктів, що приведуть до отримання

позитивного результату.

Зазначимо, що вивчення та компаративний аналіз організаційно-методичних умов професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в Україні та США уможливить зіставлення та порівняння таких компонентів системи професійної освіти, як *форми організації* навчання, *методи та засоби* реалізації освітнього процесу, що виступатимуть складниками означеного критерію.

Здійснений аналіз, систематизація та обґрунтування доцільності застосування різних критеріїв порівняльної характеристики у процесі здійснення компаративних досліджень загалом уможлиблюють виокремлення критеріїв порівняння професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в Україні та США, до яких відносимо: *методологічні засади* (концепція професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва, підходи та принципи); *кваліфікаційні вимоги* (кваліфікації, особливості здобуття професійної освіти – терміни та інституції, де можна здобути професію), що, у свою чергу, визначають *зміст*, викладений у програмах професійної підготовки майбутніх організаторів театрального мистецтва (мета, завдання, компетентності, яких набуватимуть майбутні фахівці театрального мистецтва у процесі здобуття професійної освіти, техніки, якими мають володіти майбутні фахівці), а також *організаційно-методичні засади* (форми, методи та засоби). Деталізації та конкретизації потребує, насамперед, опис та комплексна характеристика методологічних підходів, кваліфікаційних вимог, системи професійної підготовки досліджуваних педагогічних явищ, що становить зміст наступних розділів дисертації.

3.2.2. Спільне і відмінне у професійній підготовці майбутніх організаторів театрального мистецтва в Україні та США та перспективні напрями творчого використання прогресивних ідей американського досвіду.

Здійснення порівняльного аналізу професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в Україні та США вважаю за доцільне розпочинати з короткого означення критеріїв, за якими доцільно здійснювати порівняння двох систем професійної підготовки в контексті університетської освіти, а потім власне – застосування компаративного аналізу в межах визначеного критерію.

На моє переконання, важливо розпочинати порівняльну характеристику двох систем професійної підготовки з огляду методологічних засад. До методологічних засад професійної підготовки фахівців театального мистецтва відносимо: загальну концепцію професійної підготовки фахівців театального мистецтва, що представлена через українські нормативно-правові документи, такі як: Закон України «Про театри і театральну справу»), Концепцію реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року. Основні положення означених документів в Україні та США можемо представити у порівняльній *Таблиці 3.1*, що дозволить візуально простежити спільні чи відмінні аспекти в методологічних засадах професійної підготовки фахівців театального мистецтва в країнах, обраних для компаративного порівняння.

Концепція професійної підготовки організаторів театральної справи в Україні полягає у створенні фінансового, матеріально-технічного, кадрового, інформаційного, наукового, нормативно-правового та іншого забезпечення умов діяльності та розвитку театрів та представлена в Законі України «Про театри і театральну справу». Переважно дотично основні положення щодо концепції професійної підготовки фахівців театального мистецтва можемо простежити в положеннях Закону України «Про культуру», в Законі України «Про кінематографію» та в розпорядженні Кабінету міністрів України «Про затвердження

плану заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму».

Таблиця 3.1

Методологічні засади професійної підготовки фахівців театрального мистецтва в Україні та США

Параметри порівняння	Методологічні засади професійної підготовки фахівців театральної справи в Україні	Методологічні засади професійної підготовки фахівців театральної справи в США
Концепція	сприяння популяризації театрального мистецтва, популяризація його в суспільстві, сприяння розкриттю особистості майбутнього фахівця засобами мистецтва та комунікації, інтеграція в європейський та світовий культурний простір	забезпечення якісної освіти у сфері театрального мистецтва та переконання в тому, що кожен студент може досягнути успіху в театральній діяльності шляхом отримання якісної театральної освіти та на основі цього забезпечення лідерства в мистецькій освіті в цілому
Підходи	компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, системний та акмеологічний	аксіологічний, акмеологічний, орієнтований, діяльнісний, компетентнісний, культурологічний, особистісно індивідуальний, психофізіологічний
Нормативні документи	Закон «Про театри і театральну справу» від 2005 року; Закону України «Про культуру» від 2013 року.	Закон про національне мистецтво та розвиток культури 1964 р.; Закон про Національний фонд мистецтва та гуманітарні науки» 1965 р.; Закон «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992р.; Закон «Кожен студент досягає успіху» 2015 р.

Натомість у США пріоритетом у Концепції професійної підготовки фахівців театральної справи виступає забезпечення якісної освіти у сфері театального мистецтва та переконання в тому, що кожен студент може досягнути успіху в театральній діяльності шляхом отримання якісної театральної освіти та, на основі цього, забезпечення лідерства в мистецькій освіті загалом, що представлено в Законах «Про національне мистецтво та розвиток культури» 1964 р., «Про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки» 1965 р., «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992 р., «Кожен студент досягає успіху» 2015 р.

Важливим у розвитку системи професійної підготовки будь-якої галузі є державна політика та законотворчі ініціативи щодо підтримки цієї галузі, особливостей фінансового та матеріально-технічного забезпечення тощо. У США такі законодавчі ініціативи стартували ще в 1964 році і налічують такі основні закони та акти: «Про національне мистецтво та розвиток культури» 1964 р., «Про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки» 1965 р., «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992 р., тоді як у незалежній Україні впровадження ініціатив, спрямованих на відновлення, збереження та збагачення теорії і практики професійної підготовки лише розпочинається і датується 2005 роком, а закон України «Про культуру» лише 2013 роком тощо.

Серед спільних ініціатив щодо здійснення професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в університетах України та США можемо виокремити багатоаспектну підтримку галузі театального мистецтва – забезпечення соціально-економічних, правових і наукових умов для ефективної діяльності театрів; підтримка і розвиток мережі театрів, забезпечення їх сучасним технічним обладнанням; стимулювання розвитку театральної справи шляхом удосконалення її матеріально-технічної бази, надання пільг щодо оподаткування та кредитування,

морального і матеріального заохочення осіб, які зробили значний внесок у театральну справу; сприяння науковим дослідженням у галузі театру і театральної справи; розроблення та сприяння реалізації державних цільових і регіональних програм розвитку театрів і театральної справи, забезпечення їх фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів тощо. Спільними є положення концепцій обох країн щодо сприяння розвитку творчої особистості у процесі професійної підготовки; популяризація сфери театального мистецтва в суспільстві. Відмінності полягають у тому, що концепція професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США представлена набагато різноманітніше, конкретизованіше та ширше, ніж в Україні. У США концепція затверджена на загальнодержавному рівні у низці законів, тоді як в Україні основні концептуальні положення простежуємо здебільшого в Законі України «Про театри та театральну справу».

Серед провідних підходів до здійснення професійної підготовки фахівців театральної справи в університетах України, що конкретизують загальну концепцію, вітчизняні науковці виокремлюють: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, системний та акмеологічний. Спектр пріоритетних підходів до здійснення професійної підготовки фахівців театального мистецтва в американських університетах значно ширший: аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, психофізіологічний та компетентнісний.

Одним з механізмів забезпечення ефективного функціонування системи професійної підготовки є стандарти вищої професійної освіти, які в Україні є трикомпонентними: освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ), освітньо-

професійна програма (ОПП) та засоби діагностики якості вищої освіти. Складниками якості – ОКХ та ОПП – визначено вимоги до професійної підготовки з боку держави, світового співтовариства та споживачів.

У списку три показники безпосередньо стосуються програм професійної освіти, а саме: 1) рівень участі у програмах професійної освіти, 2) рівень завершення програм професійної освіти, 3) рівень розміщення на програмах професійної освіти.

У стандартах визначено основні блоки компетентності: інтегральні (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог); загальні (здатність вчитися та оволодіти сучасними знаннями, приймати обґрунтовані рішення, генерувати нові ідеї (креативність), розробляти та керувати проектами, спілкуватися іноземною мовою, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети, проводити дослідження на відповідному рівні) та фахові (здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні; здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної творчо-виробничої діяльності; здатність застосовувати сучасні методи та засоби аналізу та прогнозування складних проблем професійної діяльності; приймати ефективні рішення при невизначених умовах та вимогах).

У США 2014 року Національні стандарти театральної освіти було оновлено і сформульовано як *Національні стандарти з основних мистецтв* (National Core Arts Anchor Standards). Основні стандарти мистецтв мають два рівні стандартів: стандарти якості та стандарти продуктивності. Усі мистецькі дисципліни – танці, медіа-мистецтво, музика, театр та візуальне мистецтво – прийняли одинадцять

стандартів якості. Стандарти успішності визначають, що студенти повинні знати та вміти робити з певної художньої дисципліни до кінця певного класу чи рівня.

Аналіз компаративних досліджень зіставлення структури, вимог і змісту стандартів професійної підготовки фахівців театрального мистецтва в Україні та США дозволяє відмітити, що спільним для обох систем є визначення компетентностей, якими має володіти майбутній фахівець театрального мистецтва. Відмінності простежуємо у як у структурі стандартів, так і в змісті, а саме в описі та конкретизації компетентностей, що представлені в американських стандартах.

Щодо наступного елементу компаративного аналізу, а саме *кваліфікаційних вимог* до майбутнього фахівця зазначимо, що в контексті нашого дослідження будуть зіставлятися кваліфікаційні вимоги до компетентності та особливості кваліфікацій, що присвоюються випускникам по закінченні професійної у царині театрального мистецтва в Україні та США; порівнюватимуться також документи, що видають університети чи інші заклади освіти, які функціонують у системи професійної підготовки фахівців театрального мистецтва в Україні та США. Отже, одним з критеріїв професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в Україні та США будуть кваліфікаційні вимоги, які представлені через: законодавчі та нормативні документи.

Як засвідчив аналіз системи професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи, вимоги до кваліфікації майбутніх фахівців театрального мистецтва у США формуються через перелік компетентностей в Основному індексі компетентності за дисципліною та спеціалізацією, що розроблені Національною асоціацією закладів театральної освіти.

Розроблений Національною асоціацією закладів театральної освіти перелік

професійних компетентностей майбутнього фахівця театрального мистецтва, укладено за кількома пунктами. У пунктах з 1 по 4 вказується зміст і характер компетенцій, які очікуються від тих, хто закінчує навчання за вищевказаним ступенем:

1. *Загальний обсяг знань та навичок* (технічні навички – акторська майстерність, дизайн / технологія, драматургія, режисура; розуміння основних аспектів, методів і напрямків у зоні концентрації, концептуальне розуміння виражальних можливостей театру, компетентності у співпраці та знання репертуару тощо);
2. *Репертуар* (Основи театральної літератури різних історичних періодів, досвід роботи з конкретним репертуаром і видами вистав, засоби їх презентації тощо);
3. *Основні компетентності* (стосуються загальноосвітніх компетентностей),
4. *Загальнонавчальні компетентності* (здатність чітко та ефективно мислити, говорити та писати, функціональне усвідомлення відмінностей і спільних рис роботи в художній, науковій а гуманістичній сферах тощо).

У пунктах 5 та 6 вказуються рекомендації щодо розвитку компетентності:

5. *Загальні рекомендації* (вивчення соціального, політичного, культурного та інтелектуального підґрунтя);
6. *Рекомендації щодо професійних досліджень* (розуміння сутності професійної роботи, набуття підприємницьких навичок, необхідних для сприяння розвитку та прогресу кар'єри, орієнтування у сферах, що становлять індивідуальний інтерес, пов'язаних з театром) тощо.

Одним з важливих засобів забезпечення якості професійної освіти та підготовки

фахівців вважаються програми, що визначають зміст професійної освіти, який виступає індикатором якості професійної підготовки фахівців будь-якої галузі. Підкреслимо, що вимоги до змісту програм як в Україні, так і США сформульовано в стандартах. Так, у стандартах України щодо нормативного змісту підготовки бакалаврів і магістрів зазначено, що зміст має забезпечити такі результати навчання: володіти методами та прийомами редакторсько-сценарної / продюсерської/ режисерської / операторської / звукорежисерської творчо- виробничої діяльності при створенні (виробництві) аудіовізуальних творів; приймати оптимальні рішення у творчо-виробничій діяльності в складних непередбачуваних умовах тощо.

Натомість у стандартах США щодо змісту висувуються вимоги до структури та компонентів програм, до яких належать: вимоги до кредиту та часу; тривалість програми; розрахунок кредитів; процедура перезарахування кредитів; політика університету щодо нарахування балів та особливостей освітнього процесу; інформація щодо освітнього ступеня, що охоплює програма; обґрунтування інституційної процедури розрахунку годин на дисципліну; правила інформування студентів тощо.

Компаративний аналіз *організаційно-методичних умов* професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в Україні та США передбачає зіставлення та порівняння *форм організації* навчання, *методів* та *засобів* реалізації освітнього процесу (Таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

**Порівняльна таблиця форм, методів та технік,
засобів професійної підготовки фахівців театральної справи в університетах
США та України**

	Україна	США
Форми	Лекції, семінари, практичні заняття, практика, виробнича практика, репетиції, постановки театральних проєктів, написання курсових і дипломних проєктів, самостійна науково-дослідницька робота студентів, он-лайн заняття.	Лекції, семінари, практичні заняття, он-лайн заняття, аудиторні виступи, театральні репетиції, тренування, підготовка сценаріїв вистав та їх постановка, постановка хореографічних, музичних і комбінованих театральних дійств як у межах університету, так і в регіональних театрах, культурних організаціях, муніципальних мистецьких центрах, панельні виступи випускників, театральні воркшопи, практика (виробнича в тому числі), постановки театральних проєктів і вистав, написання курсових і дипломних проєктів, самостійна науково-дослідницька робота студентів
Методи та техніки	<p>Методи:</p> <p>Використовують методи і систему Леся Курбаса.</p> <p>Окремі елементи технік кластерного методу:</p> <p>мозковий штурм, понятійна (концептуальна) карта, карта знань.</p> <p>Хореографічні техніки у професійній підготовці: класичний танець – елементи балету, народний, пліс, джаз – джаз-модерн, афро-джаз, йога, окремі техніки з кінезіології, контактна імпровізація, акцентуація тіла і думки.</p>	<p>Методи:</p> <p>Традиційні – метод Лі Страсберга, метод Стелли Адлер, метод Санфорда Мейснера, метод Енн Богарт;</p> <p>Новітні – кластерний метод формування креативного мислення.</p> <p>Техніки кластерного методу: мозковий штурм, діаграми спорідненості, шість капелюхів, понятійна (концептуальна) карта, карта знань, дошка настрою, мовчання, лінія еволюції, випадкові з'єднання, шахрай.</p> <p>Хореографічні техніки у професійній підготовці: техніка Александера, метод Фельденкрайза, Соматікс, Основи Ірмгард Бартенєва, техніка танцю Хампрі-Уейдмана, техніка танцю Хосе Лимона, техніка Лестера Хортонна, контактна імпровізація, танцювальна імпровізація, акцентуація тіла і думки, йога</p>
Засоби	комп'ютери, комп'ютерні аудиторії, мультимедійні дошки, смартфони	комп'ютери, комп'ютерні аудиторії, мультимедійні дошки, планшети, принтери та сканери, смартфони

Джерело: систематизовано автором на основі практичного впровадження результатів наукового дослідження в межах науково-педагогічного стажування та практики в українських і зарубіжних (американських у тому числі) університетах.

майбутніх організаторів театральної справи в університетах України та США дозволили констатувати, що спільними є положення концепцій щодо сприяння розвитку творчої особистості у процесі професійної підготовки; популяризація сфери театального мистецтва в суспільстві. Відмінності полягають у тому, що концепція професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США представлена та законодавчо затверджена на загальнодержавному рівні у низці законів, тоді як в Україні основні концептуальні положення простежуємо здебільшого лише в Законі України «Про театри та театральну справу». Означене свідчить про необхідність удосконалення законодавчого підґрунтя для сприяння функціонуванню та розвитку української системи професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва.

Серед провідних підходів до здійснення професійної підготовки фахівців театального мистецтва в університетах України, що конкретизують загальну концепцію, вітчизняні науковці виокремлюють: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, системний та акмеологічний. Спектр пріоритетних підходів до здійснення професійної підготовки фахівців театального мистецтва в американських університетах значно ширший: аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, психофізіологічний та компетентнісний.

Спільними методологічними підходами є компетентнісний, особистісно орієнтований, близький до акмеологічного системний, який передбачає аксіологічну та культурологічну складову. Українськими науковцями та практиками у царині професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва не остатньою мірою досліджено психофізіологічний підхід, розкриття потребує культурологічний

аспект та теорія індивідуалізації. Однак відмітимо, що загалом у методологічних

засадах професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в американських та українських університетах можемо спостерігати спільність.

Серед спільних ініціатив щодо здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах України та США можемо зазначити багатоаспектну підтримку галузі театрального мистецтва – забезпечення соціально-економічних, правових і наукових умов для ефективної діяльності театрів; підтримка і розвиток мережі театрів, стимулювання розвитку театральної справи шляхом удосконалення її матеріально-технічної бази, надання пільг щодо оподаткування та кредитування, морального і матеріального заохочення осіб, які зробили значний внесок у театральну справу; сприяння науковим дослідженням у галузі театру і театральної справи; розроблення та сприяння реалізації державних цільових і регіональних програм розвитку театрів і театральної справи тощо. Доопрацювання в Україні потребують такі законодавчі ініціативи: розробка закону, що регулюватиме державну політику щодо вдосконалення функціонування і розвитку системи професійної підготовки, що зафіксовані в положеннях американських нормативних документах, а саме в законах: «Про національне мистецтво та розвиток культури» 1964 р., «Про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки» 1965 р., «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992 р., «Кожен студент досягає успіху» 2015 р.

Аналіз компаративних досліджень структури, вимог та змісту стандартів професійної підготовки фахівців театральної справи в Україні та США дозволяє відмітити, що спільним для обох систем є визначення компетентностей, якими має володіти майбутній фахівець театрального мистецтва. Відмінності простежуємо у як у структурі стандартів, так і в змісті, а саме в описі та конкретизації

компетентностей, що представлені в американських стандартах.

Форми, методи та засоби, що є складниками організаційно-методичних засад, у системі університетської освіти США також вирізняються більшою варіативністю.

Здійснений аналіз викрісталізовує підґрунтя для розробки **науково-методичних рекомендацій щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах України** на основі творчого використання прогресивних ідей і практичного досвіду американських університетів, які вважаємо за доцільне розділити на три рівні: загальнодержавного, регіонального та локального (система університетської освіти) характеру (див. *Таблицю 3.3*).

Таблиця 3.3

Науково-методичні рекомендації вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах України з урахуванням досвіду США

Рівень впровадження	Сутність науково-методичних рекомендацій
Загально- державний рівень	Слушним на загальнодержавному рівні вважаємо врахування та впровадження в українську практику професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва таких прогресивних аспектів американського досвіду, як створення комплексної мережі установ, що забезпечуватимуть якісну театральну освіту, як от: Національного фонду гуманітарних наук, Національного фонду мистецтв.
Регіональний (обласний)	На регіональному рівні може бути створення осередків театральної освіти та культурних центрів при муніципальних закладах чи установах; розширення мережі мистецьких і театральних шкіл різних за типом і формами власності; створення регіональних представництв асоціації театрів тощо.

Локальний (районний, університетський)

На локальному рівні в системі університетської освіти рекомендовано здійснити такі трансформації у бік збагачення освітніх програм, навчальних планів дисциплінами практичного спрямування, дисциплінами з вивчення акторських інноваційних технік і хореографічних технік, що забезпечують якісну психофізіологічну підготовку майбутніх фахівців театрального мистецтва з урахуванням збільшення кількості кредитів на кожну з дисциплін. Серед форм професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва перспективними для впровадження в практику вітчизняних закладів вищої освіти видаються аудиторні виступи, театральні репетиції, тренування, підготовка сценаріїв вистав та їх постановка, постановка хореографічних, музичних і комбінованих театральних дійств як у межах університету, так і в регіональних театрах, культурних організаціях, муніципальних мистецьких центрах, панельні виступи випускників, театральні воркшопи, постановка театральних проєктів і вистав. Розширити спектр методів професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в українських закладах вищої освіти можна за рахунок методів Лі Страсберга, Стелли Адлер, Санфорда Мейснера, системи рухів Рудольфа Лабана» (аналіз руху за Р. Лабаном), методу Енн Богарт, кластерного методу формування креативного мислення та таких його технік, як діаграми спорідненості, шість капелюхів, понятійна (концептуальна) карта, карта знань, дошка настрою, мовчання, лінія еволюції, випадкові з'єднання, шахрай. Важливо також розширити спектр хореографічних технік у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва, а саме: технікою Александера, методом Фельденкрайза, технікою «соматікс», основами техніки Ірмгард Бартьєва, технікою танцю Марти Гремю.

Висновки з третього розділу

Систематизація та порівняльний аналіз систем професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в університетах України та США дозволив констатувати, що:

1. Спільними є положення концепцій щодо сприяння розвитку творчої особистості у процесі професійної підготовки; популяризація сфери театрального мистецтва в суспільстві. Відмінності полягають у тому, що концепція професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва у США представлена та законодавчо затверджена на загальнодержавному рівні в низці законів («Про національне мистецтво та розвиток культури» 1964 р., «Про Національний фонд мистецтв та гуманітарні науки» 1965 р., «Цілі 2000: Освіта Америки» 1992 р., «Кожен студент досягає успіху» 2015 р.), тоді як в Україні основні концептуальні положення простежуємо здебільшого лише в Законі України «Про театри та театральну справу».

2. Серед провідних підходів до здійснення професійної підготовки фахівців театрального мистецтва в університетах України, що конкретизують загальну концепцію, вітчизняні науковці виокремлюють: компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований, системний та акмеологічний. Спектр пріоритетних підходів до здійснення професійної підготовки фахівців театрального мистецтва в американських університетах значно ширший: аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, психофізіологічний та компетентнісний.

3. Спільними методологічними підходами є компетентнісний, особистісно орієнтований, близький до акмеологічного системний, який передбачає аксіологічну та культурологічну складову. Українськими науковцями та практиками у царині професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва не остаточно досліджено психофізіологічний підхід, розкриття потребує культурологічний

аспект та теорія індивідуалізації.

Серед спільних ініціатив щодо здійснення професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва в університетах України та США можемо виокремити багатоаспектну підтримку галузі театрального мистецтва – забезпечення соціально-економічних, правових і наукових умов для ефективної діяльності театрів; підтримка і розвиток мережі театрів, стимулювання розвитку театральної справи шляхом удосконалення її матеріально-технічної бази, надання пільг щодо оподаткування та кредитування, морального і матеріального заохочення осіб, які зробили значний внесок у театральну справу; сприяння науковим дослідженням у галузі театру і театральної справи; розроблення та сприяння реалізації державних цільових і регіональних програм розвитку театрів і театральної справи, забезпечення їх фінансування за рахунок державного та місцевих бюджетів тощо. Доопрацювання в Україні потребують такі законодавчі ініціативи: розробка закону, що регулюватиме державну політику щодо вдосконалення функціонування і розвитку системи професійної підготовки.

4. Аналіз компаративних досліджень структури, вимог та змісту стандартів професійної підготовки фахівців театрального мистецтва в Україні та США дозволяє відмітити, що спільним для обох систем є визначення компетентностей, якими має володіти майбутній фахівець театрального мистецтва. Відмінності простежуємо у як у структурі стандартів, так і в змісті, а саме в описі та конкретизації компетентностей, що представлені в американських стандартах. У цьому аспекті вітчизняним дослідникам і розробникам стандартів варто зацентувати свою увагу та продовжити вдосконалення стандартів з урахуванням прогресивного досвіду США.

Слушним на загальнодержавному рівні вважаємо врахування та впровадження в українську практику професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи таких прогресивних аспектів американського досвіду, як створення комплексної

мережі установ, що забезпечуватимуть якісну театральну освіту, як от: Національного фонду гуманітарних наук, Національного фонду мистецтв, Національної асоціації театральних шкіл, Українського альянсу театру та освіти та ввірених їм Рад і Комісій з різних питань.

На регіональному рівні може бути створення осередків театральної освіти та культурних центрів при муніципальних закладах чи установах; розширення мережі мистецьких і театральних шкіл різних за типом і формами власності; створення регіональних представництв асоціації театрів тощо.

На локальному рівні в системі університетської освіти рекомендовано здійснити такі трансформації у бік збагачення освітніх програм, навчальних планів дисциплінами практичного спрямування, дисциплінами з вивчення акторських інноваційних технік і хореографічних технік, що забезпечують психофізіологічну якісну підготовку майбутніх фахівців театального мистецтва з урахуванням збільшення кількості кредитів на кожному з дисциплін.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснене теоретичне узагальнення проблеми професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в університетах США.

1. Здійснений аналіз історії розвитку театральної освіти в США. Коли мова йде про розвиток театральної освіти, Сполучені Штати Америки відіграли визначальну роль у формуванні сучасного театрального середовища. Вивчення історії театральної освіти у США дозволяє розкрити важливі аспекти її еволюції та вплив на мистецтво та суспільство.

Підпункти:

Початки колоніальної ери:

- Роль театральних традицій в житті колоністів.
- Зародження перших театрів та груп.

19 століття: Зростання інтересу та професіоналізм:

- Вплив романтизму на американський театр.
- Формування професійних театральних компаній та акторських шкіл.

Інновації та експерименти у 20 столітті:

- Виникнення нових театральних рухів та течій.
- Зміни в методах викладання та підходах до акторської майстерності.

Театр у сучасному суспільстві:

- Вплив технологій на театральну освіту.
- Роль театральних установ у формуванні культурного обличчя країни.

Театральна освіта у вищих навчальних закладах:

- Розвиток акторських програм та театральних відділень.
- Взаємодія теорії та практики у процесі навчання.

Загальний огляд історії розвитку театральної освіти у США дозволяє зрозуміти, як цей мистецький жанр інтегрувався в культуру країни та як його вплив формувалася протягом років.

2. Визначено, що особливості методологічних засад професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи в американській системі полягають у покладанні на теорії, що формують розуміння організаторської майстерності як буття – глибоко втіленого, усвідомленого (когнітивно обґрунтованого) з урахуванням суб'єктивного досвіду (феноменології) і досвіду, якого майбутній фахівець театального мистецтва набуває у процесі комунікації та взаємодії з оточуючими та середовищем (прагматизм Дж. Дьюї).

Сучасний спектр підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США склали аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, психофізіологічний та компетентнісний підходи.

3. Особливості здійснення професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи у США визначаються:

- методологічними засадами є аксіологічний, культурологічний, акмеологічний, особистісно орієнтований, індивідуальний, діяльнісний, психофізіологічний та компетентнісний підходи;
- засадничими вимогами до професійності майбутніх фахівців театального мистецтва є: володіння спектром комунікативних та організаторських здібностей; володіння навичками самопрезентації, самовираження; здатність інтенсивно концентруватися, слухати інтроспективно, пильно спостерігати, творчо вирішувати проблеми, критично мислити, розробляти проект спільно, працювати самостійно і під тиском, дотримуватися термінів і зберігати зібраність, стикаючись із

несподіваним. Вимоги формуються провідними, авторитетними організаціями театрального мистецтва (Національна рада з питань мистецтв, Національний фонд мистецтв, Національний фонд гуманітарних наук, Національна рада з гуманітарних наук, Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук, Інститут музейних та бібліотечних служб, Рада асоціацій з акредитації мистецтв, Національна асоціація театральних шкіл, Американський альянс театру та освіти, Асоціація освітніх театрів, Фонд освітніх театрів);

- стандарти та кваліфікаційні вимоги, що формуються за узгодженням Ради асоціацій з акредитації мистецтв, Національної асоціації театральних шкіл, Американського альянсу театру та освіти, детермінують особливості як структури професійної підготовки майбутніх фахівців театрального мистецтва у країні, так і її функціонування на сучасному етапі; моделюють варіативність мережі закладів вищої освіти, форм, методів і засобів здобуття театральної освіти тощо.

Основні компоненти системи професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США складають Міністерство освіти США, що визначає вектор розвитку та освітню політику, яка безпосередньо чи опосередковано впливає на функціонування всіх інших структурних елементів театральної освіти в країні на різних рівнях, та інші організації. До структурних елементів належать: на національному рівні – Національний фонд гуманітарних наук, Національний фонд мистецтв, Інститут музейних та бібліотечних служб, Національна асоціація театральних шкіл, Американський альянс театру та освіти та ввірені їм Ради і Комісії з різних питань (Національна комісія з гуманітарних питань, Національна рада з питань мистецтв, Національна рада з гуманітарних наук, Федеральна рада з питань мистецтв і гуманітарних наук, Рада асоціацій з акредитації мистецтв); на регіональному рівні – Асоціація освітніх театрів, Фонд освітніх театрів, Акціонерне

товариство акторів, Фонд актора, Американська федерація митців телебачення і радіо, Асоціація театру у вищій школі, Асоціація виконавських мистецтв, Лабораторія директорів Центру Лінкольна, Нові драматурги, Управління художньої літератури та драматургії Америки, Професійна асоціація технологій у театральном-сценічному виробництві, Гільдія драматургів Америки, Інститут театральних технологій США; на локальному (місцевому) рівні – університети, коледжі, академії, театральні студії, гуртки при школах, театральні осередки при муніципальних, громадських та релігійних центрах культури тощо;

Одним з найвагоміших компонентів професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи США є університетська освіта, мережа якої характеризується різноманітністю форм фінансування (державні, муніципальні, приватні), форм здобуття (денна, заочна, дистанційна), варіативністю змісту програм, форм, методів і засобів навчання;

Зміст професійної підготовки у США визначається положеннями концепції формування «навичок 21 століття», науковими дослідженнями та висновками експертів у сфері театральної професійної освіти та стандартами; основними пріоритетами у змісті визначено спілкування, співпрацю, критичне мислення та творчість. У змісті програм професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва у США цілком реалізується концепція, мета, завдання, принципи театральної освіти, а до структурних елементів програм належать: силабус, тематичний план, визначення обсягу годин, кредитів; перелік очікуваних результатів навчання та оцінювання; перелік форм, методів і засобів, що використовуються у ході викладання дисциплін; перелік рекомендованих для вивчення предмету електронних ресурсів і літератури.

Серед специфіки форм професійної підготовки в університетах США відмітимо

традиційні (лекції, практичні, семінари), інтерактивні (аудиторні виступи, театральні репетиції, воркшопи, тренування, підготовка сценаріїв вистав та їх постановка, постановка хореографічних, музичних і комбінованих театральних дійств як у межах університету, так і в регіональних театрах і культурних центрах, панельні виступи тощо) та дистанційні (проведення он-лайн занять, репетицій, постановок тощо), що передбачають застосування методів (пояснення, демонстрації, схематизації, візуалізації, інтерпретування та імпровізації тощо) та засобів (комп'ютери, планшети та комп'ютеризовані аудиторії, мультимедійні дошки, планшети, принтери та сканери, системи дистанційного та змішаного навчання) тощо.

4. Специфіка маркетингу для театральних організаторів визначається унікальним характером театральної сфери та особливостями цього виду мистецтва. У промисловості театального мистецтва важливо будувати маркетингові стратегії, які враховують специфіку аудиторії та особливості культурного середовища. Однією з важливих складових є розробка ефективних кампаній з маркетингу заходів. Театральні організатори повинні здійснювати просування вистав, фестивалів та інших подій, враховуючи характер та тематику вистави, а також інтереси своєї аудиторії.

5. На основі порівняльного аналізу здійснено зіставлення структурних елементів системи професійної підготовки із застосуванням визначених критеріїв та з'ясовано, що методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців театральної справи у США більш обґрунтовані і ширше представлені в законодавчих документах. Концепція професійної підготовки майбутніх фахівців театально мистецтва, підходи та принципи в цілому визначають вектор подальшого розвитку системи професійної підготовки в досліджуваній галузі. Стандарти професійної підготовки у США вирізняються розгорнутістю та конкретикою, що забезпечує

кращий контроль за дотриманням якості вищої освіти в театральній сфері. Кваліфікаційні вимоги до фахівців у царині театального мистецтва у США та Україні багато в чому збігаються. Зміст, структура та перелік навчальних дисциплін характеризується більшою гнучкістю, різноманітністю та диференційованістю у США, що забезпечує ширший спектр можливостей для побудови індивідуальної траєкторії здобуття професійної освіти, тоді як в Україні перелік дисциплін та їх зміст набагато вужчий. Форми, методи і засоби, що є складниками організаційно-методичних засад у системі університетської освіти США та України, вирізняються варіативністю та в цілому забезпечують якісну професійну підготовку майбутніх фахівців театральної сфери в обох країнах.

6. На основі розроблених критеріїв порівняльної характеристики розроблено науково-методичні рекомендації щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх організаторів театральної справи в університетах України на основі творчого використання прогресивних ідей і практичного досвіду американських університетів, які вважаємо за доцільне розділити на три рівні: загальнодержавного, регіонального та локального (система університетської освіти) характеру.

Слушним на загальнодержавному рівні вважаємо врахування та впровадження в українську практику професійної підготовки майбутніх фахівців театального мистецтва таких прогресивних аспектів американського досвіду, як створення комплексної мережі установ, що забезпечуватимуть якісну театральну освіту, як-от: Національний фонд гуманітарних наук, Національний фонд мистецтв, Національна асоціація театральних шкіл, Український альянс театру та освіти та ввірені їм Ради та Комісії з різних питань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамян В. Театральна педагогіка. Київ : Лібра, 1996. 224 с.
2. Авраменко П. М., Берелет Л. І., Берелет В. І., Шинкарук І. В., Данчук
3. Антонович Д. Український театр. Українська культура : лекції за редакцією Дмитра Антоновича / упор. С. В. Ульяновська. Київ : Либідь, 1993. 592 с.
4. Базуріна В. М. Професійна підготовка вчителів іноземних мов у Великій Британії : автореф. дисканд. пед. наук : 13.00.04 / Житомир. держ. ун- т ім. І. Франка. Житомир, 2006. 20 с.
5. Бакало Л. Робота студентів як важливий чинник сучасної професійної мистецької освіти. Сценічне мистецтво: творчі надбання та інноваційні процеси : матеріали II Всеукраїнської наукової конференції професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів та магістрантів. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2020.
6. Безбородих С. М. Особистісно-діяльнісний підхід у розвитку конкурентоспроможного педагога. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота / гол. ред. І. В. Козубовська. Ужгород : Говерла, 2013. Вип. 28. С. 19–21. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/466> (дата звернення: 21.10.2021).
7. Безбородих С.М. Теорія і методика виховання молодших школярів : навч.метод. посіб. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2019.
8. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посіб. /Іван Дмитрович Бех; М-во освіти і науки України, Ін-т змісту і методів навчання. Київ : Ін-т змісту і методів навчання, 1998. 204 с.
9. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті / Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2012.
10. Бібік Н. М. Компетентність у навчанні. Енциклопедія освіти / ; голов. ред. В.Г. Кремінь ; АПН України. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 408–409.
11. Бідюк Н. М., Бідюк Д. Є. Сучасна хореографічна освіта: британський та український досвід. Педагогічний вісник Волині. 2020. Вип. 1(16). С. 7–12.

12. Білан Т. Театральне мистецтво в контексті художньо-мистецького знання. Молодь і ринок. 2012. № 8. С. 106–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_8_26 ; Про театри і театральну справу : Закон України, док. № 2605-IV, ред. від 02.10.2021. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2605-15> (дата звернення: 24.05.2021).
13. Благова Т. Хореографічна підготовка в системі театральної освіти України. Естетика і етика педагогічної дії. 2014. Вип. 8. С. 100–110.
14. Богуцький Ю. П. Українська культура в європейському контексті / за ред. Ю. П. Богуцького. Київ : Знання, 2007. 679 с.
15. Божко Є. А. Методологічні підходи до аналізу проблеми розвитку аксіологічних засад управління освітніми установами у вітчизняній педагогічній теорії (остання чверть ХХ ст. – початок ХХІ ст.). Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2014. Вип. 31. С. 26–29.
16. Бондар В., Шапошнікова І. Адаптивне навчання студентів як передумова реалізації компетентнісного підходу до професійної підготовки вчителя Рідна школа. 2013. № 11. С. 36–41.
17. Боришевський М. Й. Духовні цінності в становленні особистості – громадянина. Педагогіка і психологія. 1997. № 1. С. 144–150.
18. Бураков Ю. В. Теоретичні аспекти класифікації локальних війн та збройних конфліктів сучасності. Військово-науковий вісник. 2016. Вип. 25. С. 214–232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnv_2016_25_18 (дата звернення: 24.05.2021).
19. Василько В. С. Про перевтілення в мистецтва актора. Київ, 1976. 230 с.
20. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с
21. Веселовська Г. Кріпацький театр в Україні. Український театр. 1998. № 1. С. 21–23.
22. Вітвицька С. С. Аксіологічний підхід до виховання особистості майбутнього вчителя. Креативна педагогіка : наук.-метод. журнал. Вип. 10. С. 63– 67.
23. Гавран І. А. Методичне підґрунтя формування професійної акторської майстерності студентів у галузі аудіовізуального мистецтва. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки. 2017.

24. Галацан Г.В. Американський неприбутковий театр: можливості застосування досвіду. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. 2010. Вип. 1. С. 142–148.
25. Гатальська С. М. Філософія культури. Київ : Либідь, 2005. 328 с.
26. Гейзинга Й. Homo Ludens. Досвід вивчення ігрового елемента культури / пер. з англ. О. Мокровольського. Київ : Основи, 1994. 250 с
27. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ : АПН України, 1995. 45 с.
28. Грушевський М. С. Історія української культури : у 6 т. 9 кн. Київ : Либідь, 1993. Т. 1. 392 с.
29. Гуменюк В. Леся Українка і театр. Дивослово. 2003. No 2. С. 14–17.
30. Дергач М. А. Театральне мистецтво як засіб формування особистості в історії педагогічної думки та школи України в ХХ столітті : дис..... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Луган. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2012. 492 с.
31. Дмитрова Л. З історії всесвітнього театру : підручна книга / За ред. і з вступн. увагами проф. О.Білецького. Київ, 1929.
32. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип. 1: Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності. Головбух 24. URL: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8453/8454/468492/> (дата звернення: 24.05.2021).
33. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Вип.: 84. Діяльність у галузі драматичного мистецтва та інша розважальна діяльність. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0032280-00> (дата звернення: 24.05.2021).
34. Дубасенюк О. А. Акмеологічний підхід як стратегічний орієнтир особистісно-орієнтованої педагогічної освіти. Проблеми освіти : зб. наук. пр. 2015. Вип. 84. С. 25–30.
35. Етика та естетика : навч. посібник / за ред. В. Л. Петрушенко. Львів : Новий світ-2000, 2008. 304 с.

36. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики : наук.- метод. посіб. / Наук. ред. І. Г. Єрмаков. Ін-т педагогіки АПН України, Наук.-метод. центр серед. освіти, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського, Хортиц. навч.-реабілітац. багатопроф. Центр. Запоріжжя : Центріон, 2005. 640 с.
37. Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. Київ : Основи, 1993. 25 с.
38. Зайцева І. Розвиток естетичної культури майбутніх учителів засобами театрального мистецтва : автореф. дис..... канд. пед. наук : 13.00.04 / Центральний ІППО АПН України. Київ, 2001. 217 с.
39. Про кінематографію : Закон України, док. No 9/98-ВР, ред. від 16.10.2020. База даних «Законодавство України» / ВР України.
40. Про культуру : Закон України, док. No 2778-VI, ред. від 02.10.2021. Президента України : урядовий портал. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2778vi-12448> (дата звернення: 24.05.2021). 55. Про театри і театральну справу : Закон України, док. No 2605-IV, ред. від 02.10.2021. База даних «Законодавство України» / ВР України.
41. Затверджені стандарти вищої освіти. МОН України : офіційний вебпортал. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення: 24.05.2021).
42. Зязюн І. А. Наука і мистецтво педагогічної дії. Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей : зб матеріалів ІХ Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті професора О. П. Рудницької / гол. ред. І. А. Зязюн. 2011. Вип. 3(7). Чернівці : Зелена Буковина, 2011. С. 21–29.
43. Зязюн І. А. Неперервна освіта: концептуальні засади і сучасні технології. Творча особистість у системі неперервної професійної освіти: матеріали Міжнар. наук. конф., 16–17 трав. 2000 р. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти, Харків. держ. політехн. ун-т. Харків, 2000. С. 8–16.
44. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії : наук.-метод. посібник. Київ : МАУП, 2000. 312 с. ; Про державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття») : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. No 896.
45. Изваріна О. М. Кріпацькі та аматорські театри у музичному побуті магнатських маєтків в Україні. Наукові записки Тернопі. національного педагогічного ун-ту ім. Володимира Гнатюка та Національної музичної академії України ім. Петра

Чайковського. Серія: Мистецтвознавство. 2009. № 2(21). С. 7- 12.

46. Мистецька освіта в Україні: розвиток творчого потенціалу в ХХІ столітті : Аналітична доповідь українською, російською, англійською мовами / Л. М. Масол, О. В. Базелюк, О. А. Комаровська, В. Г. Муромець, В. В. Рагозіна ; за наук. ред. Л. М. Масол. ; Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ : Аура Букс, 2012. 240 с.
47. Освітні програми – 026 / Прикарпат. нац. ун-т імені Василя Стефаника, Кафедра сценічного мистецтва. URL: <https://ksmh.pnu.edu.ua/> (дата звернення: 24.05.2021).
48. Класифікатор професій ДК 003:2010 (Додаток А) : наказ Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10> (дата звернення: 24.05.2021).
49. Клепко С. Інтеграція, мультикультуралізм, освіта як фактори надійного суспільства. Спроба моделювання громадянської освіти в Україні. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень. Серія «Політологія і етнологія». Київ, 1999. Вип. 9. С. 256–260.
50. Коваль Т. Студентський літературний театр як освітня інновація у контексті вітчизняного та зарубіжного досвіду. Порівняльна професійна педагогіка. 2017. № 7 (2). С. 93–101.
51. Коленко А.В. Формування виконавської майстерності майбутніх бакалаврів з акторського мистецтва драматичного театру і кіно у фаховій підготовці : автореф. дис..... канд пед. наук : 13.00.04 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 24 с.
52. Коленко А. В. Чинники успішного формування навичок сценічного мовлення під час роботи над роллю в класі сценічної мови та акторської майстерності. *ScienceReview*. 2018. Vol. 6, 3 (10).
53. Кольбер Ф. Маркетинг у сфері культури і мистецтва / Франсуа Кольбер, Ж. Нантель, С. Білодо, Дж. Деніс Річ / пер. з англ. за наук. ред. І. Д. Безгіна. Львів : Кальварія. 2004. 240 с.
54. Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року : схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2021 № 419-р. База даних «Законодавство України» / ВР України.

55. Кострюков С. В. Формування демократичних цінностей студентської молоді в трансформаційний період : автореф. дис канд. філософ. наук : 09.00.10 Київ, 2004.
56. Красовська О. О. Модернізація мистецької освіти майбутніх учителів початкової школи за кредитно-модульною системою навчання в контексті приєднання України до Болонського процесу. Вища освіта України. 2011. С. 254–261
57. Кремень В., Ткаченко В. Україна шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. Київ, 1998. С. 38.
58. Кремешна Т. Театр як засіб впливу на культурне та соціальне становлення особистості. Молодь і ринок. 2012. № 5. С. 102–105.
59. Крикля К. П. Психологічні особливості професійного становлення майбутнього психолога в умовах сучасного суспільства. Науковий вісник Львів. держ. ун-ту внутрішніх справ. Серія психологічна. 2012. Вип. 2(1). С. 409–417. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2012_2%281%29__50 (дата звернення: 21.10.2021).
60. Кузь В. Г. Нова освітня парадигма – нові освітні технології. Педагогіка і психологія. 2011. № 2. С. 28–35.
61. Курбас Л. Березіль : Із творчої спадщини / упоряд. і прим. М. Лабінського; передм. Ю. Бобошка. Київ : Дніпро, 1988. С. 207.
62. Лимаренко Л. Загальнопедагогічні засади діяльності студентського театру у системі професійної підготовки майбутніх педагогів : дис д-ра пед. наук : 13.00.04 / Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2016. 583 с.
63. Литвиненко (Дубчак) Л. М. Філософія театру. Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. 1998. Вип. 28. С. 33–36.
64. Литовченко І. М. Види корпоративних університетів у США: різноманітність як запорука успіху. Наукові записки Бердянського державного педагогічного ун-ту. Серія : Педагогічні науки. 2017. Вип 1. 251–256.
65. Луговий В. І. Європейська концепція компетентнісного підходу у вищій школі та проблеми її реалізації в Україні. Педагогіка і психологія : вісник АПН України. 2009. № 2. С. 13–25.
66. Макаренко Е. М. Особливості управління етнічними конфліктами всучасному світі. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej13/txts/Makarenko.pdf> (дата звернення: 24.05.2021).

67. Максимчук Л. В. Філософсько-методологічний аналіз понятійно-категоріального апарату професійної підготовки економістів-міжнародників в системі вищої освіти. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2013. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2013_3_17 (дата звернення: 24.05.2021).
68. Маслоу А. Самоактуалізація особистості та освіта : пер. з англ. Київ- Донецьк. 1994. 52
69. Матвієнко О. В., Затворнюк О. М. Професійна підготовка майбутніх психологів як психолого-педагогічна проблема. Науковий вісник Херсонського держ. ун-ту. Серія: Психологічні науки. 2014. Вип. 1(1). С. 215–220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1%281%29__41 (дата звернення: 24.05.2021).
70. Мачинська Н. Деякі аспекти педагогічної акмеології. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2011. № 3. С. 51–58.
71. Підготовка до трудової діяльності. Енциклопедія освіти. Київ : Юрінком Інтер, 2008. С. 676.
72. Побірченко Н. С. Компетентнісний підхід у вищій школі : теоретичний аспект. Освіта та педагогічна наука. 2012. № 3. С. 24–31.
73. Побірченко О. Сучасні методологічні підходи до підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у вищому навчальному закладі. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2012. № 6, ч. 2. С. 291–298.
74. Психологія спілкування : навч. посіб. / Л. О. Савенкова, В. В. Сгадова, Л. Л. Борисенко та ін. ; за заг. ред. Л. О. Савенкової. Київ : КНЕУ, 2015. 309 с.
75. Пуховська Л. П. Професіоналізм учителя в різних освітніх системах: порівняльний аналіз. Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту / Житомир. держ. пед. ун- т ім. І. Франка. Житомир, 2000. Вип. 6. С. 3–5.
76. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі в кінці ХХ століття : дисд-ра пед. наук : 13.00.04 / ППО АПН України. Київ, 1998. 354 с.
77. Рибалко Л. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2008. 45 с.
78. Розвиток професійної освіти в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. 125 с.

79. Руденька Т. М. Український театр у Житомирі наприкінці XIX – на початку XX століття. URL: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Kmss/2009_10/Rudenka_I.M.pdf (дата звернення: 24.05.2021).
80. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 212 с.
81. Савченко О. Я. Від людини освіченої — до людини культури. Ціннісні орієнтації загальноосвітньої підготовки учнів. Рідна школа. 1996. № 5/6. С. 2–4.
82. Сбруєва А. Теоретичні підходи до оцінки ефективності освітніх реформ (з досвіду порівняльно-педагогічних досліджень). Вісн. Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. 2005. № 25. С. 44–49.
83. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.) : монографія. Суми : Сумська обласна друкарня ; Козацький вал, 2004. 500 с.
84. Свещинська Н. В. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів засобами сучасної фортепіанної музики : автореф дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровоград, 2005. 20 с.
85. Чугуєва І. Є., Кузнецова С. В. Психологічні особливості професійної діяльності в системі підготовки майбутніх фахівців. Проблеми сучасної психології. 2017. Вип. 36. С. 360–371. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2017_36_32 (дата звернення: 24.05.2021).
86. Шевченко О. М. Культурологічний підхід у професійній підготовці студентів музичних училищ : автореф. дис... канд. пед. наук. 13.00.04 / ІІПО НАПН України. Київ, 2011. 24 с.
87. Шульга Р. Соціокультурний вимір художнього життя в Україні. Культура. Суспільство. Особистість : навч. посіб. / За ред. Л. Скокової. Київ : Ін- т соціології НАНУ, 2006. С. 339–361.
88. Actors and Partnerships in the Vocational Training: Synthesis document UNESCO's International Institute for Educational Planning : ІІЕР-Pôle de Dakar, October 2018.
89. Actors Training Center - Professional Drama School. URL: <https://www.actorstrainingcenter.org/core-classes> (last accessed: 24.10.2021).
90. Actors' Equity Association. URL: <http://www.actorsequity.org/> (last accessed:

24.10.2021).

91. Ates A. The Definitive Guide to Stella Adler's Acting Technique : December 24, 2018. Last Updated: March 26, 2021. URL: <https://www.backstage.com/magazine/article/the-definitive-guide-to-the-stella-adler-acting-technique-66369/> (last accessed: 24.10.2021).

92. American Musical and Dramatic Academy. URL: <https://www.niche.com/colleges/american-musical--and--dramatic-academy> (last accessed: 24.10.2021).

93. Anane C. A. Competency based training: Quality delivery for technical and vocational education and training (TVET) institutions. *Educational Research International*. 2013. No 2(2). P. 117–127. URL: [http://www.erint.savap.org.pk/PDF/vol2\(2\)/ERInt.2013\(2.2-14\).pdf](http://www.erint.savap.org.pk/PDF/vol2(2)/ERInt.2013(2.2-14).pdf) (last accessed: 24.10.2021).

94. Bogart A. Symposium, SITI Summer Theater Workshop, Saratoga Springs, NY, 2 June 1993.

95. Armstrong M. A Handbook of Personnel Management Practice, reproduced in *Personnel in Practice*, Currie. Donald : Blackwell Business, 1997.

96. Artisan Certificates. URL: <https://www.bu.edu/cfa/academics/find-a-degreeprogram/school-of-theatre/professional-artisan-certificates/> ; <https://www.bu.edu/cfa/academics/find-a-degreeprogram/cfa-minors/theatreminor/> (last accessed: 24.10.2021).

97. Arts Integration and 21st Century Skills. URL: <https://www.kennedy-center.org/education/resources-for-educators/classroom-resources/articles-and-how-tos/articles/collections/arts-integration-resources/arts-integration-and-21st-century-skills/> (last accessed: 24.10.2021).

98. Isen A. M., Turken A. U. A neuropsychological theory of positive affect and its influence on cognition. *Psychological Review*. 1999. Vol. 106(3). P. 529–550. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.106.3.529>

99. Association for Theatre in Higher Education. URL: www.athe.org (last accessed: 24.10.2021).

100. Association of Performing Arts Presenters.

101. Bachelor P. A., Michael W. B. The structure of intellect model revisited / ed. M. A. Runco. *The creativity research handbook*. 1997. Vol. 1. P. 155–182. New York : Hampton Press.

102. Baitukayeva A. Formation of the professional competence of the future specialists.

Procedia - Social and Behavioral Sciences. 2015. Vol. 185. P. 141–145. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.03.466>

103. Baker R. B. The student experience: How competency-based education providers serve students / Center on Higher Education Reform: American Enterprise Institute. 2015. URL: <http://www.aei.org/wp-content/uploads/2015/06/The-student-experience.pdf> (last accessed: 24.10.2021).

104. Bandura A. Social cognitive theory for personal and social change by enabling media. *Entertainment-education and social change: History, research, and practice* / ed. by A. Singhal, M. J. Cody, E. M. Rogers, M. Sabido ; Lawrence Erlbaum Associates. 2004. P. 75–96.

105. Bandura A. Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. Prentice Hall, 1986.

106. Baraitser L., Bayly S. Now and then: psychotherapy and the rehearsal process / P. Campbell, A. Kear (eds.). *Psychoanalysis and performance*. 2001. P. 60–72. 220. Barba E. Theatre Anthropology. *The Drama Review*. 1982. V ol. 26(2). P .5–32.

107. Barba E. The Paper Canoe. London and New York : Routledge, 1995. 222. Basic Competency Index by Discipline and Specialization: Undergraduate Degrees in Theatre NAST Competencies Summary.

108. Bastiaansen J. A., Thioux M., Keysers, C. Evidence for mirror systems in emotions. *Philos. Trans. R. Soc. B Biol. Sci*. 2009. Vol. 364. P. 2391–2404. <http://doi.org/10.1098/rstb.2009.0058>

109. Best Performing Arts Colleges & Universities in America. *Prepler*. URL: <https://www.prepler.com/best-colleges-for-performing-arts> (last accessed: 24.10.2021).

110. Bidyuk N. Higher education globalization in the context of American guidelines. *Comparative Professional Pedagogy*. 2016. No 4. P. 7–14.

111. Bidyuk N., Nychkalo N., Lukianova L., Tretko V., Skyba, K. Didactic Aspects of Teachers' Training for Differentiated Instruction in Modern School Practice in Ukraine.

112. Borgomaneri S., Gazzola V., Avenanti A. Motor mapping of implied actions during perception of emotional body language. *Brain Stimul*. 2012. Vol. 5. P. 70–76. <https://doi.org/10.1016/j.brs.2012.03.011>

113. Bowie M. *Psychoanalysis and art: the Winnicott legacy. Art, creativity, living.* London and New York : Karnac Books for The Squiggle Foundation, 2000.
114. Bransford J. D., A. L. Brown, R. R. Cocking. *How people learn: Brain, mind, experience, and school.* Washington, DC : National Academy Press, 1999.
115. Brooklyn College. Department of theatre. The MFA Acting program at Brooklyn College. URL: http://depthome.brooklyn.cuny.edu/theater/programs_grad_mfa_acting.html (last accessed: 24.10.2021).
116. Brown D., Crace R. K., Almeida L. A culturally sensitive, values-based approach to career counseling. *Foundations of mental health counseling.* 2006. P. 144– 171.
117. Brown S. D., Lent R. W. A social cognitive framework for career choice counseling. *Career Development Quarterly.* 1996. Vol. 44. 354–366.
118. Bryce Loo, Senior Research Associate at WES Education in the United States of America June 12, 2018. URL: <https://wenr.wes.org/2018/06/education-in-the- united-states-of-america> (last accessed: 24.10.2021).
119. Bureau of Labor Statistics, U.S. Department of Labor. *Occupational Outlook Handbook, Actors.* URL: <https://www.bls.gov/ooh/entertainment-and-sports/actors.htm> (last accessed: 21.04.2021).
120. Burns R. W., Klingstedt J. L. *Competency-Based Education : An Introduction.* NY : Educational Technology, 2002. 169 p.
121. Butler Jeremy G. *Star Texts: Image and Performance in Film and Television.* Wayne State University Press, 1991.
122. Caldwell L. Introduction. *Art, creativity, living.* London and New York : Karnac Books for The Squiggle Foundation, 2000. P. 1–9.
123. Carnicke S. M. *Stanislavski in focus: An acting master for the twenty-first century.* Abingdon, UK : Routledge, 2009.
124. Carr L., Iacononi M., Dubeau M., Mazziotta J. C., Lenzi G. L. Neural mechanisms of empathy in humans: a relay from neural systems for imitation to limbic areas. *Proc. Natl. Acad. Sci. U.S.A.* 2003. V ol. 100. P. 5497–5502. <https://doi.org/10.1073/pnas.0935845100>
125. Cedefop. *Ensuring the quality of certification in vocational education and training.* Luxembourg : Publications Office, 2015. No 51. <https://doi.org/10.2801/25991> 241. CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training). 2011.

Glossary. Quality in education and training. Luxembourg : Publications Office of the European Union.

126. Chappell Sharon Verner, Faltis Christian J. *The Arts and Emergent Bilingual Youth: Building Culturally Responsive, Critical and Creative Education in School and Community Contexts.* Routledge, 2013. 240 p.
127. Chekhov M. *To the Actor.* London : Routledge, 2002.
128. College of Fine Arts - Boston University. URL: <https://www.bu.edu/cfa/academics/find-a-degreeprogram/school-of-theatre/professional-artisan-certificates/> (last accessed: 21.04.2021).
129. Collins English Dictionary. HarperCollins Publishers URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/specialist> (last accessed: 21.04.2021).
130. Competency-based Education and Training (CBET) International Bureau of Education. URL: <http://www.ibe.unesco.org/en/glossary-curriculum-terminology/c/competency-based-education-and-training-cbet> (last accessed: 21.04.2021).
131. Conceptual framework. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/conceptual-framework.html> accessed: 21.04.2019).
132. Consortium of National Arts Education Associations. *National Standards for the Arts Education: What Every Young American Should Know and Be Able to Do in the Arts.* Reston, 1994.
133. Corcho O. A Roadmap to Ontology Specification Languages / Oscar Corcho, Asunción Gómez-Pérez. *Knowledge Engineering and Knowledge Management. Methods, Models and Tools* : 12-th International Conference, EKAW 2000, Juan-les-Pins, France, October 2-6. P. 80–96.
134. Corrigan Robert Willoughby. *The world of the theatre.* Scott Foresman & Co, 1978. 384 p.
135. Achievement and Quality. *Council of Arts Accrediting Associations (CAAA).* URL: <https://www.arts-accredit.org/council-of-arts-accrediting-associations/achievement-quality/> (last accessed: 21.04.2019).
136. Course: Acting and Stage Combat. *Essex.* URL: <https://www.essex.ac.uk/courses/ug00011/1/ba-acting-and-stage-combat>

137. Courses. <http://guide.berkeley.edu/courses/theater/> (last accessed: 21.04.2019).
138. Crace R. K., Brown D. Life Values Inventory. Williamsburg, 2002. Educational Theatre Association Applied Psychology Resources. URL: <http://www.appliedpsychologyresources.com/> (last accessed: 21.04.2019).
139. Craig A. D. How do you feel? Interoception: the sense of the physiological condition of the body. *Nat. Rev. Neurosci.* 2002. V ol. 3. P. 655–666. <https://doi.org/10.1038/nrn894>
140. Critchley H. D. (2005). Neural mechanisms of autonomic, affective, and cognitive integration. *J. Comp. Neurol.* 2005. V ol. 493. P. 154–166. <https://doi.org/10.1002/cne.20749>
141. Critchley H. D. Harrison N. A. (2013). Visceral influences on brain and behavior. *Neuron.* 2013. V ol. 77. P. 624–638. <https://doi.org/10.1016/j.neuron.2013.02.008>
142. Cropley A. J. Defining and measuring creativity: are creativity tests worth *Roeper Review* , 2000. V ol. 23(2). P. 72–79.
143. Cucuș C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași : Polirom, 2000.
144. Dael N., Mortillaro M., Scherer K. R. Emotion expression in body action and posture. *Emotion.* 2012. Vol. 12. P. 1085–1101. <https://doi.org/10.1037/a00257371>
145. Dagar B.S., Dhull I. A case for Value-Oriented Education. University News. 1997.
146. Damasio A. The Feeling of what happens: Body and emotion in the making of consciousness. New York : Hartcourt Brace & Co, 1999.
147. Damasio A., Carvalho G. B. The nature of feelings: evolutionary and neurobiological origins. *Nat. Rev. Neurosci.* 2013. V ol. 14. 143–152. <https://doi.org/10.1038/nrn3403>
148. Danish Agency for Science, Technology and Innovation, 2011: The Impacts of Cluster Policy in Denmark – An Impact Study on Behaviour and Economic Effects of Innovation Network Denmark.
149. Davis G. A. Identifying creative students, teaching for creative growth. *Handbook of gifted education.* 2003. P. 311–324.
150. Davis J. I., Senghas A., Brandt F., Ochsner, K. N. The effects of BOTOX injections on emotional experience. *Emotion.* V ol. 10. 2010. P. 433–440. <https://doi.org/10.1037/a0018690>

151. DeHaan R. L. Teaching creative science thinking. *Science*. 2011. Vol. 334(6062). P. 1499–1500. <https://doi.org/10.1126/science.1207918>
152. Deißinger T., Hellwig S. Structures and functions of competency-based education and training (CBET): A comparative perspective. Germany : Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ), BMZ, & Federal Ministry of Economic Cooperation and Development, 2011.
153. Demirbas O. O., Demirkan H. Learning styles of design students and the relationship of academic performance and gender in design education. *Learning and Instruction*. 2007. Vol. 17(3). P. 345–359.
154. Dennie Palmer Wolf. *Wolfbrown*. URL: <https://www.wolfbrown.com/people/dr.-dennie-palmer-wolf> (last accessed: 21.04.2019).
155. Dessen J., Soini K., Fairclough G., Horlings L. Culture in, for and as Sustainable Development. Conclusions from the COST Action IS1007 Investigating Cultural Sustainability. University of Jyväskylä, Finland, 2015.
156. Dixon M. B., Smith J. A. Anne Bogart: Viewpoints. Lyme: Smith and BCraus, 1995.
157. Wilmet D. B., Bigsby Ch. The Cambridge History of American Theatre. Vol. 3: Post-World War II to the 1990s. Cambridge University Press, 2000. 600 p.
158. Donnellan, D. The Actor and the Target. St. Paul, MN : Theatre Communications Group, 2002.
159. Dowling N. 2011. Teatr Piesn Kozla and its integration into Western European theatre training. *Theatre, Dance and Performance Training*. 2000. Vol. 2(2). P. 243–259.
160. Dracinschi M. C. Values and beliefs in social and emotional education. *IJGE: International Journal of Global Education*. 2012. Vol. 1(3).
161. Duncan A. Increasing educational opportunity through equity: Remarks of U.S. Secretary of Education Arne Duncan at the Congressional Hispanic Caucus Institute, Tri-Caucus Plenary Session. *U.S. Department of Education*. 2014. URL: <http://www.ed.gov/news/speeches/increasing-educational-opportunity-through-equity> (last accessed: 21.04.2019).
162. Education : Definition. *UNESCO*. URL: <http://uis.unesco.org/en/glossary-term/competence> (last accessed: 17.02.2019).
163. Education for a Changing World - NSW Department of Education. URL: <https://>

education.nsw.gov.au/teaching-and-learning/education-for-a-changing-world.html (last accessed: 21.04.2021).

164. Educational Leadership : Teaching for the 21st Century. September, 2009. ASCD. URL: <http://www.ascd.org> (last accessed: 21.04.2021).

165. Educational Theatre Association. Mission. URL: <https://www.schooltheatre.org/about/mission> (last accessed: 21.04.2021).

166. Eisner E. W. The arts and the creation of mind. New Haven & London : Yale University Press, 2002.

167. Electronic Code of Federal Regulations. *The Office of the Federal Register*. URL: <https://www.federalregister.gov/agencies/federal-council-on-the-arts-and-the-humanities> (last accessed: 21.04.2021).

168. Ellis V., McNicholl J. Transforming Teacher Education: Reconfiguring the Academic Work. Bloomsbury Academic, 2015. <https://doi.org/10.5040/9781474219020>

169. Ellis V., McNicholl J., Pendry, A. Institutional conceptualisations of teacher education as academic work in England. *Teaching and Teacher Education: An International Journal of Research and Studies*. 2012. Vol. 28(5). P. 685–693. URL: <https://www.learntechlib.org/p/202111/> (last accessed: 21.04.2021).

170. Ellsworth E. Places of Learning: media architecture pedagogy. New York : Routledge Falmer, 2005.

171. Esper W., DiMarco D. The Actor's Art and Craft: William Esper Teaches Meisner Technique. New York : Anchor, 2008.

172. European Commission Enterprise and Industry, April 2011: Priority Sector Report: Creative and Cultural Industries, The European Cluster Observatory. *Europa innova paper*. 2011. No 16. 2011.

173. Evans M. Movement training for the modern actor. New York : Routledge, 2009.

174. Evans M. Where does training come from in the body?': Embodied stories and actor training : paper presented at the Helsinki International Platform for Performer Training, Helsinki. 2014.

175. Fasko D. Education and creativity. *Creativity Research Journal*. 2011. Vol. 13. P. 317–328.

176. Fernandez-Balboa, Juan-Miquel. *Critical Postmodernism in Human Movement. Physical Education, and Sport*. Albany : U of New York P, 1997/
177. Gallese V., Sinigaglia C. What is so special about embodied simulation? *Trends Cogn. Sci.* 2011. Vol. 15. P. 512–519. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2011.09.003>
178. Garner S. B. Jr. Artaud, germ theory, and the theatre of contagion. *Theatre Journal*. 2006. 58. P. 1–14.
179. Gazzola V., Keysers C. The observation and execution of actions share motor and somatosensory voxels in all tested subjects: single-subject analyses of unsmoothed fMRI data. *Cereb. Cortex*. 2009.
180. Ghaderi M., Rigi A., Salami J. Investigation of present teaching performance assessment system problems and preposition of an appropriate model by technology: Sciences classrooms. *World Journal on Educational Technology*. 2014. Vol. 6(3). P. 238–248.
181. Ginamarie S., Lyle E. L., Mumford M. D. The Effectiveness of Creativity Training: A Quantitative Review. *Creativity Research Journal*. 2004. Vol. 16, No. 4. P. 361–388.
182. Glossary of Curriculum Terminology. UNESCO International Bureau of Education. Published in September 2013 (UNESCO-IBE).
183. Goldberg M. *Arts Integration: Teaching Subject Matter through the Arts in Multicultural Settings*. 4 ed. Boston : Pearson, 2011.
184. Goldstein T. (2009). Psychological perspectives on acting. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. 2009. Vol. 3. P. 6–9.
185. Goldstein T. R., Wu K., Winner E. Actors are skilled in theory of mind but not empathy. *Imagination, Cognition and Personality*. 2009-2010. Vol. 29. 115–133.
186. Graduate programs. *The Brooklyn College Department of Theater*. URL: http://dephome.brooklyn.cuny.edu/theater/programs_grad_main.html (last accessed: 21.04.2019).
187. Grotowski J. Performer/Le performer. *The Grotowski sourcebook*, London : Routledge, 1988/1997. P. 376–382.
188. Guilford J. P. Creativity: yesterday, today and tomorrow. *Journal of Creative Behavior* . 1967. V ol. 1. P. 3–14. <https://doi.org/10.1002/j.2162-6057.1967.tb00002.x>

189. Gussow Mel. Lee Strasberg of Actors Studio Is Dead. *New York Times*, 1982. February 18.
190. Haghghat R., Sajjadi S.M., Naeini M. I. Post-Modernism Social Ethical Education (with an Emphasis on Allameh1 Tabatabaei's Views): Explanation and Critic. *Journal of Education and Practice*. 2013. Vol. 4(16). P. 1–12.
191. Harrison N. A., Gray M. A., Gianaros P. J., Critchley H. D. The embodiment of emotional feelings in the brain. *J. Neurosci*. 2010. Vol. 30. P. 12878– 12884. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.1725-10.2010>
192. Heald L. E. Bridging the gap between dance and theatre: A physical approach to teaching theatre at a secondary level. *Department of theatre arts, the university of arizona*. 1999. URL: <http://hdl.handle.net/10150/278689> (last accessed: 21.04.2019).
193. Hennenlotter A., Dresel C., Castrop F., Ceballos Baumann A. O., Wohlschläger A. M., Haslinger B. The link between facial feedback and neural activity within central circuitries of emotion-new insights from botulinum toxin-induced denervation of frown muscles. *Cereb. Cortex*. 2009. V ol. 19. P. 537–542. <https://doi.org/10.1093/cercor/bhn104>
194. Higgins C. Reflections on a line from Dewey. *International Handbook of Research in Arts Education*. Dordrecht : Springer, 2007. P. 389–394.
195. Hirsch E., Koppich J., Knapp M. Revisiting what states are doing to improve the quality of teaching: An update on patterns and trends / Center for the Study of Teaching and Policy, University of Washington. 2001.
196. Hodge A. Wlodzimierz Staniewski: Gardzienice and the naturalised actor. *Actor training*. New York : Routledge, 2010. P. 268–287.
197. How the Arts Develop the Young Brain. Neuroscience research is revealing the impressive impact of arts instruction on students' cognitive, social and emotional development by David A. Sousa. *AASA. The School Superintendents Association*. URL: <https://www.aasa.org/schooladministratorarticle.aspx?id=7378> (last accessed: 21.04.2019).
198. Huda Anwar. The Art and Science of Cinema. *The Art And Science Of Cinema*. Atlantic Publishers & Dist, 2004. 256 p.
199. Hulton P. A speech in Theatre and Performance Research Association Interim event, May, 2015, Leeds.

200. IMLS Vision. *Institute of Museum and Library Services (IMLS)*. URL: <https://www.imls.gov/about/mission> (last accessed: 21.04.2019).
201. Information about the Divisions and Offices that Administer NEH Grant Programs. *National Endowment for the Humanitie*.
202. Ingersoll R. A Comparative Study of Teacher Preparation and Qualifications in Six Nations. *CPRE Policy Briefs*. 2007. RB-47.
203. International Standard Classification of Education ISCED 2011. *UNESCO Institute for Statistics*. 2012. 88 p.
204. Kapsali M. Psychophysical disciplines and the development of reflexivity. *Theatre, Dance and Performance Training*. 2014. Vol. 5(2). P. 157–168.
205. Gallagher K., Valve L., Balt Ch. Building new publics: using agile, community-engaged, and applied theatre methodologies as social intervention in audience research. *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*. 2012. Vol. 26:2. P. 318–334. <https://doi.org/10.1080/13569783.2021.1876557>
206. Kleinsmith A., Bianchi-Berthouze N. Affective body expression perception and recognition: a survey. *IEEE*. 2013. Vol. 4. P. 15–33. <https://doi.org/10.1109/T-AFFC.2012.16>
207. Koecker Gerd Meier Zu. Kind Sonja. Developing Successful Creative & Cultural Clusters - Measuring their outcomes and impacts with new framework tools : Thesis. October 2012. <https://doi.org/10.13140/RG.2.2.31228.23681>
208. Kotsikis V. Educational Administration and Policy. Athens : Ellin, 2007.
209. Kovtun, O., Bogush, A., Kovshar, O., Bulgakova, O. Pedagogical Conditions for The Formation of Professional Culture of Future Educators of Preschool Educational Institutions.
210. Laban R. The Mastery of Movement. London : Macdonald & Evans Ltd, 1950/1980.
211. Lauterbach U., Mitter V . Theory and methodology of international comparisons. Vocational education and training – the European research field Background report. Vol. II. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1998.
212. Lee T., Josephs O., Dolan, R. J., Critchley, H. D. Imitating expressions: emotion-specific neural substrates in facial mimicry. *Soc. Cogn. Affect. Neurosci*. 2006.

213. Lent R. W., Brown S. D., Hackett, G. Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of Vocational Behavior*. 1994. Vol. 45. 79–122.
214. Lincoln Center Directors Lab. URL: <http://www.lct.org/directorsLabMain.htm> (last accessed: 21.04.2019).
215. Literary Managers and Dramaturgs of America. URL: <http://www.lmda.org/> (last accessed: 21.04.2019).